

คุณภาพชีวิตในการสอนของครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน
ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา

โดย
นางสาวณัฐตะวัน ล้อมประสงค์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974 - 653 - 740 - 7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**THE TEACHERS' QUALITIES OF WORK LIFE IN TEACHING AFFECTING
JOB PERFORMANCE ACCORDING TO THE TEACHER PROFESSIONAL
STANDARDS IN PRIVATE PRIMARY SCHOOLS**

By

Nattawan Limprasong

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF EDUCATION

Department of Educational Administration

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2003

ISBN 974 -653 -740 -7

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “คุณภาพชีวิตในการสอนของครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา” เสนอโดย นางสาวณัฐตะวัน ลีมีประสงค์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราวรรณ กงคล้าย)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ถัดดา สุวรรณกุล
2. อาจารย์ ดร.ศรียา สุขพานิช
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี นิลกรณ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่งวนลิขสิทธิ์
คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราวรรณ กงคล้าย)

...../...../.....

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ถัดดา สุวรรณกุล)

...../...../.....

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร. ศรียา สุขพานิช)

...../...../.....

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี นิลกรณ์)

...../...../.....

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร. จำรัส นองมาก)

...../...../.....

K 42461055 : สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิตในการสอนของครู / เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

ณัฐตะวัน ลิมประสงค์ : คุณภาพชีวิตในการสอนของครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา (THE TEACHERS' QUALITIES OF WORK LIFE IN TEACHING AFFECTING JOB PERFORMANCE ACCORDING TO THE TEACHER PROFESSIONAL STANDARDS IN PRIVATE PRIMARY SCHOOLS) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ : ผศ.ลัดดา สุวรรณกุล, อ.ดร.ศรียา สุขพานิช และ ผศ.ดร.ปราณี นิลกรณ์. 112 หน้า. ISBN 974 - 653 - 740 - 7

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) ระดับคุณภาพชีวิตในการสอนของครูและระดับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา (เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้) 2) คุณภาพชีวิตในการสอนของครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของโรงเรียนเอกชน กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ จำนวน 335 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของ สาขากิน และ เลงเกอแมน ที่สนั่น ราชทิพย์ แปลไว้ และแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา พ.ศ. 2544 เก็บข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2545 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าความถี่ (f) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นต้น

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณภาพชีวิตในการสอนของครูโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู อยู่ในระดับสูง

2. คุณภาพชีวิตในการสอนของครูโรงเรียนเอกชนด้านโอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร (X_2) ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู โดยภาพรวม (Y_{tot}) และ ทุกรายด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ (Y_1) ด้านเทคนิควิธี (Y_2) และด้านคุณลักษณะ (Y_3)

คุณภาพชีวิตในการสอนด้านความรวดเร็วในการปฏิบัติงานและลักษณะของงานที่เป็นงานประจำ (X_3) ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู โดยภาพรวม (Y_{tot}) และอีกสองรายด้าน ได้แก่ ด้านเทคนิควิธี (Y_2) และด้านคุณลักษณะ (Y_3)

ภาควิชาการบริหารการศึกษา   บัณฑิตวิทยาลัย   มหาวิทยาลัยศิลปากร   ปีการศึกษา 2546

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ 1..... 2..... 3.....

K 42461055 : MAJOR : EDUCATIONAL ADMINISTRATION

KEY WORD : QUALITIES OF WORK LIFE IN TEACHING / TEACHER PROFESSIONAL
STANDARD

NATTAWAN LIMPRASONG : THE TEACHERS' QUALITIES OF WORK LIFE IN
TEACHING AFFECTING JOB PERFORMANCE ACCORDING TO THE TEACHER PROFESSIONAL
STANDARDS IN PRIVATE PRIMARY SCHOOLS. THESIS ADVISORS : ASST. PROF. LADDA
SUWANAGUL, SARIYA SUKHABANIJ, Ph.D., AND ASST. PROF. PRANEE NILAKRON, Ph.D. 112
pp. ISBN 974-653-740-7.

The purposes of this research were to find : 1) the level of the teachers' qualities of work life in teaching and the level of the professional according to the teacher professional standard of private primary schools. (in the Bangkok Metropolitan Administration region, Southern Krungthon group.) 2) the teachers' qualities of work life in teaching affecting the performance according to the teacher professional standard of private schools. The samples were 335 teachers teaching in private primary schools in the Bangkok Metropolitan Administration region, Southern Krungthon group.

The research instruments were Sashkin and Lengerman's questionnaire on qualities of work life in teaching translated by Sanan Rachatip, and the questionnaire on job performance behavior constructed by the researcher in accordance with the Teacher Professional Standard of the Teachers' Council B.E. 2544. The data were collected during November 2002. For data analysis, frequency (f), percentage (%), mean ($\bar{x}$), standard deviation (S.D.), and stepwise multiple regression analysis were used.

The findings revealed as follows :

1. The teachers' qualities of work life in teaching were at mid level, where as the performance in accordance with the Teacher Professional Standard was at high level.
2. The private school teachers' qualities of work life in teaching in term of personal growth opportunity (x_2) affected the performance according to the Teacher Professional Standard as a whole (y_{tot}) and as an individual aspect, namely academic aspect (y_1) technical aspect (y_2) and characteristics aspect (y_3).

The private school teachers' qualities of work life in teaching in term of speed and routine (x_3) affected the performance according to the Teacher Professional Standard as a whole (y_{tot}) and the other 2 individual aspects namely : technical aspect (y_2) and characteristics aspect (y_3).

Department of Educational Administration Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2003

Student's signature.....

Thesis Advisors' signature 1.....2.....3.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลัดดา สุวรรณกุล อาจารย์ ดร.ศรียา สุขพานิช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี นิลกรณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราวรรณ คงคล้าย และอาจารย์ ดร.จรัส นองมาก ที่กรุณาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.สุรศักดิ์ หลาปมาลา ดร.สมบัติ ศรีทองอินทร์ เรือเอก พงศ์เทพ จิระโร ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณคณะครูในโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ที่ได้ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเพื่อการวิจัยเป็นอย่างดี ขอขอบคุณสำหรับกำลังใจ ความช่วยเหลือและคำแนะนำจากเพื่อนร่วมงาน เพื่อนร่วมสถาบัน เพื่อนร่วมรุ่นบริหารการศึกษา ภาคพิเศษ 19 ทุกคน

ประโยชน์และคุณค่าอันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาแด่พระคุณของบูรพาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาทั้งหลายแก่ผู้วิจัย และพระคุณของ คุณพ่อดำรงค์ ลีมีประสงค์ ผู้ซึ่งสงบสุขอยู่ในภพอันเป็นนิรันดร์ สูดท้ายขอมอบความดีสำหรับคุณแม่ พี่ๆ และครอบครัว ลีมีประสงค์ ที่เป็นแรงบันดาลใจและกำลังใจด้วยดีเสมอมา

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นเครื่องหมายของความพยายาม มุ่งมั่น อุตสาหะ มุ่งสู่ความสำเร็จแล้ว ขอเป็นกำลังใจให้แก่น้องๆ ผู้ไม่ท้อถอย และเป็นความภาคภูมิใจสำหรับมหาบัณฑิตทุกคน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	3
ปัญหา.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	7
จุดประสงค์ของการวิจัย.....	7
ข้อคำถามของการวิจัย.....	8
สมมติฐานของการวิจัย.....	8
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
ขอบข่ายทางทฤษฎีของการวิจัย.....	10
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	12
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	12
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	14
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	16
บทบาทของโรงเรียนเอกชนในการจัดการศึกษา.....	16
แนวปฏิบัติของครูในสถานศึกษาเอกชน.....	18
ครู.....	19
ความหมายและความสำคัญ.....	19
ลักษณะของครูที่ดี.....	21
ลักษณะที่ดีของครูยุคใหม่.....	23
บทบาทหน้าที่ของครู.....	27
บทบาทหน้าที่ของครูตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ.....	27

บทที่	หน้า
บทบาทของครูพิจารณาจากกระบวนการจัดการ	28
บทบาทของครูพิจารณาจากกระบวนการสอน	29
บทบาทของครูพิจารณาจากหลักธรรม	30
แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน	32
ความหมายของคุณภาพชีวิตในการทำงาน	33
คุณภาพชีวิตในการสอน	35
ความเป็นอิสระทางวิชาการ	35
โอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร	36
ความรวดเร็วในการปฏิบัติงานและลักษณะของงานที่เป็นงานประจำ	36
ความเป็นเชิงซ้อนของงาน	37
ภารกิจที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรอื่น	37
เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู	37
เกณฑ์มาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพครูของคุรุสภา พ.ศ. 2544	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	52
สรุป	54
3 การดำเนินการวิจัย	56
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	56
ระเบียบวิธีวิจัย	57
แผนแบบการวิจัย	57
ประชากร	57
ตัวอย่างและขนาดตัวอย่าง	57
ตัวแปรที่ศึกษา	58
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	62
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย	64
การเก็บรวบรวมข้อมูล	65
การวิเคราะห์ข้อมูล	65
สถิติที่ใช้ในการวิจัย	65
สรุป	66

บทที่	หน้า
4 การวิเคราะห์ข้อมูล	68
ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	68
ตอนที่ 2 ระดับคุณภาพชีวิตในการสอนของครูและการปฏิบัติตามเกณฑ์ มาตรฐานวิชาชีพครู	70
ตอนที่ 3 คุณภาพชีวิตในการสอนของครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์ มาตรฐานวิชาชีพครู	73
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	80
ข้อค้นพบ	80
การอภิปรายผล	81
ข้อเสนอแนะ	85
ข้อเสนอแนะของการวิจัย	85
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	86
บรรณานุกรม	87
ภาคผนวก	92
ภาคผนวก ก หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือวิจัย	93
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	95
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการทดลองเครื่องมือและเก็บรวบรวม ข้อมูล	97
ภาคผนวก ง แบบสอบถามงานวิจัย	100
ภาคผนวก จ เฉลยคำตอบตอนที่ 2	110
ประวัติผู้วิจัย	112

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
1	ปริมาณงานบรรจุและจำหน่ายครู โรงเรียนเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2541 – 2543	4
2	ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเขตของกรุงเทพมหานคร	58
3	สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	69
4	ระดับคุณภาพชีวิตในการสอนของครู	70
5	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับพฤติกรรม ปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู	72
6	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคุณภาพชีวิตในการสอนกับการปฏิบัติงานตาม เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู	73
7	การวิเคราะห์ การถดถอย ของพหุคูณคุณภาพชีวิตในการสอนของครูโรงเรียน เอกชนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูในภาพรวม (Y_{tot})	74
8	คุณภาพชีวิตในการสอนของครู โรงเรียนเอกชนที่ส่งต่อผลการปฏิบัติงาน ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูด้านวิชาการ (Y_1)	75
9	คุณภาพชีวิตในการสอนของครู โรงเรียนเอกชนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูด้านเทคนิควิธี (Y_2)	76
10	คุณภาพชีวิตในการสอนของครู โรงเรียนเอกชนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูด้านคุณลักษณะ (Y_3)	78

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
2 ขอบข่ายทางทฤษฎีของการวิจัย	13
3 ค่าคะแนนระดับคุณภาพชีวิตในการสอนตามเกณฑ์ของ สาขาгин และ เลงเกอแมน (Sashkin and Lengemam)	71
4 คุณภาพชีวิตในการสอนของครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน วิชาชีพครู.....	79

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 1

บทนำ

ชีวิตที่มีคุณภาพย่อมเป็นความปรารถนาหลักของมนุษย์ทุกคน หากสังคมใดประกอบ ด้วยประชากรที่มีคุณภาพ สังคมนั้นย่อมสงบสุข มีศักยภาพในการพัฒนาอันจะเป็นแนวทางที่ดีที่จะ นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ในการพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพ ต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ นับ ตั้งแต่สิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อทารกในครรภ์มารดา การเลี้ยงดูหลังคลอด บรรยากาศของ ครอบครัว และปัจจัยด้านการศึกษา คุณลักษณะ คุณภาพชีวิตแตกต่างกันไปตามสภาพของสังคม ทั้งนี้เนื่องจากค่านิยม โครงสร้างของสังคม ประสพการณ์ ความรู้และความสนใจของสมาชิกใน สังคมต่างๆ ที่ไม่เหมือนกัน คุณภาพชีวิตนอกจากจะเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของคนตามปกติแล้ว ยังมีส่วนเกี่ยวเนื่องกับการทำงานของคนอีกด้วย เพราะถ้างานที่ทำทำให้คนพึงพอใจ ก็ถือได้ว่างาน นั้นทำให้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดีอีกส่วนหนึ่งด้วย ทองศรี กำภู ณ อยุธยา (2532 : 2) ให้ความหมายของ คุณภาพชีวิตในการทำงานไว้ว่า คุณภาพชีวิตในการทำงาน คือ ลักษณะงานที่คนทำงานคนหนึ่งๆ ปฏิบัติอยู่ในองค์กรหนึ่งๆ ว่ามีความพึงพอใจต่อสภาพงานนั้นมากน้อยเพียงใด มีอิสระในการตัดสินใจหรือไม่ ชั่วโม่งการทำงานเหมาะสมกับค่าตอบแทนอย่างไร ผู้บังคับบัญชามีความเป็นผู้นำ มากน้อยเพียงใด เป็นต้น

สำหรับการทำงานในปัจจุบันนี้ “มนุษย์” มีความสำคัญสำหรับองค์กรมากขึ้นถึงแม้ว่า จะเป็นยุคที่กระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงและเทคโนโลยีจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ แต่อย่างไร ก็ดี การดูแลและควบคุมการทำงานของเครื่องมือต่างๆ ก็ยังคงต้องใช้มนุษย์เป็นผู้ดูแลควบคุมอยู่ ซึ่ง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและองค์กรนี้ จะมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและ ผลผลิตขององค์กร

ดังนั้น หากองค์กรสามารถหาคนดีมีความรู้ มีความสามารถ เข้ามาปฏิบัติงาน และสามารถดึงดูดผู้มีความรู้ มีความสามารถให้อยู่ปฏิบัติงานกับองค์กรหรือหน่วยงานให้นานที่สุดเท่าที่ จะนานได้ ก็จะทำให้การบริหารงานในองค์กรนั้นเจริญก้าวหน้า และสามารถบรรลุเป้าหมายได้ อย่างมี ประสิทธิภาพ องค์กรต่างๆ จึงมีแนวความคิดที่จะพัฒนามนุษย์ในองค์กร โดยมีปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาสองประการคือปัจจัยด้านร่างกาย คือต้องมีความพร้อมทางด้านร่างกายและปัจจัย ทางด้านจิตใจคือ เรื่องของความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและการมีจิตใจที่พร้อมรับกับการทำงานในทุกสถาน ภา

ทุกโอกาสและทุกเวลา เพราะในการทำงานกับเพื่อนร่วมงานที่มีความรู้สึกรู้สึกและต้องการที่แตกต่างกัน

กันนั้นเราจะต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงและสภาพแวดล้อมต่างๆ เหล่านี้ให้ได้ซึ่งในการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ส่วนหนึ่งนั้นเกิดจากการพัฒนาตนเอง แต่อีกส่วนหนึ่งเป็นผลการกระทำขององค์กรที่จะพัฒนาบุคคลในองค์กรในรูปแบบต่างๆ และการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่ามนุษย์ในองค์กรนั้นไม่ใช่หุ่นยนต์หรือเครื่องจักร แต่มนุษย์นั้นมีจิตใจ ต้องการการยอมรับ การมีส่วนร่วม และความรู้สึกความเป็นเจ้าของ

ปัจจุบันประเทศไทยอยู่ในช่วงการพัฒนาทุกด้าน โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมจะรุดหน้าไปด้วยกันได้นั้นต้องอาศัยคนที่มีคุณภาพ ปัจจัยที่ทำให้คนมีคุณภาพ คือ การศึกษา ซึ่งนับเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า และแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในสังคมได้ ด้วยเหตุที่การศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเอง ครูจึงเป็นตัวจักรสำคัญของกระบวนการเหล่านี้ การศึกษาจะมีประสิทธิภาพมากหรือน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการสอนที่มีประสิทธิภาพ สื่อการสอน การสร้างบรรยากาศการจัดมวลงประสพการณ์การเรียนรู้และเทคนิควิธีการสอนทั้งหลาย ที่กล่าวมาแล้วนี้ จะก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่น่าพึงพอใจ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 2542 : 22 - 24) ได้กล่าวไว้ในมาตราที่ 43 การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชน ให้มีความเป็นอิสระ โดยมีการกำกับติดตามการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา เช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ มาตราที่ 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ซึ่ง สุพล วัณสินธ์ (2539 : 26) ได้กล่าวว่า ครูสภาในฐานะเป็นสถาบันวิชาชีพครู มีหน้าที่ควบคุมมาตรฐานวิชาชีพครู ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2533 ไว้ 4 ด้าน คือ รอบรู้ สอนดี มีคุณธรรม จรรยาบรรณ และมุ่งมั่นพัฒนา ต่อมาในปี พ.ศ. 2537 ครูสภาได้พัฒนาเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู จากเดิม 4 ด้าน เป็น 11 มาตรฐาน จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2544 ครูสภา (สำนักงานเลขาธิการครูสภา, กองวิชาชีพครู 2544 : 54 - 57) ได้เพิ่มเกณฑ์มาตรฐานขึ้นอีก 1 ข้อ รวมเป็น 12 มาตรฐาน และกำหนดระดับคุณภาพของครูไว้เป็น 5 ระดับ คือ ระดับที่ 1 ครูปฏิบัติการ ระดับที่ 2 ครูชำนาญการ ระดับที่ 3 ครูเชี่ยวชาญ ระดับที่ 4 ครูเชี่ยวชาญพิเศษ และระดับที่ 5 ครูผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ครูนำไปปฏิบัติเพื่อเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่อไป

ภูมิหลังของเรื่องที่ศึกษา

จากอดีตที่ผ่านมา ครู คือ ผู้ที่มีบทบาททางการศึกษามากที่สุด เพราะหน้าที่หลักของครู คือ การอบรมสั่งสอนนักเรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้ที่มีสติปัญญา รู้จักช่วยเหลือตนเอง และผู้อื่น ครูจะต้องเป็นผู้ที่มีสมรรถภาพ เพียงพร้อมทั้งด้านความรู้ ความสามารถ เพื่อนำไปอบรมสั่งสอนนักเรียนได้อย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ งานของครูเป็นงานที่มีเกียรติ ครูเปรียบเสมือนดวงประทีปที่จุดประกายส่องสว่างให้แก่ปัญญา ครูต้องมีความมานะ บากบั่น พากเพียร พยายาม มีค ว า ม อ ด ท น อ ด ก ล ั น ครูจึงต้องแบกภาระอันหนักอึ้งนี้ตลอด แต่ไม่มีใครคิดว่าครูก็เป็นมนุษย์คนหนึ่งซึ่งมีความต้องการพื้นฐานเหมือนกับมนุษย์ทุกๆ ไปบางครั้งครูอาจจะทำผิดกฎระเบียบบกพร่องต่อหน้าที่ หรือทอดทิ้งกับงานได้พอๆ กับบุคคลอาชีพอื่นๆ เช่นกัน

ในสภาวะการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในปัจจุบันทำให้เกิดสภาพความกดดัน เศรษฐกิจรัดตัว ค่านิยมการบริโภคสมัยใหม่ ทำให้ครูบางส่วนมีพฤติกรรมที่ผิดเพี้ยนไปจากปกติ (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู 2539 : 23 - 119) ข้าราชการครูชายกระทำการทำอนาจารเด็กนักเรียนชายซึ่งเป็นศิษย์ พฤติกรรมเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ข้าราชการครูถูกจับกุมดำเนินคดีอาญาข้อหาเสพยาเสพติด ประเภฝิ่น ข้าราชการครูมีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับภรรยาของผู้อื่นโดยชอบด้วยกฎหมาย ข้าราชการครูเขียนใบลาป่วยย้อนหลัง เป็นเวลา 120 วัน ซึ่งขัดต่อระบบงานสารบรรณของกรมสามัญศึกษา ในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่การเงินของโรงเรียนเป็นเหตุให้เงินหายจากบัญชีของโรงเรียน นอกจากพฤติกรรมต่างๆ ดังกล่าวแล้ว ปริมาณการบรรจุและจำหน่ายครูที่นำเสนอต่อไปนี้ ก็เป็นสิ่งพยากรณ์ว่าคุณภาพชีวิตของครูไม่อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพึงพอใจ ผลกระทบโดยตรงเกิดขึ้นกับครู นักเรียน และโรงเรียน เพราะการเปลี่ยนครูบ่อยๆ ทำให้ครูต้องหางานทำใหม่ นักเรียนต้องเริ่มต้นเรียนกับครูคนใหม่ เป็นเหตุให้โรงเรียนขาดความเชื่อถือจากผู้ปกครอง ดังหลักฐานข้อมูลการบรรจุและจำหน่ายที่ปรากฏ ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปริมาณงานบรรจุ และจำหน่ายครูโรงเรียนเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2541 - 2543

ปี พ.ศ.	บรรจุ	จำหน่าย
2541	1,850	1,739
2542	3,109	2,676
2543	3,161	2,718

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, “สรุปรายงานประจำปีงานบรรจุ และจำหน่ายครูปี 2543,” เอกสารที่ 418/2543.

ปัญหา

ในแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปและส่งเสริมการศึกษาเอกชน (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2544 ก : 35 - 49) กล่าวถึงพันธกิจของสถานศึกษาเอกชนเกี่ยวกับ การบริหารจัดการด้านบุคลากรและสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องว่ามีปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพหลายประการ แต่ก็มีข้อจำกัดในการดำเนินการหลายประการเช่นกันคือ ผู้บริหารสถานศึกษาบางแห่งยังไม่เป็นผู้บริหารมืออาชีพไม่มีการวางแผนการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

ในส่วนของการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2543 : 3 - 5) ได้กล่าวถึงในสาระสำคัญของนโยบายจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาว่า ในช่วงปี 2539 - 2541 พบว่า อัตราส่วนระหว่างครูต่อห้องเรียนในระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาเป็น 1 - 2 คนต่อห้องเรียน และ 2 คนต่อห้องเรียน ตามลำดับ แสดงว่าโดยภาพรวมประเทศไทยมีครูในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาเกินความต้องการ อย่างไรก็ตามพบว่ายังขาดครูในบางวิชา เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เป็นต้น ในด้านคุณภาพของครู พบว่า ครูประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ร้อยละ 85 และ 96 จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ตามลำดับ ในด้านคุณภาพการเรียนการสอน พบว่า มีคุณภาพการสอนลดลง การสอนยังเน้นความสำคัญและยึดครูเป็นศูนย์กลาง ปัญหาสำคัญในการพัฒนาครูประจำการ คือ ขาดระบบการพัฒนาครูประจำการที่มีประสิทธิภาพ การอบรมพัฒนาครูไม่ทั่วถึง และไม่ต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพราะงบประมาณจำกัด และงบประมาณในการพัฒนาครูขึ้นอยู่กับสภาพเศรษฐกิจของประเทศ

การอบรมพัฒนาครูไม่ตรงความต้องการของครู การอบรมพัฒนาครูเน้นทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติ และขาดการติดตามและประเมินผลการอบรมพัฒนาครู

จากรายงานการวิจัยของ มนตรี จุฬาวัดนทล (2543 : 11 - 15) ยังได้กล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับวิชาชีพครูในหลายๆ ประเทศซึ่งมีปัญหาเหมือนกันอย่างน้อย 12 ประการดังนี้

1. เงินเดือนครูต่ำ เป็นปัญหาสำคัญที่เป็นเหตุให้การผลิตครูมีคุณภาพต่ำและเป็นเหตุให้ครูหลายคนเลิกอาชีพครู อัตราเงินเดือนต่ำยังเป็นเหตุให้ คนเก่ง คนดี ไม่อยากเป็นครู ครูที่ยังเป็นครูก็มักจะหาอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ทำให้ไม่สามารถสอนได้เต็มที่ รัฐมักจะอ้างว่าถ้าจะเพิ่มเงินเดือนให้ครูก็ต้องให้ครูมีความรับผิดชอบมากขึ้น และผลการเรียนของนักเรียนต้องดีขึ้นก่อน

2. วิชาชีพครูไม่ได้รับการยกย่องในสังคม เงินเดือนน้อย ฐานะทางสังคมก็ลดต่ำลง ครูมีฐานะทางสังคมต่ำก็เพราะการสอนมักจะถือว่าเป็น “งาน” ไม่ใช่ “อาชีพ” ในวิชาชีพครูเอง ฐานะของครูประเภทต่างๆ ก็ไม่เท่าเทียมกัน ครูในชนบทมักมีฐานะต่ำกว่าครูในเมือง

3. คุณภาพการสอนลดต่ำลง คุณภาพการสอนจะลดลงเมื่อโรงเรียนได้รับการสนับสนุนน้อย สังคม ครอบครัว และสมาคมไม่สนับสนุนครู ทำให้ครูเกิดความไม่มั่นใจในคุณค่าของทักษะการสอนของครู ขาดแรงกระตุ้นให้สอนดี ครูที่มีภาระหน้าที่อื่นๆ ในสังคมหรือโรงเรียนก็จะสอนได้ไม่ดี

4. ครูต้องทำงานบริหารและงานอื่นๆ ทำให้ไม่มีเวลาเตรียมสอน ครูมักจะต้องช่วยทำหน้าที่บริหารงานต่างๆ ในโรงเรียน ทำให้ไม่สามารถทำการสอนหรือการฝึกหัดครูใหม่ได้เต็มที่ ในบางประเทศครูต้องใช้เวลารอกแบบฟอร์มต่างๆ มากมายนอกจากนี้ครูยังต้องทำงานเป็นที่ปรึกษาพยาบาล สังคมสงเคราะห์ ฯลฯ โดยไม่ได้ค่าตอบแทน ครูบางคนจึงขอลาออกไปทำอาชีพอื่นที่ให้ค่าตอบแทนที่สัมพันธ์กับงานที่ทำ

5. ครูลาออกจากวิชาชีพครูเป็นจำนวนมาก ทุกปีมีครูขอลาออกไปทำอาชีพอื่นหลายคนเนื่องจากต้องการรายได้สูงขึ้น ไม่พอใจกับงานสอน และรู้สึกว่าตนมีฐานะทางสังคมต่ำ และไม่ค่อยมีเกียรติ หรืออาจเบื่อการเมืองในวงการการศึกษา

6. ครูหลายคนไม่พร้อมที่จะดูแลเด็กในชนบทหรือเด็กต่างวัฒนธรรม เป็นปัญหาสืบเนื่องจากการฝึกหัดครู และเป็นเหตุให้เกิดความไม่พอใจในวิชาชีพ ถ้ายิ่งพูดภาษาท้องถิ่นไม่ได้ หรือไม่รู้วัฒนธรรมท้องถิ่น ครูจะไม่เข้าใจค่านิยม ระเบียบสังคม และความคาดหวังของท้องถิ่น

7. การเลื่อนขั้นขึ้นอยู่กับความอาวุโส ครูมักจะได้รับพิจารณาเลื่อนขั้นให้สูงขึ้นตามจำนวนปีที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นครู โดยไม่คำนึงถึงผลการปฏิบัติงานหรือการฝึกอบรมที่ได้รับทำให้ครูขาดแรงจูงใจให้ทำงานให้ดีขึ้นหรือสร้างความเป็นเลิศในอาชีพครู จนทำให้เป็นที่ยอมรับกันว่าครูสอนไม่ดีขึ้นได้เลื่อนขั้น

8. หลายประเทศมีหลักสูตรของรัฐที่ใช้กันทุกโรงเรียน โดยไม่คำนึงถึงลักษณะท้องถิ่น หรือประชากรต่างพื้นที่ กระทรวงศึกษาธิการของประเทศต่างๆ มักจะมีการจัดทำหลักสูตรของรัฐ ทุกโรงเรียนจะต้องใช้หลักสูตรของรัฐไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนในชนบทหรือโรงเรียนในเมืองที่มีประชากรแตกต่างกัน ครูจะต้องสอนตามหลักสูตรเดียวของรัฐ โดยที่นักเรียนมาจากที่ที่แตกต่างกัน ครูไม่รู้วิธีการปรับหลักสูตรของรัฐ ทำให้ครูรู้สึกห่างเหินจากเรื่องการสอนตามหลักสูตร เพราะไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร บางครั้งหลักสูตรและข้อเสนอแนะการใช้หลักสูตรมาถึงโรงเรียนล่าช้า หลักสูตรกลาง (ของรัฐ) มักจะไม่ตอบสนองความต้องการของนักเรียนทั่วประเทศ

9. มีโรงเรียนขอดนิยมนในกลุ่มครูและครูฝึกหัดถึงแม้ว่าจะไม่มีการจัดแบ่งประเภทของโรงเรียนในประเทศ แต่ก็เป็นที่รู้กันในกลุ่มครูและครูฝึกหัดว่า ครูไม่ยอมไปสอนในโรงเรียนถิ่นยากจนหรือโรงเรียนชนบททำให้โรงเรียนยากจนหรือโรงเรียนในชนบทมีการเรียนการสอนที่ขาดคุณภาพ

10. การเมืองและระบบพวกพ้องมีส่วนกำหนดประเภทของงานของครู ถึงแม้จะมีระบบการคัดเลือกครูอย่างเป็นทางการครูที่จะได้งานดีๆ มักจะต้องมีพวกพ้องหรือต้องรู้จักกับนักการเมือง

11. ความภาคภูมิใจในวิชาชีพครูจะเกิดขึ้นในระยะยาว เหตุที่ครูไม่ค่อยพอใจกับวิชาชีพครูก็เพราะว่าความภาคภูมิใจในงานครูจะเกิดขึ้นช้า มักจะต้องรอให้ศิษย์ของตนได้ทำงานเจริญก้าวหน้าเสียก่อน ครูจึงรู้สึกภูมิใจนอกจากนี้ความรู้สึกที่ว่าการศึกษากำลังถดถอยตกต่ำลง ก็ยังทำให้ครูรู้สึกว่าศิษย์ของตนไม่ได้เรียนรู้อะไรจากครู

12. ครูเองมีทัศนคติที่เป็นลบเกี่ยวกับวิชาชีพครู สาเหตุหนึ่งที่ครูไม่ค่อยมีความพอใจในวิชาชีพครู ก็เพราะทัศนคติของครูต่อวิชาชีพของตนเองไม่ดี ครูไม่คิดว่าตนเองมีความสามารถประกอบวิชาชีพที่ยากกว่าได้ และไม่คิดว่าตนเองมีความเฉลียวฉลาด นักเรียนและผู้ปกครองที่มีฐานะปานกลางหรือฐานะดี มักจะไม่ค่อยแสดงความเคารพครู ทำให้ครูขาดแรงจูงใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ แก้ไขปัญหา หรือมีความอยากที่จะเข้ารับการพัฒนาฝึกอบรม ในที่สุดหลายคนก็เลิกประกอบวิชาชีพครู

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้คุณภาพชีวิตในการสอนและการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ไม่เป็นตามเป้าหมายที่กำหนด ก่อให้เกิดปัญหาในด้านต่างๆ กับครู ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดให้ครูเป็นบุคลากรวิชาชีพ ซึ่งมีหน้าที่หลักทางการเรียนการสอน และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ทำให้ครูทั้งของรัฐและเอกชนต้องมีการะงานเพิ่มขึ้น ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนแต่เป็นปัญหาของครูทั้งสิ้น

ดังนั้น เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นกับครู จึงเป็นที่เชื่อได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จะอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ครูจึงจำเป็นต้องปรับปรุงตนเองในการสอนแต่อย่างไรก็ตามครูจะไม่สามารถ แก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เป็นสาเหตุดังกล่าวข้างต้นได้เองทั้งหมด คุณภาพชีวิตในการสอนของครูจึงเป็น ที่ผู้บริหารหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับครู ควรจะได้ศึกษาและนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับครูและจะ เป็นประโยชน์แก่การศึกษาสืบไป ชาร์มา (Sharma 1975 : 111) ได้กล่าวถึง คุณภาพชีวิตไว้ 2 ด้าน คือ องค์ประกอบทางกาย และองค์ประกอบทางด้านสังคมซึ่งมีความจำเป็นต่อการปรับปรุงการเรียน การสอน ส่วน เดอลามอตโต และ ตากิซาวา (Delamotte and Takeazawa 1987 : 3 – 4) ได้ให้ความ หมายในลักษณะกว้างๆ ว่า สิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตการทำงาน ประกอบด้วยค่าจ้าง ชั่วโมงการ ทำงาน สภาพแวดล้อมการทำงาน ผลประโยชน์ การบริการ ความก้าวหน้าในการทำงาน การมี มนุษย์สัมพันธ์ ล้วนมีผลต่อความพึงพอใจและเน้นสิ่งจูงใจสำหรับคนทำงานทั้งสิ้น

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาถึงคุณภาพชีวิตในการสอนของครูจะเป็นโอกาสให้ทราบว่า ตัวแปรสำคัญๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตในการสอนของครูตัวใดมีส่วนเพิ่มหรือลดคุณภาพชีวิตในการสอนของครูเพื่อจะ ได้มีการเพิ่มลด หรือปรับปรุงสภาพของงานกระบวนการทำงานของครูให้เกิดประโยชน์ มีผลต่อ คุณภาพชีวิตในการสอนของครูยิ่งขึ้น และเมื่อนั้นการปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบของครู ที่ มีต่อนักเรียนย่อมเกิดผลดีเพิ่มขึ้นอย่างแน่นอน

ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อครูและผู้บริหารสถานศึกษาในการร่วมกันพัฒนา คุณภาพของครูให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูพร้อมกันนั้นก็มีคุณภาพชีวิตในการสอนที่ดี ยิ่งขึ้น

จุดประสงค์ของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาและความสำคัญของการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนด วัตถุประสงค์สำหรับการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อทราบระดับคุณภาพชีวิตในการสอนของครูและการปฏิบัติงานตามเกณฑ์ มาตรฐานวิชาชีพครูของโรงเรียนเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้
2. เพื่อทราบคุณภาพชีวิตในการสอนของครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูตาม เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

ข้อคำถามของการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางในการหาคำตอบของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดข้อคำถามสำหรับการวิจัยไว้ ดังนี้

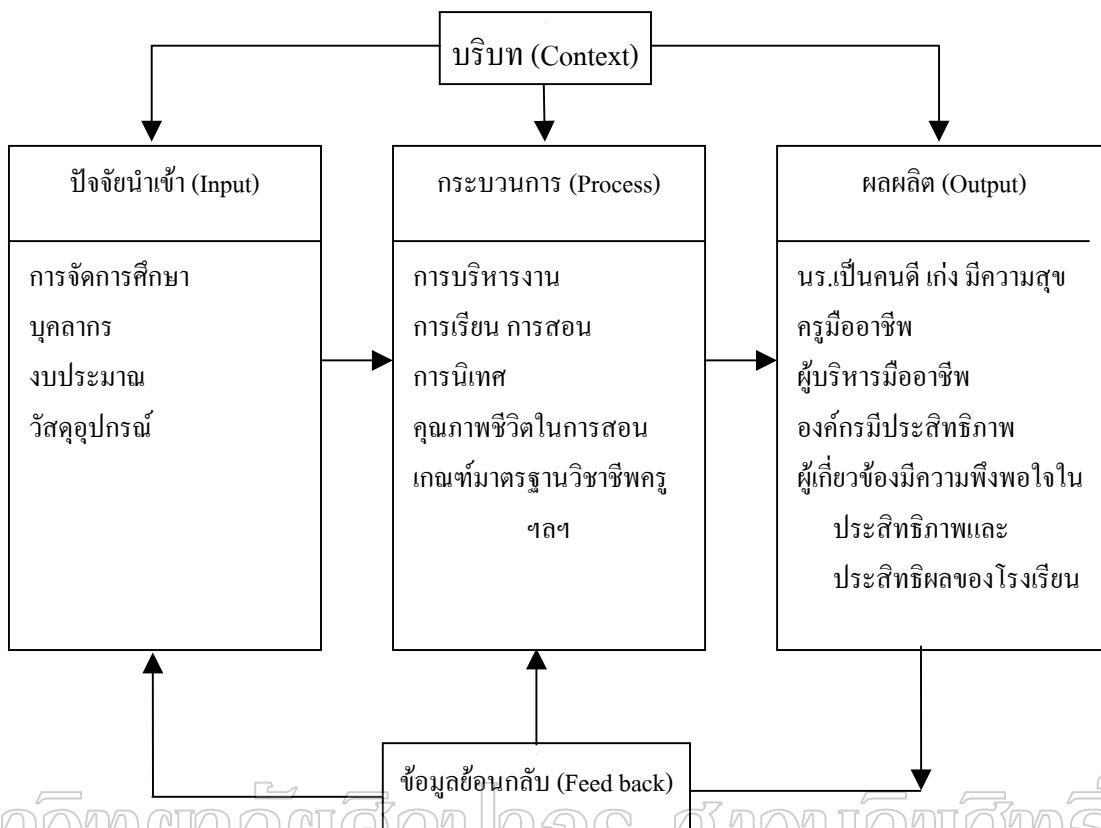
1. คุณภาพชีวิตในการสอนและการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียนเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ อยู่ในระดับใด
2. คุณภาพชีวิตในการสอนของครูโรงเรียนเอกชนด้านใดที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

สมมติฐานของการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานวิจัย ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้คือ “คุณภาพชีวิตในการสอนของครูโรงเรียนเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู”

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนนั้น เป็นการดำเนินการในลักษณะขององค์กรเชิงระบบ แคทซ์ และ คาน (Daniel Katz and Robert L. Kahn 1978 : 20) ได้กล่าวถึงวิธีการในเชิงระบบว่ามีความสัมพันธ์กันกล่าวคือ ตัวป้อน (input) กระบวนการ (process) และผลผลิต (output) ข้อมูลย้อนกลับ (feed back) และสภาพแวดล้อม (context) ซึ่งตัวป้อนได้แก่ การจัดการศึกษา บุคลากรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และอื่นๆ กระบวนการ ได้แก่ การบริหารงาน การเรียนการสอน การนิเทศ คุณภาพชีวิตในการสอน ใน 5 ด้านโดยประยุกต์จากแนวคิดของ สาชกิน และเลงเกอแมน (Sashkin and Lengerman 1991 : 237) และเกณฑ์มาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพครูของคุรุสภา (ซึ่งเดิมมีเพียง 11 มาตรฐาน จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2544 คุรุสภาได้เพิ่มขึ้นอีก 1 มาตรฐาน รวมทั้งสิ้นเป็น 12 มาตรฐาน) ในส่วนของผลผลิต ได้แก่ การที่นักเรียนเป็นคนดี เก่ง มีความสุข ครุมีอาชีพ ผู้บริหารมีอาชีพ องค์กรมีประสิทธิภาพ ผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจในประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโรงเรียน แนวของการปฏิรูปการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กระบวนการบริหารหากให้บรรลุจุดประสงค์ได้นั้น บุคลากรนั้นว่ามีความสำคัญ การทำให้บุคลากรมีคุณภาพชีวิตในการสอนที่ดีย่อมจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานและผลผลิตของโรงเรียนเช่นกันตามกรอบแนวคิดดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

ที่มา : ประยุกต์จาก Daniel Katz and Robert L. Kahn, The Social Psychology of Organizations, 2nd ed. (New York : John Wiley & Sons, 1978), 20.

: Marshall Sashkin and Joseph J. Lengerman, “Quality of Work Life Scale,” in The Principalsip a Reflective Practice Perspective, ed. Thomas J. Sergiovanni (Boston : Allyn and Bacon, 1991), 237.

: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, เกณฑ์มาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพครู (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2544), 30 – 57.

: กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542), 26 - 28.

ขอบข่ายทางทฤษฎีของการวิจัย

ในเรื่องของคุณภาพชีวิตในการทำงานมีหลายท่านกล่าวไว้ ดังนี้

เดวิด (David 1981 : 37 - 53) ได้เสนอองค์ประกอบคุณภาพชีวิตในการทำงานไว้ 10 ประการ ดังนี้ 1) ค่าจ้างและผลประโยชน์ที่จะได้รับ (pay and benefits) 2) เงื่อนไขของการจ้างงาน (condition of employment) 3) เสถียรภาพในการทำงาน (employment stability) 4) การควบคุมการทำงาน (control of work) 5) ความเป็นอิสระการพึ่งตนเองได้ (autonomy) 6) การยอมรับ (recognition) 7) ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา (relation with supervisor) 8) วิธีดำเนินการขอร้องเรียน (appeals procedure) 9) ความพร้อมของทรัพยากรที่มีอยู่ (adequacy of resources to get work done) 10) ความอาวุโสในอาชีพ (seniority in employment)

วอลตัน (Walton, อ้างถึงใน เทพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ 2529 : 120 - 121) กล่าวถึง องค์ประกอบคุณภาพชีวิต 8 ประการคือ 1) การให้สิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม (adequate and fair compensation) ได้แก่ ค่าจ้างที่ได้รับเพียงพอต่อการดำรงชีวิต และมีความยุติธรรมในหน้าที่การงาน 2) สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ (safe and healthy environment) สิ่งแวดล้อมทางกายและสิ่งแวดล้อม ทางสังคมมีความปลอดภัย อยู่กันด้วยความสุข 3) การพัฒนาความสามารถของบุคคล (development of human capacities) งานควรจะได้เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้ใช้ประโยชน์พัฒนาทักษะและความรู้ของผู้ปฏิบัติงาน 4) ความก้าวหน้าและสวัสดิภาพ (growth and security) ควรจะให้โอกาสแก่ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาทักษะ และความสามารถในแผนกของตน 5) บูรณาการด้านสังคม (social integration) การที่ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกว่าตนเองประสบผลสำเร็จหรือเห็นตนเองว่ามีคุณค่า นั้น เพราะชุมชนและสังคมมีความสำคัญไม่มีการแบ่งชั้นในองค์กร 6) การยึดหลักรัฐธรรมนูญ (constitutionals) ได้แก่ การให้ความเคารพต่อปัจเจกบุคคลในองค์กร 7) จังหวะของชีวิตโดยส่วนรวม (total life space) งานของบุคคลหนึ่ง ควรจะได้มีความสมดุลกับบทบาทชีวิตของบุคคลนั้น คือการแบ่งเวลา ความต้องการทางอาชีพ การเดินทาง ใช้เวลาให้เหมาะสม 8) การเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม (Social relevance)

ชาร์มา (Sharma, อ้างถึงใน สนั่น ราชทิพย์ 2541 : 13) ได้แบ่งองค์ประกอบคุณภาพชีวิตออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) องค์ประกอบทางกายภาพ โดยพิจารณาทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ อันมีปัจจัยทางด้านอาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม 2) องค์ประกอบทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ทั้งที่เป็นปริมาณและคุณภาพ อันมีปัจจัยทางการศึกษา รายได้ เพื่อนบ้าน การมีงานทำ การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข สภาพแวดล้อมในการทำงาน

องค์การยูเนสโก (UNESCO, อ้างถึงใน สนั่น ราชทิพย์ 2541 : 13) ได้กำหนดองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตไว้เป็นหมวดหมู่คือ 1) มาตรฐานการดำรงชีวิต ได้แก่ มาตรฐาน

ความเป็นอยู่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย การศึกษา ที่อยู่อาศัย อาหาร รายได้ การประกอบอาชีพ และการบริการทางด้านสังคมต่างๆ 2) ภาวะประชากร ได้แก่ ขนาด การกระจาย และการเปลี่ยนแปลงทางประชากร 3) ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม ได้แก่ ระบบสังคม การเมือง การปกครอง ค่านิยม และแบบแผนของการใช้จ่าย เพื่อการดำรงชีวิต 4) กระบวนการพัฒนา เช่นการค้า อุตสาหกรรม ความช่วยเหลือจากต่างประเทศ 5) ทรัพยากร ได้แก่ ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติ เทคโนโลยี เป็นต้น

สาชกิน และ เลงเกอแมน (Sashkin and Lengerman, อ้างถึงใน สนั่น ราชทิพย์ 2541 : 14) ได้นำเสนอ คุณภาพชีวิตในการสอนของครู (quality of work life in teaching) ประกอบด้วย 1) ความเป็นอิสระทางวิชาการ (autonomy) ได้แก่ งานการสอนเป็นงานที่ต้องมีความรับผิดชอบมาก ครูผู้สอนต้องมีอิสระในการตัดสินใจในการแก้ปัญหาและสามารถเสนอแนะผู้บริหารโดยไม่จำเป็นต้องคอยให้ผู้บริหารควบคุมดูแล 2) โอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร (personal growth opportunity) ได้แก่ ครูผู้สอนต้องได้รับความก้าวหน้าในอาชีพ มีโอกาสได้เรียนรู้ทักษะใหม่ๆ รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ริเริ่มคิดค้นความรู้ให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ และสามารถถ่ายทอดความรู้ได้ทุกสาขาวิชา 3) ความรวดเร็วในการปฏิบัติงานและลักษณะของงานที่เป็นงานประจำ (work speed and routine) ได้แก่ ครูผู้สอนต้องสามารถควบคุมการทำงานได้ มีความรอบรู้งานในหน้าที่ มีความยืดหยุ่นปฏิบัติงานด้วยความสุขุมรอบคอบ เพราะงานครูเป็นงานที่ละเอียดอ่อนการกำหนดเวลาที่ตายตัวหรือรีบเร่งเกินไปก็จะทำให้ได้รับประสิทธิผลน้อย 4) ความเป็นเชิงซ้อนของงาน (work complexity) ได้แก่ งานการสอนนั้นเป็นงานที่มีความหมาย น่าสนใจ ซับซ้อน ไม่ง่าย ต้องใช้ความสามารถจึงจะปฏิบัติได้ 5) ภารกิจที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรอื่น (task related interaction) ได้แก่ การสอนนั้นเป็นงานที่ต้องติดต่อประสานเกี่ยวข้องกับช่วยเหลือและปฏิบัติร่วมกันกับบุคคลอื่นๆ

จากแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตทั้งในการปฏิบัติงานและในการสอนดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการสอนของสาชกิน และเลงเกอแมน (Sashkin and Lengerman) ทั้ง 5 ประการมาใช้คือ 1) ความเป็นอิสระทางวิชาการ 2) โอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร 3) ความรวดเร็วในการปฏิบัติงานและลักษณะของงานที่เป็นงานประจำ 4) ความเป็นเชิงซ้อนของงาน 5) ภารกิจที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรอื่น มาใช้เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตในการสอนของครู

สำหรับแนวคิดในด้านการปฏิบัติงานของครูนั้น ได้ใช้แนวคิดของครูสภาที่เสนอเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูไว้เมื่อปี พ.ศ. 2537 เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของครูไว้ทั้งหมด 11 มาตรฐาน และได้เพิ่มเติมอีก 1 มาตรฐาน ในปี พ.ศ. 2544 (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, กองวิชาชีพครู 2544 : 30 - 57) คือ 1) ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ 2) ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน 3) มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียน

ให้เต็มศักยภาพ 4) พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้ผลจริง 5) พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ 6) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน 7) รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ 8) ปฏิบัติงานเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน 9) ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ 10) ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน 11) แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา 12) สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์ เกณฑ์มาตรฐานทั้ง 12 มาตรฐานนี้ผู้วิจัยได้แบ่งลักษณะความเป็นครูวิชาชีพ (กรมการฝึกหัดครู, อ้างถึงใน วัชณีย์ เชาว์ดำรงค์ 2542 : 13) ออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านวิชาการ หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงมีความรู้ของครูในด้านความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพและวิชาการ 2) ด้านเทคนิควิธี หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงการมีความรู้ความสามารถของครูในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและการวัดและประเมินผล 3) ด้านคุณลักษณะ หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกที่เหมาะสมต่อการเป็นครู ในด้านการปฏิบัติตนและด้านทัศนคติต่อวิชาชีพครู ขอบข่ายทางทฤษฎีของการวิจัยที่กล่าวแล้ว สรุปได้ดังแผนภูมิที่ 2

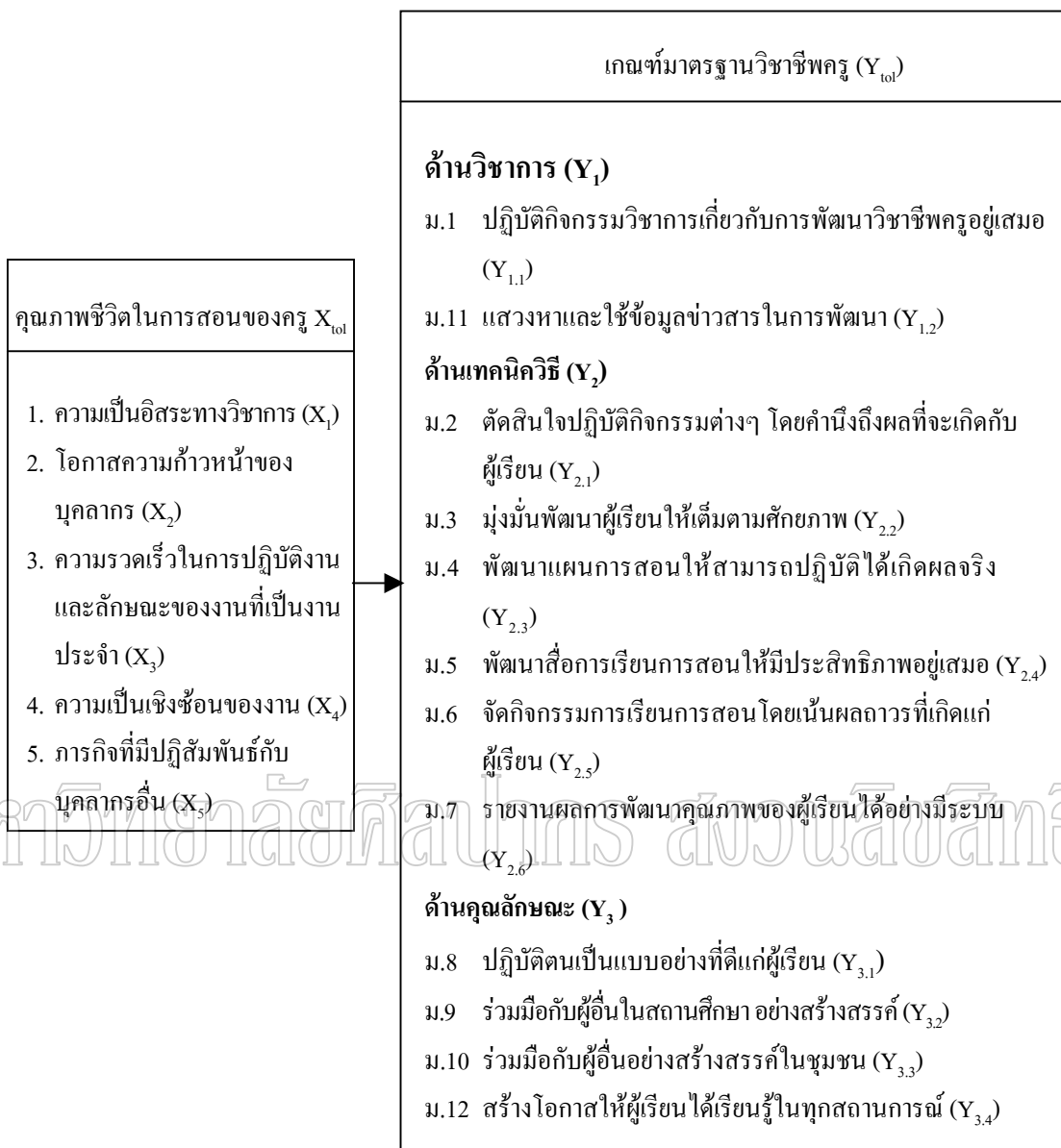
บทที่ ๒ วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ สอดคล้องกับ

ข้อตกลงเบื้องต้น
เพื่อให้เข้าใจความหมายของข้อมูล และการตีความที่ตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นสำหรับการวิจัยไว้ดังนี้

1. การกรอกแบบสอบถามของผู้ให้ข้อมูลถือว่าเป็นอิสระจากกัน แต่ถ้าเป็นข้อมูลที่พึ่งพากัน (ถ้ามี) ให้ถือว่าเป็นความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่ม
2. ตัวแปรแทรกซ้อนที่อาจมีขึ้น ถือว่าเป็นความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่ม
3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เฉพาะครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ซึ่งมีทั้งหมด 8 เขต

ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาคุณภาพชีวิตในการสอนของครูและการปฏิบัติงานตามเกณฑ์ มาตรฐานวิชาชีพครู โรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ถึงแม้ว่าจะได้พิจารณาหรือเตรียมการในเรื่องของครูต่างๆ อย่างรอบคอบแล้วก็ตาม แต่ก็ยังปรากฏความไม่สมบูรณ์ อันเนื่องมาจากข้อจำกัดที่ไม่สามารถแก้ไขให้หมดสิ้นไปได้ กล่าวคือ การควบคุมตัวแปรต่างๆ ที่มีได้นำมาศึกษาในด้านบุคลากร ได้แก่ อุดมการณ์ สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ คุณลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งครูแต่ละคนมีความแตกต่างกันโดยกำเนิดและประสบการณ์ และระบบ

แผนภูมิที่ 2 ขอบข่ายทางทฤษฎีของการวิจัย (Theoretical frame work)

ที่มา : Marshall Sashkin and Joseph J. Lengerman, "Quality of Work Life Scale," in The Principalship a Reflective Practice Perspective, ed. Thomas J. Sergiovanni (Boston : Allyn and Bacon, 1991), 237.

: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, กองวิชาชีพครู, เกณฑ์มาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพครู (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2544), 30 – 57.

การเรียนการสอนของครูในโรงเรียนแต่ละโรงเรียนเพราะการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เพียงแบบสอบถาม แทนการเฝ้าสังเกต หรือเฝ้าดูตามสภาพความเป็นจริงต่างๆ ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จึงขึ้นอยู่กับผู้ตอบแบบสอบถามเท่านั้น จึงอาจจะทำให้ขาดความสมบูรณ์ไปบ้าง

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจความหมายเฉพาะคำ ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ให้ตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้นิยามความหมายไว้ดังนี้

1. **คุณภาพชีวิตในการสอนของครู** หมายถึง สภาพของงานการสอนหาลักษณะที่ทำให้ระดับคุณภาพชีวิตในการสอนของครูแตกต่างกันตามความสามารถของครูแต่ละคน ลักษณะของงานทั้งห้าคือ ความเป็นอิสระทางวิชาการ โอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร ความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน และลักษณะของงานที่เป็นงานประจำ ความเป็นเชิงซ้อนของงาน และภารกิจที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรอื่น

2. **เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู** หมายถึง ระดับคุณภาพการปฏิบัติงานของครู ที่ใช้คำนวณชี้ตามเกณฑ์มาตรฐานและจรรยาบรรณ วิชาชีพครูของคุรุสภา พ.ศ. 2544 ระดับที่สอง

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ

มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน

มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง

มาตรฐานที่ 5 พัฒนาสื่อ การเรียน การสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียน การสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน

มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ

มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติงานเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์

มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน

มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

มาตรฐานที่ 12 สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์

สำหรับงานวิจัยนี้ได้นำมาตรฐานทั้ง 12 มาตรฐาน จัดเป็น 3 กลุ่ม คือ

ด้านวิชาการ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับวิชาการประกอบด้วยความรู้วิชาชีพครู ความรู้ทางวิชาการอื่นๆ และความรู้ที่เสริมให้ครูเข้าใจสังคมมากขึ้น ได้แก่มาตรฐานที่ 1 และมาตรฐานที่ 11

ด้านเทคนิควิธี หมายถึง ความรู้ความสามารถในด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ การเตรียมการสอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอนการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนการวัดผลและประเมินผล ได้แก่ มาตรฐานที่ 2, 3, 4, 5, 6 และมาตรฐานที่ 7

ด้านคุณลักษณะ หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกที่เหมาะสมต่อการเป็นครูในด้านการปฏิบัติตนประกอบด้วย บุคลิกภาพ คุณธรรม ความรัก และศรัทธาต่อวิชาชีพครู ได้แก่ มาตรฐานที่ 8, 9, 10 และมาตรฐานที่ 12

3. **โรงเรียนประถมศึกษาของเอกชนกลุ่มกรุงธนใต้** หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาภายใต้การควบคุมดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ มีด้วยกันทั้งหมด 8 เขต คือ 1) เขตธนบุรี 2) เขตคลองสาน 3) เขตบางขุนเทียน 4) เขตจอมทอง 5) เขตราษฎร์บูรณะ 6) เขตบางแค 7) เขตบางบอน 8) เขตทุ่งครุ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า เอกสาร ตำรา คู่มือต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยกำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้ บทบาทของโรงเรียนเอกชนในการจัดการศึกษา แนวปฏิบัติของครูในสถานศึกษาเอกชน ครู บทบาทหน้าที่ของครู แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน คุณภาพชีวิตในการสอน เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทบาทของโรงเรียนเอกชนในการจัดการศึกษา

การศึกษาการเอกชนได้เข้ามามีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาของประเทศไทยมาเป็นเวลายาวนาน นับเป็นเรื่องที่น่าภาคภูมิใจเป็นอย่างสูงของผู้ที่อยู่ในวงการศึกษาศาสนาเอกชนทุกคน จึงควรที่จะดำรงบทบาทนี้ไว้อย่างมั่นคงและพัฒนาตนเองจริงจังให้ทันกับเหตุการณ์ที่แปรเปลี่ยนไปก็จะทำให้การศึกษาเอกชนได้ดำรงอยู่คู่สังคมไทยด้วยคุณภาพและมาตรฐานที่ดีได้ผลิตบุคคลชั้นนำของสังคมเป็นจำนวนมากทีเดียวโดยบุคคลเหล่านี้ได้เข้ามาเป็นผู้บริหารระดับสูงในด้านการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ การศึกษา อุตสาหกรรม และธุรกิจอื่นๆ มาทุกยุคทุกสมัยซึ่งนับเป็นเรื่องที่มีความสำคัญที่ต้องกล่าวถึงเช่นกัน

การดำเนินงานจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2538 : 14 – 15) ในยุคใหม่ จะต้องการปรับปรุงประสิทธิภาพในทุกส่วนได้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของภาวการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน การบริหารงานทุกอย่างจะต้องเป็นไปอย่างมีระบบ สองส่วนที่สำคัญคือการวางแผนดำเนินการและจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ถ้าทำได้เช่นนี้ก็จะทำให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนมีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานย่อมจะติดตามมาในที่สุด

จรัส นองมาก (2532 : 27) กล่าวว่า โรงเรียนเอกชนยุคใหม่ จะทำการบริหารแบบการกุศล เช่นสมัย 30 - 40 ปีก่อนไม่ได้แล้วตอนนี้ต้องดำเนินการบริหารในเชิงธุรกิจ คือเมื่อทำแล้วต้องอยู่ได้และต้องอยู่ได้ด้วยคุณภาพ

จรรยาพร ธรณินทร์ (2543 : 3) กล่าวถึง จุดเด่นของโรงเรียนเอกชนว่า โรงเรียนเอกชนมีความคล่องตัวและรวดเร็วในการตัดสินใจโดยผู้บริหารมีความรู้ขั้นพื้นฐาน ทักษะและประสบการณ์การบริหารเชิงธุรกิจและการศึกษามาอย่างดี ไม่ยึดติดอยู่กับระเบียบมากนัก การทำงานต้องมุ่งมั่นเพื่อความอยู่รอดของกิจการ จึงต้องบริหารอย่างมีประสิทธิภาพให้คุ้มค่าการลงทุน เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและสามารถจัดหาบุคลากรที่มีคุณภาพเข้ามาทำงาน โดยจ่ายค่าตอบแทนที่เหมาะสมให้

จากจุดเด่นของโรงเรียนเอกชนนี้เอง ทำให้ต้องมาพิจารณาถึงความสำคัญและบทบาทของโรงเรียนเอกชนว่ามีส่วนในการจัดการศึกษาอย่างไร

บทบาทของเอกชนในการจัดการศึกษา

บทบาทของเอกชน (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2543 : 4 – 5) ได้เข้ามามีส่วนร่วมรับภาระในการจัดการศึกษาดังแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และได้ขยายขอบเขตการจัดการศึกษา มากขึ้น เป็นลำดับ จนกระทั่งถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ มีโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาแบบสมัยใหม่ (แบบตะวันตก) ทั้งโรงเรียนแบบไป - กลับ และแบบกิน - นอน เพิ่มมากขึ้น และดำเนินกิจการมาจนถึงปัจจุบันนี้ เช่น โรงเรียนอรุณประดิษฐ์ จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2408 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2413 โรงเรียนอัสสัมชัญ จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2420 โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2431 และโรงเรียนราชินี จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2446 เป็นต้น

ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายโรงเรียนเอกชนว่า เป็นสถานศึกษาหรือสถานที่ที่บุคคลจัดการให้การศึกษา ในระดับที่ต่ำกว่าชั้นปริญญาตรี แก่นักเรียนทุกผลัดรวมกันเกินเจ็ดคนขึ้นไป (มาตรา 4) และกำหนดโรงเรียนเอกชนไว้ 3 ลักษณะ (มาตรา 15) ดังนี้

1. โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการและจัดเป็นรูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียน มี 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทสามัญศึกษา (ก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา) และประเภทอาชีวศึกษา (ปวช. ปวท., และปวส.)
2. โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการหรือหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ และจัดเป็นรูปแบบการศึกษานอกระบบโรงเรียนมี 7 ประเภท ได้แก่ การศึกษานอกโรงเรียน เฉพาะกาล สอนศาสนา ส่งคำสอน กวดวิชา ศิลปศึกษา และอาชีวศึกษา
3. โรงเรียนที่จัดให้การศึกษาแก่นักเรียนที่มีลักษณะพิเศษ หรือผิดปกติทางร่างกายสติปัญญา หรือจิตใจ ที่จัดเป็นรูปแบบการศึกษานอกบุคคลผู้ยากไร้ หรือผู้ที่เสียเปรียบทางการศึกษา ในลักษณะต่างๆ ที่จัดเป็นรูปแบบการศึกษาสงเคราะห์

ต่อมารัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2540 ได้กำหนดให้รัฐจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งต่อมารัฐได้ตรากฎหมายว่าด้วยเรื่องดังกล่าวขึ้น และมีผลบังคับใช้ใน ปี พ.ศ. 2542 เรียกว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

แนวปฏิบัติของครูในสถานศึกษาเอกชน

ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2543 : 2 – 3) ดังกล่าว ต้องได้รับความร่วมมือ ร่วมใจ จากบุคคลหลายฝ่าย ที่สำคัญที่สุดก็คือครูซึ่งเป็นผู้นำหลักสูตรไปใช้โดยตรง จะต้องเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาของชาติให้เกิดผลประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมต่อเด็กและเยาวชนมากที่สุด ดังนั้นเพื่อให้เห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นจึงนำมากล่าวเป็นลำดับตามหมวดต่างๆ ดังนี้

หมวด 1 บททั่วไป

ครูต้องจัดกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับปรัชญาของการศึกษา ที่มุ่งจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) และมีเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนการสอน มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตลอดจนใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (มาตรา 7) นอกจากนี้การจัดการศึกษาให้ยึดหลักการศึกษาตลอดชีวิต สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (มาตรา 8)

หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา

ครูต้องจัดการเรียนการสอนโดยยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญและกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติ เติบโตตามศักยภาพ (มาตรา 22) จัดการศึกษานั่นทั้งความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้บูรณาการตามความเหมาะสม (มาตรา 23) จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เน้นทักษะกระบวนการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดประสบการณ์จริง สามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ (มาตรา 24) ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จัดการเรียนรู้ให้เกิด

ขึ้นได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ (มาตรา 24, 25) ประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม การทดสอบ (มาตรา 26) พัฒนาหลักสูตรให้มีความหลากหลาย เน้นความเป็นไทย และความเป็นพลเมืองดี สอดคล้องกับชุมชนและท้องถิ่น (มาตรา 27, 28) จัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน (มาตรา 29) ตลอดจนทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน (มาตรา 30)

หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา

ครูต้องจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามแนวการจัดการศึกษา (หมวด 4) เพื่อนำสถานศึกษาเข้าสู่ระบบประกันคุณภาพภายในและระบบประกันคุณภาพภายนอก (มาตรา 47, 48)

หมวด 7 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

ครูต้องเร่งพัฒนาและปรับปรุงตนเอง โดยเฉพาะด้านการจัดการศึกษาที่นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์พร้อมทุกด้าน ตลอดจนการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพครู และต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 53)

จากการจัดการศึกษาในลักษณะต่างๆ นั้น ปัจจัยที่มาคู่กับโรงเรียนก็คือบุคลากรทางการศึกษาซึ่งมีอยู่หลายตำแหน่ง ภารกิจและบทบาทความรับผิดชอบก็แตกต่างกันออกไป ในที่นี้จะกล่าวถึงบุคลากรที่มีความสำคัญต่อเยาวชนมากที่สุดก็คือครู ได้มีนักการศึกษาให้ความหมายของครูและลักษณะของครูที่ดีไว้หลายประการซึ่งมีความสอดคล้องกันในรายละเอียดเพราะวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่สำคัญและมีบทบาทมากในการพัฒนาคนและพัฒนาชาติ ครูจึงเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องให้เป็นปูชนียบุคคลของสังคม เป็นผู้ที่มีความดีพร้อมทั้งความรู้ ความประพฤติและคุณธรรมตามหลักธรรมของพุทธศาสนา และทัศนะของนักวิชาการต่อไปนี้

ครู

ความหมายและความสำคัญ

คำว่าครู หรือ คุรุ มาจากคำว่า คุรฺธาตุ หรือ คุรฺธาตุ หรือ คุรฺธาตุ ซึ่งมีความหมายดังนี้ (สิริพร ทิพย์คง 2536 : 84)

คุรฺธาตุ หมายถึง คนที่หนักในวิชาความรู้ หนักในคุณธรรมและหนักในการกิจการงาน ที่จะควบคุมพฤติกรรมของตนให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์

ครุฑ หมายถึง คนที่ทำหน้าที่ยกย่องเชิดชูศิษย์ของตนเอง จากผู้ที่ไม่รู้ให้กลายเป็นผู้รู้ จากผู้ที่ไม่มีความสามารถให้เป็นผู้ที่มีความสามารถ จากผู้ที่ไม่มีความคิดให้เป็นผู้ที่มีความคิด จากผู้ที่มีความประพฤติไม่เหมาะสมให้เป็นผู้มีความประพฤติเหมาะสม และจากผู้ที่ไม่ฟังปรารภนาให้เป็นผู้ฟังปรารภนา

ครุฑ หมายถึง ผู้มีหน้าที่ในการเปล่งวาจาด้วยคำชี้แจง อบรมสั่งสอนให้ผู้อื่นเกิดความเข้าใจและมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์

ตามสารานุกรมภาษาอังกฤษได้ให้ความหมายคำว่าครูไว้ว่า ครู คือ ผู้ที่ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ (วิทยาลัยครูสวนสุนันทา, คณะวิชาครุศาสตร์, คณะจารย์ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษาม.ป.ป. : 2)

1. Preparing for the classes คือ เตรียมการสอน
2. Setting a good example to student คือ ยกอุทาหรณ์สอนสั่งต่างๆ ให้เข้าใจง่าย
3. Checking student program คือ ติดตามการเรียนของศิษย์
4. Guiding learning of student คือ แนะนำการเรียน

เมื่อดูจากศัพท์ภาษาอังกฤษคำว่า ครู มาจากคำว่า TEACHERS ซึ่งชี้ให้เห็นว่าครู คือ ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

T (Teaching)	หมายถึง	มีหน้าที่สอนศิษย์
E (Ethics)	หมายถึง	เป็นผู้มีจริยธรรม
A (Academic)	หมายถึง	ความเป็นนักวิชาการ
C (Cultural Heritage)	หมายถึง	การสืบทอดวัฒนธรรม
H (Human)	หมายถึง	ความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
E (Evaluation)	หมายถึง	การวัดผลและประเมินผลการสอน
R (Research)	หมายถึง	การให้ความสำคัญต่อวิชาชีพในฐานะเป็นนักวิจัย
S (Service)	หมายถึง	การให้บริการ

นอกจากนี้ยังมีนักปราชญ์และนักการศึกษาได้ให้ความหมายของครูไว้อีกจำนวนมาก เช่น ครูคือแม่พิมพ์ของชาติ ครูคือทหารเอกของชาติ ครูคือแสงเทียนในป่าเขา ครูคือผู้ยกวิญญาณของศิษย์ ครูคือเรือจ้าง ครูคือผู้นำทางปัญญา ครูคือปวงชนียบุคคล ครูคือวิศวกรผู้สร้างโลก ครูคือผู้ให้แสงสว่างแก่มวลมนุษยในโลก เป็นต้น (สายัณห์ ฝาน้อย 2530 : 8 - 12) และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 4 ให้ความหมายว่า ครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลัก

ทางการเรียนการสอน และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า คำว่าครู ได้มีการให้ความหมายไว้ใกล้เคียงกันซึ่งหมายถึงบุคลากรวิชาชีพที่ทำหน้าที่หลักในการเรียนการสอน และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีความหนักแน่นในด้านวิชาความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในด้านต่างๆ และเป็นผู้มีความประพฤติที่ดี เป็นที่พึงปรารถนาของสังคม ลักษณะที่พึงประสงค์ที่สังคมกล่าวถึงลักษณะที่ดีของครูไว้ในแง่มุมต่างๆ มีดังนี้

ลักษณะของครูที่ดี

ครูเป็นบุคคลที่สังคมหวังว่าจะต้องเป็นคนดี มีคุณลักษณะที่เปี่ยมล้นไปด้วยความเมตตา กรุณา มีคุณธรรม มีความสามารถ คนที่จะประกอบอาชีพครู จึงควรเป็นบุคคลที่มีความศรัทธาในวิชาชีพครูเพื่อที่จะทำให้ประกอบอาชีพครูด้วยความเต็มใจและตั้งใจที่จะศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพื่อนำมาเผยแพร่ให้แก่ศิษย์ ครูทุกคนย่อมมีความปรารถนาจะเป็นครูที่ดี แต่จะเป็นครูที่ดีมากน้อยเพียงไร สามารถที่จะประเมินได้จากลักษณะของครูที่ดี ครูที่พึงประสงค์ จากหลักธรรมพุทธศาสนา ทศณะของนักการศึกษา จากผลงานวิจัย และมาตรฐานวิชาชีพครูของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งของไทยและต่างประเทศ ดังนี้

นักการศึกษาไทยได้ให้ทัศนะถึงลักษณะของครูที่ดีไว้จำนวนมากจึงขอเสนอเป็นลำดับ ดังนี้

สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ (2536 :33 – 36) ได้แบ่งคุณลักษณะอันมีคุณค่าของความเป็นครูไว้ 2 ด้านคือ ด้านรูปลักษณะ (appearance) ได้แก่ ลักษณะภายนอกที่มองเห็นว่า คนเช่นนี้ตนเองที่เป็นครูที่พึงประสงค์ และรูปลักษณะของความเป็นครูในสังคมข่าวสารควรมีลักษณะ 7 ประการดังต่อไปนี้

1. สดชื่น แจ่มใส สะอาดตา (pleasant) ครูเป็นแบบอย่างที่ดีที่ศิษย์คอยเลียนแบบอยู่เสมอ ครูควรมีสุภาพดี ร่างกายแข็งแรง แต่งกายสะอาด และมีท่าทางยิ้มแย้มแจ่มใส
2. ตื่นตัว หนักเอาเบาตัว (alert) ครูจะต้องมีการตื่นตัวอยู่เสมอจะต้องสนใจใฝ่รู้ กระฉับกระเฉงพร้อมที่จะรับรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงและเผชิญกับปัญหาอย่างมีสติ
3. มั่นใจในตนเอง (confident) ครูต้องกล้าแสดงความคิดเห็นที่สนับสนุนหรือตอบได้อย่างมีเหตุผล
4. รู้ออบเนื่องจากได้อ่านมากฟังมาก (well informed) ครูเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ และรู้จักใช้วิจารณญาณวินิจฉัยตามความรู้และประสบการณ์ของตน

5. เป็นกัลยาณมิตร (friendly or being intimate friend) ครูเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีน้ำใจ มีความใกล้ชิด ผูกพันกับศิษย์ และเพื่อนร่วมงาน

6. ฉลาด (intelligent, clever) ครูเป็นคนฉลาด สามารถใช้ภาษาได้ต่อกับบุคคลอื่นได้อย่างถูกต้อง รับฟังเรื่องราวต่างๆ ได้เข้าใจ รวดเร็ว จับประเด็นได้ว่าอะไรสำคัญอะไรเป็นประเด็นหลักและประเด็นย่อย ฟังคำสั่ง คำถามครั้งเดียวเข้าใจ

7. สุภาพ (courteous) ครูเป็นคนสุภาพเรียบร้อย มีกิริยาที่เหมาะสมกับบุคคลและกาลเทศะ

ด้านกิจลักษณะ (performance) หมายถึง ลักษณะภารกิจที่ครูต้องปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเอง ให้มีความเจริญสมกับความเป็นครู มี 4 ประการ ตามหลักพุทธธรรม เรียกว่า ภาวนา 4 คือ

1. กายภาวนา การพัฒนาทางกาย (physical development)
2. ศีลภาวนา การพัฒนาความประพฤติ (moral development)
3. จิตตภาวนา การพัฒนาจิตใจ (emotional and mental development)
4. ปัญญาภาวนา การพัฒนาปัญญา (intellectual development)

เนื่องจากครูเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องจากศิษย์และประชาชนทั่วไป ในฐานะที่เป็นผู้สั่งสอนอบรม ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ได้มีความรู้และเป็นคนดีมีคุณภาพต่อไปในอนาคตครูยังเป็นผู้สร้างให้เยาวชนเก่งและมีการพัฒนาบุคลิกภาพเหมาะสม สามารถเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในวันข้างหน้า ฉะนั้นครูจึงต้องเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดีด้วย

จุฑา บุรีภักดี (2535 : 4 – 5) ได้เสนอบุคลิกภาพที่ดีของครูไว้ดังนี้ ครูควรเป็นผู้มีจิตใจดี มีน้ำใจ ครูควรเป็นผู้มีคุณธรรม ครูจะต้องเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น สามารถเข้าถึงจิตใจคน แต่งกายเหมาะสม มีความร่าเริงแจ่มใส มีการมองโลกในแง่ดี มีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น มีความอดสาหะพยายาม มีความกระตือรือร้น รู้จักใช้ถ้อยคำ พูดเหมาะสม ชัดเจน เสียงไพเราะ ดัง มีความสุภาพอ่อนน้อม มีจิตใจมั่นคง สม่่าเสมอ มีสีหน้าเป็นมิตรกับบุคคลทั่วไปไม่เย่อหยิ่ง มีสุขภาพกายและสุขภาพใจดี มีศิลปะในการสนทนาและมีวิธีการพูดดี มีความรับผิดชอบ มีการทำงานร่วมกันวางแผนร่วมกัน มีการยกย่องซึ่งกันและกัน มีน้ำใจเป็นนักกีฬา ให้ความรักแก่กัน กระทำตนให้เป็นที่ยอมรับและเคารพจากผู้อื่น ทำตนให้เป็นผู้อื่นศรัทธา ไม่อิจฉาริษยาซึ่งกันและกัน มีความขยันหมั่นเพียร สร้างค่านิยมที่ดีๆ ให้บังเกิดขึ้นในสังคม ช่วยพัฒนาสังคมให้เจริญ ไม่มีอารมณ์โลก โกรธ หลง วางตนเหมาะสมให้เป็นที่รักของบุคคลทั่วไป ไม่คุยโม้โอ้อวดเกินไป ควรให้

ค ว า ม

ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สร้างรูปแบบที่ดีในสังคม ไม่นิยมวัตถุมากเกินไป ควรเป็นผู้มีเหตุผล เป็นผู้รู้จักแก้ปัญหาที่ดี ทำงานเป็นระบบ ทำอะไรควรมีสติ ทำงานใดๆ ถึงแม้จะยากก็ควรสู้งาน

และคิดว่างานสนุก และทำงานด้วยความสุขพอใจ ก็จะทำงานสำเร็จได้ ควรมีความเสียสละตาม อรรถภาพ ไม่เป็นผู้ดูดาบ เฉยเมย เป็นผู้ที่ศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ และมีความสามารถในการ ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ผู้อื่น

นอกจากครูที่ดีจะต้องมีบุคลิกภาพที่ดีแล้วครูที่ดีจะต้องเป็นผู้มีคุณธรรมด้วย สุนทรวิวัฒน์ และคณะ (2536 : 7) ได้เสนอคุณธรรมของครูไว้ ดังนี้ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีเหตุผล รู้จักความพอดี ยอมรับการเปลี่ยนแปลง มองตน มองคน มองโลกในแง่ดี ไม่ลำเอียง ไม่เห็นแก่ตัว เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ให้ความร่วมมือแก่ผู้อื่น รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักให้อภัย มีมนุษยสัมพันธ์ มีความสามัคคีพูดจริงทำจริง และจริงใจ ละอวาทและเกรงกลัวต่อการทำชั่วมีความมั่นใจในตนเอง กล่าวหาญกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง รับผิดชอบต่อหน้าที่ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความเสียสละ มีความเมตตากรุณา มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ไม่พูดร้าย พูดแต่วาจาที่ชวนฟังและมีประโยชน์ มีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี แก้ไขข้อบกพร่องที่ควรแก้อยู่เสมอ กระทำทุกอย่างด้วยความประณีต รอบคอบ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มีชีวิต ประหยัด เรียบง่าย ไม่ตกเป็นทาสของสิ่งชั่วร้าย มีความขยันหมั่นเพียรอยู่เสมอ รู้จักยับยั้งชั่งใจและควบคุมตนเองได้ มีความอดทน อดกลั้น มีอารมณ์สดชื่น แจ่มใส ทำงานทุกอย่างด้วยความตั้งใจแน่วแน่

จากที่สนทนากับลักษณะของครูที่ดีของนักการศึกษาจะเห็นได้ว่า มีลักษณะใกล้เคียงกัน คือ ครูที่ดีจะต้องมีความรู้ในด้านวิชาการ มีความรู้ศาสตร์การสอน มีความรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครู มีคุณธรรมและจริยธรรมสูง ตลอดจนมีบุคลิกภาพที่ดีที่เป็นแบบอย่างให้แก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป นอกจากนี้ลักษณะของครูที่ดีอาจจะมีลักษณะที่ดีที่แตกต่างกันออกไปบ้างตามความเหมาะสมของสภาพท้องถิ่นวัฒนธรรมและยุคสมัย

ลักษณะที่ดีของครูยุคใหม่

จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงทำให้เด็กต้องเรียนรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้น ต้องรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม มีมนุษยสัมพันธ์ ใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และต้องอดทนต่อความยากลำบาก ฉะนั้นลักษณะของครูยุคใหม่ ก็ต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เพราะเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงลักษณะของครูที่ดีก็ต้องเปลี่ยนแปลงตามสภาพกาลเวลา

ในโครงการการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ อมรวิรัช นาคทรพรพ (2539 : 121 – 122) ได้สรุปความคิดเกี่ยวกับครูว่า ในปัจจุบันครูในยุคโลกาภิวัตน์ต้องเปลี่ยนแปลงไปจากการเป็นผู้ “บอกวิชา” ที่อาจจะ “ตกวัน” ไปในเวลาอันรวดเร็ว มาเป็นผู้ “ชี้ทางแห่งความรู้” ที่ไม่มีวัน

ล้ำสมัย แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า ความสำคัญของครูจะด้อยลง ตรงกันข้ามบทบาทและความรู้
 แจ่มเห็นจริงของครูกลับจะยิ่งสำคัญต่อเด็ก ๆ ขึ้นอย่างมากมาเพราะครูไม่เพียงแต่จะรู้เนื้อหาวิชา
 ยังต้อง หูตากว้างเกี่ยวกับแหล่งวิทยาการ เพื่อที่จะสามารถชี้ช่องทางแสวงหาความรู้แก่เด็กต่อไป
 เมื่อเขาก้าวพ้นมาจากโรงเรียนแล้ว สิ่งปรารถนาอันท้าทายของครูในอนาคตคือการสอน “วิชา
 ความรู้” ในโลกแห่งความรู้ที่ครูไม่อาจตามไปสอนได้หมด จึงได้เสนอลักษณะของครูในอนาคต
 ว่าควรมีลักษณะดังนี้

1. ครูในอนาคตจะต้องเป็นนักเทคโนโลยีสารสนเทศไปในตัว เป็นนักเทคโนโลยีที่เป็น
 เป็นสหายนีกับการศึกษาในปัจจุบัน และการเข้าถึงแหล่งความรู้ใหม่ๆ ในปัจจุบันที่ล้วนต้อง
 อาศัยเทคโนโลยีทั้งสิ้น

2. ครูในอนาคตจะต้องเชี่ยวชาญภาษาอังกฤษ เพราะภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากล
 ภาษาเดียวที่จะช่วยถอดรหัสความรู้ในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นอินเทอร์เน็ตมัลติมีเดีย
 หรือ โปรแกรมคอมพิวเตอร์อื่นใด

3. ครูในอนาคตจะต้องติดตามความก้าวหน้าในเทคนิคการสอนต่างๆ อยู่ตลอดเวลา
 ในอนาคตอาจมี “สภากาแฟอินเทอร์เน็ต” หรือ “ชมรมครูอินเทอร์เน็ต” ที่เปิดโอกาสให้ครู
 แลกเปลี่ยนประสบการณ์และเทคนิคใหม่ๆ ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์

4. ครูในอนาคตจะต้องเป็นนักจิตวิทยาการเรียนรู้ชั้นเลิศที่สามารถพัฒนาเด็ก ๆ ให้
 ก้าวทันความรู้และการปรับตัวกับชีวิตในยุคโลกาภิวัตน์ได้แนวคิดใหม่ๆ ในวงการจิตวิทยาการ
 เรียนรู้ เช่นแนวคิดเกี่ยวกับ “ความฉลาดทางอารมณ์ (emotional intelligence)” ในการเผชิญความ
 เปลี่ยนแปลงต่างๆ ของมนุษย์ อาจกลายมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความสามารถในการ
 เรียนรู้
 รึ
 ย
 น
 ู้
 สิ่งใหม่ๆ ของคนในอนาคต

ความคิดเห็นข้างต้น สอดคล้องกันกับอรุณ จันทวนิช (2540 : 4) ได้เสนอบทบาทของ
 ครูในอนาคตที่คาดหวังของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู ว่าครูต้องเปลี่ยนบทบาทจาก
 ผู้ถ่ายทอด เป็นผู้ช่วยผู้เรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์มากกว่าการบอกให้จดให้ทำ และต้องเป็นผู้ให้
 เครื่องมือในการแสวงหาความรู้หรือผู้จุดไฟในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ครูควรมีความรู้เทคโนโลยี
 สารสนเทศเป็นอย่างดี และมีความสามารถในการค้นหาความรู้ เพราะความรู้จะเกิดขึ้นได้เร็วมาก
 เช่น ความรู้ความก้าวหน้าเทคนิคการสอนจะหาอ่านได้จากอินเทอร์เน็ต ดังนั้น ครูไทยจะต้องเก่ง
 ภาษาอังกฤษ และมีความรู้ด้านการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นอย่างดี สามารถประมวลความรู้เหล่านั้นมา
 สอนเด็กได้ ครูควรมีลักษณะเป็นมัลติมีเดีย สเปนเชิลลิสต์ คือสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการสอน
 เด็กได้เป็นอย่างดี

ในการปาฐกถาพิเศษงานประกาศเกียรติคุณครูแห่งชาติ ประจำปี 2541 เรื่อง “ครูกับอนาคตของชาติ” ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2541 : 5 – 8) ได้กล่าวถึงทักษะที่ครูจำเป็นต้องมีไว้ดังนี้

1. ทักษะทางภาษา เพราะความรู้ในอนาคตต้องขยายตัวหลายเท่าทวีคูณอย่างรวดเร็ว หากครูจะมีประโยชน์ต่ออนาคตของชาติ ครูควรมีทักษะความรู้ทางภาษาดีพอที่จะอาศัยเข้าถึงความรู้

2. ทักษะทางการคิด เพราะทักษะทางการคิดช่วยให้เรารู้จักและเข้าใจการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนสามารถรักษารากเหง้าของครูที่ใครๆ มาทดแทนไม่ได้ ครูยุคใหม่จึงต้องไม่ใช่เป็นเพียงกระบอกเสียงที่ถ่ายทอดความรู้ แต่เป็นนักคิดด้วย เพราะโลกอนาคตไม่ต้องการคนรู้หนังสืออ่านออกเขียนได้ หากต้องการคนรู้คิด คือคิดเป็น

3. ทักษะและความคล่องแคล่วทางการใช้คอมพิวเตอร์เพราะโลกปัจจุบันได้เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายแล้วโดยเทคโนโลยีการสื่อสาร ความรู้ซึ่งเคยบรรจุอยู่ในหนังสือได้เปลี่ยนไปบรรจุอยู่ใน หน่วยความจำ (CD - ROM) และแหล่งความรู้ คือ เว็บไซต์ (Websites) ต่างๆ ที่เราสามารถเข้าถึงได้คอมพิวเตอร์ช่วยให้กระบวนการเรียนรู้ (Knowing Process) ของเรามีลักษณะของการใช้ประสาทสัมผัสได้กว้างกว่าเดิม

ดังนั้น ถ้าครูเตรียมตัวให้ดี มีทักษะและความคล่องแคล่วในการใช้คอมพิวเตอร์ ครูก็จะมีบทบาทใหม่ เป็นผู้ชี้แนะ ผู้จัดการ ผู้นำ ผู้ช่วยเหลือ ผู้จัดระบบทรัพยากรการศึกษาและผู้ออกแบบโครงการศึกษาต่างๆ เป็นบทบาทใหม่หลายด้านแทนที่ครูจะเป็นผู้สอนแบบเดิมแต่เพียงบทบาทเดียว และได้เสนอลักษณะของครูที่ดีในอนาคตว่า นอกจากต้องมีเมตตาต้องเสียสละ ต้องหมั่นเพียรศึกษา ทำงานหนัก ปรับปรุงวิธีการสอนอยู่เสมอ เอาใจใส่ เข้าใจรู้จักเด็กเป็นรายบุคคล มีวิถีชีวิตและพฤติกรรมเป็นแบบอย่างให้เด็กแล้ว ได้เน้นลักษณะของครูที่ดีดังนี้

1. ครูควรมีบทบาทเป็นผู้แนะนำให้เด็กรู้จักเลือกสรรแยกแยะตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร และความรู้ที่มาจากแหล่งความรู้ทั้งหลาย เช่น จากอินเทอร์เน็ต จากการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม

2. ครูควรเป็นผู้ช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้แก่เด็กที่ตนสอนและต่อชุมชนสังคมในวงกว้างออกไปได้ครูที่ดีคือครูที่มีความสามารถในการนำเอาศักยภาพในตัวเด็กออกมาสามารถสร้างแรงบันดาลใจในทางที่ดีที่ชอบเด็กได้ ทำให้เด็กรู้จัก เข้าใจในศักยภาพของตนเองและมีความมั่นใจศรัทธาในการใฝ่หาความรู้ ประสบการณ์ เพื่อบรรลุถึงความปรารถนาและตระหนักถึงข้อจำกัดของตนเอง

3. ครูควรเป็นตัวอย่างที่ดี การเป็นตัวอย่างที่ดี คือ การสอนที่ดีที่สุด เป็นสิ่งที่ครูมีได้ในตัวเอง และยอมทำให้ความเชี่ยวชาญรอบรู้ในวิชาชีพมีอารมณ์ประกอบอันงดงาม

4. ครูควรมุ่งสร้างผู้อื่นมากกว่าสร้างความสำเร็จ ความรุ่งโรจน์ให้กับตนเอง ครูที่ดี ย่อมเห็นชื่อเสียงและเงินตราเป็นเรื่องไม่สำคัญเท่าแรงจูงใจที่จะเป็นผู้ให้

5. ครูต้องมีวิถีชีวิตที่หมั่นศึกษาอยู่เสมอ คือ มีนิสัยและความเคยชินที่ใฝ่ความรู้ใฝ่เรียน

6. ครูต้องเป็น “ผู้รู้จักชาติของตนจนเจนใจ ประหนึ่งว่า คนร่วมชาติเป็นญาติพี่น้องอันสนิททุกคน” ซึ่งเป็นพระบรมราโชวาทที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่อาจารย์ ครู และนักเรียนโรงเรียนมหาดเล็กหลวง เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2459 เพราะยิ่งโลกเปลี่ยนไป โดยมีความเป็นสากลมากเท่าใด ครูย่อมเป็นป्राการสำคัญในการรักษา วัฒนธรรมของชาติมากเท่านั้น เป็นหน้าที่สำคัญสำหรับผู้เป็นครูที่จะช่วยให้ชนรุ่นที่จะเติบโตต่อไปได้เกิด “การวิสาสะในหมู่ชนร่วมชาติของตน” เราจึงจะรักษา “ความเป็นชาติไว้ได้”

ตามเส้นทางปฏิรูปการศึกษาไทย (สมพงษ์ พลชนะ 2542 : 1, 11) ได้เสนอ “กงล้อแห่งความดี” และ “กงล้อของความเป็นครู” ไว้ว่า ส่วนขอบรอบนอกของล้อรถหรือล้อเกวียน เรียกว่า “กง” สมัยก่อนกงล้อเกวียนทำด้วยไม้หลายชิ้นมาต่อกันเข้าเป็นวงกลม แต่ละชิ้นมีความแข็งแรง และถูกตรึงเป็นเนื้อเดียวกันด้วยสลัก คุณภาพของกงล้อย่อมเกิดจากคุณภาพของชิ้นส่วนแต่ละชิ้นที่นำมาตรึงเข้าด้วยกันอย่างมีคุณภาพ “กงล้อของความเป็นครู” จะมีคุณภาพได้ ก็ต้องอาศัยความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างมีคุณภาพของ “ชิ้นส่วน” ต่างๆ ที่มีคุณภาพชิ้นส่วนกงล้อของความเป็นครูดี ประกอบด้วย

1. คุณสมบัติดี คือ มีคุณสมบัติและลักษณะดี เช่น ความรู้ความสามารถบุคลิกภาพ สุขภาพ คุณวุฒิ นิสัย วิสัยทัศน์ ค่านิยม คุณธรรมประจำตัวประจำใจของครูแต่ละคน
2. ปฏิบัติตนดี คือ เป็นพลเมืองดีและปฏิบัติตามจรรยาบรรณครู
3. ปฏิบัติงานดี คือ วางแผนดี สอนดี เนาะแนวดี จัดกิจกรรมการเรียนรู้ดี ปกครองดี ประเมินผลดี ทำทุกอย่างด้วยความตั้งใจและเป็นกัลยาณมิตรต่อศิษย์ทุกคน
4. ผลงานดี คือ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ฉลาด คิดเป็น เก่ง เป็นคนดี มีวินัย มีความสุข พึงตนเองได้
5. สวัสดิการดี คือ ได้รับผลตอบแทนเป็นสวัสดิการและความก้าวหน้าทางอาชีพอย่างเหมาะสมกับการปฏิบัติและผลงานที่เกิดขึ้น
6. ศักดิ์ศรีดี คือ ได้รับการยกย่องและให้เกียรติจากผู้ร่วมงาน ชุมชน และสังคมว่าเป็นผู้มีคุณค่าต่อชุมชน สังคมและประเทศ ชิ้นส่วนทั้ง 6 ชิ้น ประกอบกันเข้าเป็นกงล้อแห่งความดี ไม่ต้องถามว่าจะเริ่มจากส่วนใดก่อน เพราะมีหลายชิ้นซึ่งสามารถเริ่มและดำเนินไปพร้อมๆ กันได้

นอกจากนี้ตามเส้นทางการปฏิรูปการศึกษาไทย (สมพงษ์ พละสุรีย์ 2542 : 1) ได้เปรียบเทียบก่อนจะเป็นครูมืออาชีพกับแพทย์ไว้ว่า ความรู้และทักษะของแพทย์ที่ถือว่า เป็นทักษะพื้นฐานมี 2 ประการ คือ วิเคราะห์โรค หรืออาการป่วยและการให้รักษา หรือให้ยาตามอาการของโรค และตรวจสภาพของคนไข้เป็นรายบุคคล แพทย์วิเคราะห์โรคด้วยการซักถามคนไข้พร้อมกับใช้เครื่องมือตรวจร่างกาย ทั้งที่เป็นเครื่องมือสามัญประจำตัวและเครื่องมือเฉพาะด้านที่มีเทคนิคซับซ้อน เมื่อวิเคราะห์และสรุปผลแล้ว จึงทำการรักษาหรือสั่งยาให้ไปรับประทานหรือรักษาเอง ในกรณีที่คนไข้รักษาตัวในโรงพยาบาล แพทย์ก็ไปตรวจเยี่ยมเพื่อซักถาม สังเกตตรวจสอบ และวิเคราะห์อาการของแต่ละคนตามเตียงในห้องต่างๆ เป็นรายบุคคล วิเคราะห์แล้วอาจเปลี่ยนวิธีการรักษา เปลี่ยนยา หรือเพิ่มยาตามสภาพที่วิเคราะห์ได้ และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย “2540” ดังนั้นเพื่อความเป็นวิชาชีพ ครูควรจะต้องมีความรู้และทักษะทำนองเดียวกับแพทย์อย่างน้อย 2 ประการ คือ

1. สามารถวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล
2. ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามศักยภาพของเขาเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม

จึงกล่าวได้ว่าแม้สภาพของสังคมเปลี่ยนแปลงไป แต่ความต้องการของลักษณะของครูที่ดีที่เป็นพื้นฐานก็ยังคงมีความจำเป็นทุกยุคทุกสมัย และขณะเดียวกันครูยุคใหม่จะต้องมีความรู้ความสามารถเพิ่มเติมตามการเปลี่ยนแปลงของยุคโลกาภิวัตน์ เช่น ความรู้ความสามารถทางคอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษ เทคนิควิธีการแสวงหาความรู้ และส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้เรียนรู้ตามศักยภาพของแต่ละบุคคลครูจึงต้องมีบทบาทตามหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ว่าด้วยเรื่องบทบาทหน้าที่ของครู

บทบาทหน้าที่ของครู

บทบาทหน้าที่ของครูตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

บทบาทของครูตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2544 ข : 4) กล่าวถึงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับครู มีสาระสำคัญดังนี้

1. พัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับท้องถิ่น
2. จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับหลักสูตร โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. ดำเนินการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เน้นการประเมินตามสภาพจริง
4. ดำเนินการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรม เทคโนโลยี เพื่อใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน
5. ส่งเสริมการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม และแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนเพื่อให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง
6. ปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พัฒนาเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ กระตือรือร้น และแสวงหาความรู้ตลอดชีวิต
7. พัฒนาตนเองให้มีความพร้อมตามมาตรฐานวิชาชีพครู

บทบาทของครูพิจารณาจากกระบวนการจัดการ

บทบาทของครูจากกระบวนการจัดการ ทิศนา ขัมมณี (2542 : 4, 25 – 26) กล่าวว่า ความมุ่งหมายพื้นฐานของการสอนก็เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนแต่ละคนได้เจริญงอกงาม และเตรียมผู้เรียนให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ กับทั้งให้สามารถดำรงตนอยู่ได้ แม้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นครูจึงต้องมีบทบาทสำคัญใน 3 ด้าน คือ เป็นผู้จัดการการเรียนรู้ เป็นผู้อำนวยความสะดวก และเป็นตัวกลางของการมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งในการปฏิบัติจริงบทบาททั้งสามจะหลอมรวมไปด้วยกัน ครูแต่ละคนสามารถพัฒนาบทบาทตนเองได้โดยอาศัยทักษะที่ครูฝึกฝนจนเกิดความเชี่ยวชาญ และกลายเป็นแบบฉบับเฉพาะตัว

ในเรื่องบทบาททั้งสามของครูนั้น จูดิท และวิลเลียม (Judith and Willam 1981 : 9 – 35) พิจารณาจาก

1. ครูในฐานะผู้จัดการ ในการจัดสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ (The Teacher as Manager of the Learning Environment) ได้แก่ การที่ครูจะต้องเป็นผู้สร้างสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ และวางแผนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนพบจุดหมายของการเรียนรู้ของตนเอง ในฐานะผู้จัดการที่ต้องดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งต้องอาศัยการจัดการและการวางแผนเพื่อให้เกิดสิ่งที่ต้องการ ครูต้องประยุกต์ใช้ความรู้เกี่ยวกับศาสตร์ของการเรียนการสอนดังนี้

- 1.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ พัฒนาการและการสอน
- 1.2 ผลงานวิจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติภารกิจของครู
- 1.3 กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ในการตั้งและทดสอบสมมุติฐานเกี่ยวกับการเรียนการสอน
- 1.4 วางแผนบริหารชั้นเรียนให้สอดคล้องกับรูปแบบการสอน

รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนนี้จะช่วยให้ครูสามารถประเมินการทำงานของตนในแต่ละขั้นตอนได้อย่างต่อเนื่องมีความยืดหยุ่น และพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมได้

2. ครูในฐานะของผู้อำนวยความสะดวก เพื่อการพัฒนาของแต่ละบุคคล (The Teacher as a Facilitator of Individual Development) ได้แก่ การที่ครูได้ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้เรียนรู้ตามที่เขาต้องการ ไม่มีนักเรียนคนใดเลยที่จะเหมือนกัน ครูต้องรู้ถึงความแตกต่าง ทั้งทางด้านร่างกาย สังคม และสติปัญญาที่ต่างกัน และปรับวิธีการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน ซึ่ง จำเป็นที่ครูต้องใช้ประสบการณ์และทักษะความเชี่ยวชาญในการช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามความต้องการของเขา ครูต้องสามารถสังเกต ประเมิน และจัดโปรแกรมการเรียนรู้ให้ตอบสนองต่อผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันตามพฤติกรรมการเรียนรู้ ครูต้องกระตุ้นให้นักเรียนแต่ละคนได้ไปไปถึงศักยภาพสูงสุดของเขา อดทนกับผู้เรียนที่ไม่เฉลียวฉลาด และไม่สามารถทำอะไรได้เหมือนกับผู้อื่น และต้องทำงานร่วมกับครูคนอื่นๆ หรือที่ปรึกษา เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการพิเศษหรือที่แตกต่างกันไปของผู้เรียนทุกคนได้

3. ครูในฐานะตัวกลาง ของการมีมนุษยสัมพันธ์ (The Teacher as a Mediator of Human Relations) ได้แก่การที่ครูได้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีทั้งในระหว่างครูกับผู้เรียน ระหว่างผู้เรียนแต่ละคน และระหว่างกลุ่มผู้เรียน

บทบาทใหญ่อีกประการหนึ่งของครูในการจัดการเรียนการสอนก็คือ การเป็นตัวกลางของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ โดยดูจากการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงออก มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น สร้างพฤติกรรมที่ดีต่อสังคมไม่ทะเลาะเบาะแว้งหรือลดความขัดแย้งทั้งในระดับผู้เรียนแต่ละคน และระดับกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน ครูต้องสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้เกิดความอบอุ่น การยอมรับนับถือ

บทบาทของครูพิจารณาจากกระบวนการสอน

บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอน ทิศนา แจมมณี (2542 : 23 – 25) พิจารณาจาก

1. การเตรียมการสอน
  - 1.1 ศึกษาและวิเคราะห์เรื่องที่จะศึกษาให้เข้าใจ
  - 1.2 ศึกษาหาแหล่งความรู้ที่หลากหลาย
  - 1.3 วางแผนการสอน

1.4 จัดเตรียม สื่อ วัสดุการเรียนการสอน เอกสาร หนังสือ ข้อมูลที่จำเป็น แหล่งความรู้ สถานศึกษา เครื่องมือประเมินผล ห้องเรียน โต๊ะ เก้าอี้ ให้พร้อมและเพียงพอต่อความต้องการ

2. การสอน

2.1 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี

2.2 กระตุ้นผู้เรียนให้สนใจเข้าร่วมกิจกรรม

2.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่ได้เตรียมไว้ โดยอาจมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับ ผู้เรียนและสถานที่เป็นจริง

3. การประเมินผล

3.1 เก็บรวบรวมผลงานและประเมินผลงานของผู้เรียน

3.2 ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอน

บทบาทของครูพิจารณาตามหลักธรรม

ในธรรมบทที่เรียกว่า “กัลยาณมิตร 7 ประการ” (พระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตโต 2540 : 53 - 56) ซึ่งเป็นธรรมบทที่นักปราชญ์ไทยยึดถือมาแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน ว่าเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่จะเป็นครูที่ดี ที่จะต้องดำรงตนในฐานะกัลยาณมิตรของศิษย์ 7 ประการ คือ

1. ปิโย คือ น่ารัก ในฐานะที่เป็นที่สบายใจและสนิทสนมชวนให้เข้าปรึกษา ไต่ถาม

2. ครุ คือ นำเคารพ ในฐานะประพฤติสมควรแก่ฐานะให้เกิดความรู้สึกรับรองใจ เป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย

3. ภาวนิโย คือ นำเจริญใจ หรือนำยกย่อง ในฐานะทรงคุณ คือ ความรู้และ ภูมิปัญญาแท้จริง เป็นทั้งผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ การเอาอย่าง ทำให้ระลึก ง่ายๆ ด้วยความซาบซึ้งภูมิใจ

4. วัตตา คือ รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรจะพูดอะไร อย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือนเป็นที่ปรึกษาที่ดี

5. วจนกขโม คือ อดทนต่อถ้อยคำ หมายถึง พร้อมทั้งจะรับฟังคำปรึกษาซักถาม เสนอแนะ วิพากษ์วิจารณ์ อดทนฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียว

6. คัมภีร์รัฐจะ กถัง กัตตา คือ แดงเรื่องได้ลึกล้ำ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยาก ซับซ้อนให้เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป

7. โนัญฐานเน นิโย คือ ไม่ชักนำในทางที่ต่ำ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือ ชักจูงไปในทางที่เสื่อม

นอกจากนี้ยังมีลักษณะอื่นๆ ที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้ สำหรับผู้ที่ดีหรือ คุณลักษณะของครูที่ดี ที่ครู อาจารย์ หรือผู้แสดงธรรมควรจะมีคือ ได้แก่ หลักธรรม ดังต่อไปนี้

1. อนุบุพพิกา สอนให้มีขั้นตอนถูกลำดับความง่ายยาก ลุ่มลึก มีเหตุผล สัมพันธ์ ต่อเนื่องกันโดยลำดับ

2. ปริยายทสสาวิ จับจุดสำคัญมาขยายให้เข้าใจเหตุผล คือ ชี้แจง ยกเหตุผลมา แสดงให้เข้าใจในในแต่ละแง่แต่ละประเด็น

3. อนุทยตา ตั้งจิตเมตตา สอนด้วยความปรารถนาดี คือ สอนเขาด้วยจิตเมตตาเพื่อ มุ่งประโยชน์แก่ผู้รับคำสอน

4. อนามิสันคร ไม่มีจิตเพ่งเล็งมุ่งเห็นอามิส คือ สอนเขามีใจมุ่งที่ตนจะได้ลาภ สิน จ้าง หรือผลประโยชน์ตอบแทน

5. อนุปหัจจ วาจิตตรงไม่กระทบตนและผู้อื่น คือสอนตามหลักตามเนื้อหาไม่ยกตน

ไม่เสียดีผู้อื่น

ลิสลาของนักสอน 4 ครูสามารถมีลิสลาของนักสอน ดังนี้

1. สันทสสนา ชี้ให้ชัดเจน คือ จะสอนอะไร ก็ชี้แจงเหตุผล แยกแยะอธิบายให้ผู้ฟัง เข้าใจแจ่มแจ้ง

2. สมาทปนา ชวนให้ปฏิบัติ คือ สิ่งใดควรทำก็บรรยายให้มองเห็นความสำคัญและ ซาบซึ้งในคุณค่า เห็นสมจริง จนผู้ฟังยอมรับ อยากลงมือทำหรือนำไปปฏิบัติ

3. สมุตเตชนา เร้าให้กล้า คือปลุกใจให้ศีกคักเกิดความกระตือรือร้นมีกำลังใจ แข็งขัน มั่นใจที่จะทำให้สำเร็จ ไม่กลัวเหน็ดเหนื่อย หรือความยากลำบาก

4. สัมปหังสนา ปลุกให้ร่าเริง คือ ทำบรรยากาศให้สนุก สดชื่น แจ่มใส เบิกบานใจให้ ผู้ฟังแจ่มชื่น มีความหวัง มองเห็นผลดีและทางสำเร็จ

มีหลักการตรวจสอบ 3 ครูอาจตรวจสอบตนเองด้วยลักษณะการสอนของพระบรมครู 3 ประการ คือ

1. สอนด้วยความรู้จริง คือ รู้จริง ทำได้จริง จึงสอนเขา
2. สอนอย่างมีเหตุผล คือ ให้เขาพิจารณา เข้าใจแจ่มแจ้งด้วยปัญญาของเขาเอง
3. สอนให้ได้ผลจริง คือ ให้สำเร็จความมุ่งหมายของเรื่องที่สอนนั้นๆ เช่น ให้เข้าใจ จริง เห็นความจริง ทำได้จริง นำไปปฏิบัติได้ผลจริง เป็นต้น

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าลักษณะของครูที่ดีตามแนวของพระพุทธศาสนานั้น ครูที่ดีจะต้องเป็นกัลยาณมิตรของศิษย์ 7 ประการและเป็นผู้ที่มีความตั้งใจประสิทธิ์ความรู้ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสอน และเป็นผู้ที่ตรวจสอบตนเองในการสอน

จากบทบาสดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าภาระของครูนั้นมีมากมายเกินกำลังความสามารถของครูที่จะทำได้หมด ครูหลายคนจึงท้อแท้กับภารกิจที่หนักอึ้งนี้ จนทำให้ครูจำนวนมากลาออกจากราชการและหันไปประกอบอาชีพอื่นแทน เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมจะมีผลกระทบต่อระบบการเรียนการสอนอย่างแน่นอน ดังนั้นผู้บริหารจึงควรหันกลับมาพิจารณาถึงคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการปฏิบัติหน้าที่ของครู

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน

คุณภาพชีวิตการทำงานเป็นความรู้สึกเฉพาะของบุคคลแต่ละคน ซึ่งบุคคลมีความรู้สึกความต้องการที่แตกต่างกันไปในขณะที่เดียวกันและมีลักษณะเป็นนามธรรมที่วัดได้ยากจึงมีผู้กำหนดตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิตการทำงานเป็นเกณฑ์การตัดสินใจเพื่อที่จะบอกได้ว่าเมื่อบุคคลใดมีชีวิตการทำงานที่มีลักษณะดังตัวบ่งชี้จะเป็นผู้มีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีซึ่งก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงมาตลอดดังนี้

ในช่วงปี ค.ศ. 1930 – 1940 คุณภาพชีวิตการทำงานจะขึ้นอยู่กับความมั่นคงในการทำงาน การทำงานที่มีระเบียบ และภาวะเศรษฐกิจของผู้ปฏิบัติงาน ต่อมาปี ค.ศ. 1950 – 1960 แนวคิดได้กว้างขึ้น โดยนักจิตวิทยาในสมัยนั้นได้เพิ่มเรื่อง ความสัมพันธ์ในทางบวกระหว่างขวัญในการทำงานกับผลผลิต ซึ่งเกิดจากการส่งเสริมให้มนุษย์สัมพันธ์ในการทำงาน เป็นอีกสิ่งหนึ่งในการบ่งบอกถึงคุณภาพชีวิตในการทำงาน ปี ค.ศ. 1960 – 1970 ได้เพิ่มเรื่อง การมีโอกาสในการทำงานที่เสมอภาค และแบบแผนการทำงานที่เป็นที่พึงพอใจของผู้ปฏิบัติงาน และตั้งแต่ประมาณปี ค.ศ. 1970 เป็นต้นมา ก็มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างจริงจังขึ้นโดยมุ่งไปที่ประสิทธิภาพขององค์การและการเพิ่มประสิทธิภาพโดยธรรมชาติของบุคคลทั้งทางร่างกายและจิตใจ แนคเลอร์และคณะ (Nadler and Glandstien 1982 : 256) จึงควรหันมาดูความหมายของคุณภาพชีวิตในการทำงานซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงไว้ดังนี้

ความหมายของคุณภาพชีวิตในการทำงาน

ความหมายของคุณภาพชีวิตในการทำงานนี้มีผู้ให้ความหมายไว้ต่างๆ กันขึ้นอยู่กับแนวคิดในเรื่องการทำงานดังนี้

ทองศรี กำภู ณ อยุธยา (2532 : 154) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คุณภาพชีวิตในการทำงาน หมายถึง ลักษณะงานที่คนทำงานคนหนึ่งๆ ปฏิบัติอยู่ในองค์การหนึ่งๆ โดยพิจารณาถึงว่า เขาผู้นั้น มีความพึงพอใจต่อสภาพงานนั้นๆ มากน้อยเพียงใด มีอิสระในการตัดสินใจหรือไม่ ชั่วโมงการทำงานเหมาะสมกับค่าตอบแทนอย่างไร ผู้บังคับบัญชามีความเป็นผู้นำมากน้อยเพียงใด เป็นต้น

สมยศ นาวิการ (2533 : 3 – 4) ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตการทำงานว่าเป็นคุณภาพของสัมพันธภาพระหว่างพนักงาน และสภาพแวดล้อมของงานที่ผสมผสานระหว่างลักษณะทางเทคนิคและลักษณะทางมนุษย์

วอลตัน (Walton 1973 : 12 – 18, อ้างถึงใน จูริพร แจ็งชรมา 2545 : 20) ได้กล่าวว่า คุณภาพชีวิตในการทำงาน เป็นลักษณะการทำงานที่ตอบ สภาพตัวบุคคลหรือสังคม เรื่องสังคมขององค์การที่ทำให้งานประสบผลสำเร็จ ซึ่งสามารถวัดได้จากเกณฑ์ชีวิตในแปดด้าน คือค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม สภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและสิ่งเสริมสุขภาพ ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน โอกาสพัฒนางานสมรรถภาพของตนเอง การบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน ประชาธิปไตยในองค์การ ความสมดุลระหว่างงานและชีวิตส่วนตัว และความเป็นประโยชน์ต่อสังคม

เดลามอตเตและทาเกซาว่า (Delamotte and Takezawa 1984 : 3 – 4) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตการทำงานมีความหมายกว้างและยังไม่ชัดเจน ทั้งสองท่านได้รวบรวมความหมายของคุณภาพชีวิตในการทำงานในหลายแง่มุมดังนี้

1. คุณภาพชีวิตการทำงานในความหมายที่กว้าง หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตการทำงาน ซึ่งประกอบด้วยค่าจ้าง ชั่วโมงการทำงาน สภาพแวดล้อมการทำงาน ผลประโยชน์ และการบริการ ความก้าวหน้าในการทำงาน และการมีมนุษย์สัมพันธ์อันล้วนมีผลต่อความพึงพอใจและเป็นสิ่งจูงใจสำหรับคนงาน

2. คุณภาพชีวิตในการทำงานในความหมายอย่างแคบที่สุด คือ ผลดีของงานที่จะมีผลต่อคนงาน ซึ่งหมายถึง การปรับปรุงในองค์การและลักษณะงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนงานควรได้รับพิจารณาเป็นพิเศษสำหรับการส่งเสริมระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของแต่ละบุคคล และรวมถึงความต้องการของคนงานในเรื่องความพึงพอใจในงาน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่จะมีผลต่อสภาพการทำงานของเขาด้วย

3. คุณภาพชีวิตในการทำงานในแง่มุมที่มีความหมายเทียบเท่าได้กับการทำงานเยี่ยงมนุษย์ (humanization of work) หรือการปรับปรุงสภาพการทำงาน (improvement of working condition) ในประเทศฝรั่งเศสและประเทศที่พูดภาษาฝรั่งเศส หรือการคุ้มครองแรงงาน (worker's protection) ในประเทศสังคมนิยมหรือสภาพแวดล้อมการทำงาน (working environment) และ

ความเป็นประชาธิปไตยในสถานที่ทำงาน (democratization of the workplace) ในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย หรือ “Hatarakigai” ในญี่ปุ่น ซึ่งคุณภาพชีวิตการทำงานมีความหมายครอบคลุมไปถึงกลุ่มของวิธีการ หรือแนวปฏิบัติเทคโนโลยีสำหรับส่งเสริมสิ่งแวดล้อมการทำงาน เพื่อก่อให้เกิดความพึงพอใจมากขึ้นในการปรับปรุงผลลัพธ์ทั้งขององค์กรและปัจเจกบุคคลตามลำดับ

อาโนลและเฟลเดแมน (Arnold and Feldman 1986 : 491 – 492) ได้ให้ความหมายไว้ว่าคุณภาพชีวิตในการทำงาน หมายถึง คุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานและสภาพแวดล้อมต่างๆ อย่างในการทำงาน ทั้งในเรื่องของบุคคล เทคโนโลยีและสถานะเศรษฐกิจซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บุคคลเกิดการเรียนรู้และการพัฒนา เพื่อเตรียมตัวให้พร้อมว่าจะต้องทำอะไรและทำอย่างไร และทำให้เกิดความพึงพอใจ และให้ความสำคัญกับการให้รางวัลแก่บุคคล

روبบิน (Robbins, อ้างถึงใน นฤดล มีเพียร 2541 : 13) ได้กล่าวว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานหมายถึงกระบวนการที่องค์กรได้ทำการตอบสนองต่อความต้องการของพนักงานจากการพัฒนาเทคโนโลยีต่างๆ ที่จะเอื้ออำนวยให้พนักงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในสิ่งที่มีผลกระทบต่อการทำงานของพนักงานหรือคุณภาพชีวิตในการทำงาน เปรียบเสมือนแนวคิดที่ครอบคลุมปัจจัยต่างๆ ที่จำเป็นในการกำหนดเป้าหมายร่วมกันในการทำให้องค์กรมีความเป็นมนุษย์ ความเจริญเติบโต และการมีส่วนร่วม

ฮอดเจตส์ (Hodgetts 1993 : 192) ได้ให้ความหมายไว้ว่าคุณภาพชีวิตในการทำงาน หมายถึงการออกแบบงานที่ช่วยปรับปรุงให้คนทำงานอย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบของงานที่มีต่อพนักงานและประสิทธิภาพขององค์กร และความพึงพอใจของพนักงานต่อการแก้ปัญหาและการตัดสินใจภายในองค์กร

มอนเดย์ และนอย (Mondy and Noe 1996 : 45) ได้ให้ความหมายว่าคุณภาพชีวิตในการทำงาน คือขอบเขตทั้งหมดของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของพนักงานในการทำงาน จากการดำเนินงานในองค์กรนั้นๆ หรือระดับของความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานที่ได้รับการสนองตอบความต้องการของเขาในการทำงาน จากการดำเนินงานนั่นเอง

เชอร์เมอร์ฮอน (Schermerhorn, Jr. 1996 : 5, อ้างถึงใน นฤดล มีเพียร 2541 : 5) ได้ให้ความหมาย คุณภาพชีวิตในการทำงานว่าคือทุกสิ่ง ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของประสบการณ์ของมนุษย์ที่มีในสถานที่ทำงาน

จากความหมายต่างๆ ที่มีนักวิชาการให้นิยามไว้ข้างต้น จะเห็นว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานเป็นคำที่มีความหมายที่หลากหลาย อย่างไรก็ตามสามารถสรุปได้ว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานหมายถึงความรู้สึกพึงพอใจที่แตกต่างกันออกไปตามมิติของการรับรู้ของแต่ละบุคคล ในด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและความยุติธรรม สภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริม สุขภาพ ความมั่นคง ความก้าวหน้าในงาน โอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพของบุคคล การบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน ประชาธิปไตยในองค์กร ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว และลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เพราะต่างมีพื้นฐานภูมิหลังที่ไม่เหมือนกันและเมื่อเป็นวิชาชีพครูคงต้องมองลึกกลงไปในส่วนของคุณภาพชีวิตในการสอนของครูโดยตรงด้วย

คุณภาพชีวิตในการสอน

รอสมิลเลอร์ (Rossmiller 1992 : 45) กล่าวถึงคุณภาพชีวิตในการสอนของครูว่าเกิดจาก

1. ครูผู้สอนได้รับการนับถือจากผู้บริหารและนักเรียน ซึ่งเป็นผลจากการกระทำของผู้บริหาร ซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้บริหารและสมาชิกในชุมชน
2. การมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจ กับผู้บริหารในการวางแผน และกับคณะทำงานในการพัฒนากิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน
3. ครูผู้สอนได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารในหลายๆ ทาง โดยการให้ผู้นำในงานที่เขามีความถนัดและเชี่ยวชาญ
4. ครูผู้สอนมีโอกาสใช้ทักษะและความรู้อย่างเต็มที่
5. ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อความต้องการ ในด้านวัสดุอุปกรณ์ และจัดปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ให้ความปลอดภัยในที่ทำงานให้กับครูผู้สอน

สำหรับ สาขาเกิน และเลงเกอร์แมน (Sashkin and Lengerman 1983 : 133) ได้กล่าวถึงคุณภาพชีวิตในการสอนของครู 5 ประการ คือความเป็นอิสระทางวิชาการ โอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร ความรวดเร็วในการปฏิบัติงานและปฏิบัติงานประจำ ความเป็นเชิงซ้อนของงาน และภารกิจที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรอื่น ซึ่งได้นำมากล่าวเป็นลำดับดังนี้

ความเป็นอิสระทางวิชาการ

คุณภาพชีวิตในการสอนของครูด้านความเป็นอิสระทางวิชาการ สาขาเกินและเลงเกอร์แมน (Sashkin and Lengerman 1983 : 133) กล่าวไว้ว่า คือการที่ครูมีความเป็นอิสระในการ

ควบคุมวิธีการทำงานของตนเองด้วยตัวเองและว่าความเป็นอิสระไม่ขึ้นกับสิ่งใด ในทิศทางที่ครูได้เตรียมตารางงานในการตัดสินใจอย่างมีกระบวนการ ได้แก่ การที่ครูมีอิสระในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน เช่น เมื่อครูเกิดปัญหาเกี่ยวกับการสอน ครูไม่จำเป็นต้องรายงานให้ผู้บริหารทราบ ครูมีความรับผิดชอบในกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดขึ้น ผู้บริหารไม่จำเป็นต้องให้คำแนะนำทุกอย่างแก่ครู ผู้บริหารจำเป็นต้องปฏิบัติงานบางอย่างตามข้อเสนอแนะของครู และครูสามารถตัดสินใจได้เอง โดยไม่ต้องมีการตรวจสอบจากผู้อื่น

โอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร

โอกาสความก้าวหน้าของบุคลากรนี้ สาขากินและเลงเกอแมน (Sashkin and Lengerman 1983 : 133) กล่าวว่า คือการที่ครูมีโอกาสที่จะเรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ และได้พัฒนาความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ ดังนั้น การตัดสินใจทุกอย่างของผู้บริหารสำหรับโรงเรียน องค์กร ห้องเรียน การพัฒนาหลักสูตร การปฏิบัติการ การเลือกวัสดุอุปกรณ์การสอน มีส่วนเกี่ยวข้องกับสร้างแรงจูงใจ และหน้าที่ของผู้บริหารที่ครูผู้สอนควรมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ มีโอกาสได้เรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ในการที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลง วิวัฒนาการ และแสวงหาความรู้ให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ และสามารถถ่ายทอดความรู้ได้ ครูควรได้ย้ายไปปฏิบัติในหน้าที่ที่มีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น มีโอกาสที่จะเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ ในสายงานของตน ได้เรียนรู้วิธีการใหม่ๆ เพื่อรู้ทันการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาการต่างๆ ได้รับการส่งเสริม ให้คิดค้นวิธีการสอนต่างๆ ด้วยตนเอง และครูควรได้เลื่อนไปอยู่ในตำแหน่งที่สูงกว่าและหรืออาจจะเลื่อนไปอยู่ในตำแหน่งอื่นๆ ที่ก้าวหน้ากว่าได้ ถ้ามีความสามารถโดยประเมินผลการปฏิบัติงานของครู ส่วนเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดโอกาสความก้าวหน้าในอาชีพของครู

ความรวดเร็วในการปฏิบัติงานและลักษณะของงานที่เป็นงานประจำ

ความรวดเร็วในการปฏิบัติงานและการปฏิบัติงานประจำ คือ การทำงานที่เป็นงานประจำซ้ำๆ ครูผู้สอนต้องสามารถควบคุมเวลาการทำงานได้ มีความรอบรู้งานในหน้าที่ ปฏิบัติงานด้วยความสุขุมรอบคอบ เช่น เป็นงานที่ครูต้องทำตลอดเวลาทุกวัน หรือทุกสัปดาห์ เป็นงานที่ครูต้องทำตามตารางตายตัว จะปล่อยให้ก่อนแล้วรีบทำในภายหลังไม่ได้ เป็นงานที่ครูต้องทำอย่างรวดเร็ว เป็นงานที่ครูสามารถกำหนด และควบคุมตารางการทำงานได้ และเป็นงานที่ครูต้องทำให้เสร็จสมบูรณ์ตามตารางที่กำหนดสำหรับงานที่กำหนดเวลาอย่างรวดเร็วและอย่างไม่น่าเบื่อหน่ายให้เสร็จลงในเวลาอันจำกัด ซึ่งสาขากิน และเลงเกอแมน (Sashkin and Lengerman 1983 : 133) กล่าวไว้

ว่า การเข้าร่วมในการจำแนกภารกิจ เหมือนกับการรวม ประกอบชิ้นส่วนต่างๆ ที่จำแนกได้ของงานทั้งหมด

ความเป็นเชิงซ้อนของงาน

ความเป็นเชิงซ้อนของงานนั้น สาขาชินและเลงเกอร์แมน (Sashkin and Lengerman 1983 : 133) กล่าวว่า ขอบข่ายของงานที่มีความสำคัญและน่าสนใจ หมายถึง การทำงานให้สำเร็จได้ในกิจกรรมที่แตกต่างกันนั้น ต้องทำโดยครูที่มีพรสวรรค์และมีทักษะที่หลากหลาย เพราะงานการสอนนั้น เป็นงานที่ทำทลายความสามารถเพราะมีความซับซ้อน และไม่ง่ายสำหรับทุกคน ต้องใช้ความสามารถจึงปฏิบัติได้ ได้แก่ งานที่ครูได้รับมอบหมายให้ทำ ต้องใช้ทักษะที่หลากหลาย งานทั้งหมดที่ครูปฏิบัติ คืองานต่างๆ ที่เป็นภารกิจของโรงเรียน งานที่ปฏิบัติยาก ต้องทำด้วยความสามารถ และต้องใช้ความสามารถมาก งานที่ปฏิบัติในแต่ละวันมีความหลากหลาย ซึ่งไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามลำดับที่ได้กำหนดไว้แต่ละวัน

ภารกิจที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรอื่น

ภารกิจที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรอื่นนั้น สาขาชินและเลงเกอร์แมน (Sashkin and Lengerman 1983 : 133) กล่าวว่า ปฏิสัมพันธ์ของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่จะทำงานร่วมกัน กล่าวคือคุณภาพชีวิตในการสอนของครู มีส่วนสัมพันธ์กับบุคลากรอื่นๆ เช่น ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน เป็นต้น ซึ่งงานของครูมีผลกระทบและสำคัญอย่างแท้จริง ต่อความเป็นอยู่และงานของผู้อื่น จะเห็นได้ว่า ครูมีความสัมพันธ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้เรียน เนื่องจากงานการสอนนั้น เป็นงานที่ต้องติดต่อประสาน เกี่ยวข้อง ช่วยเหลือ และปฏิบัติร่วมกันกับบุคคลอื่นๆ ได้แก่ งานที่ครูปฏิบัติต้องประสาน ติดต่อกับครูคนอื่นๆ ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ ต้องเกี่ยวข้องกับเพื่อนครู และต้องปฏิบัติร่วมกับครูคนอื่นๆ เสมอ

เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

คุณภาพการศึกษาทุกระดับ สัมพันธ์โดยตรงกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในสถานศึกษา และที่สำคัญอย่างยิ่งคือกิจกรรมการเรียนของผู้เรียน การเสริมสร้างในผู้เรียนมีคุณภาพสามารถคาดหมายได้จากลักษณะการแสดงพฤติกรรมของครูผู้สอน การกำหนดลักษณะการแสดงพฤติกรรมสำคัญๆ ของครูผู้สอนไว้สำหรับการปฏิบัติและตรวจสอบตนเอง ก็จะเป็นการประกันคุณภาพผลการเรียนได้ เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูเกณฑ์คุณภาพซึ่งกำหนดลักษณะการแสดง

พฤติกรรมที่นำไปสู่ผลสำเร็จ และประกันคุณภาพของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนอันได้แก่ประชากรของประเทศชาติมีคุณภาพแล้ว สังคมและประเทศชาติย่อมจะพัฒนาและมีความสุข หลักการสำคัญของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู มีดังนี้

1. พัฒนา ประเมิน ปรับปรุง ด้วยตนเอง ในวิถีชีวิตของครูควรพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการแสวงหา ข้อมูล ข่าวสารความรู้ ใช้ปัญญาไตร่ตรองวิเคราะห์และเลือกสรรนำไปใช้พัฒนางานและวิชาชีพครู โดยการนำสิ่งที่เลือกสรรไปปฏิบัติอย่างมุ่งมั่น ประเมินและปรับปรุงการปฏิบัติด้านปฏิบัติงาน รวมทั้งผลของการปฏิบัติให้ดีขึ้นและมีคุณภาพสูงขึ้นอยู่เสมอ

2. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ครูต้องปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับของนักเรียน เพื่อนร่วมงาน และบุคคลอื่นในระดับที่เป็นแบบอย่างได้ด้วยการปฏิบัติตนตามจรรยาวิชาชีพครูอย่างเคร่งครัด ให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมครู และตัดสินใจเลือกพฤติกรรมของตนเอง ครูเสริมแรงทางบวกแก่นักเรียน และนำบุคคลอื่นในการปฏิบัติอย่างถูกต้อง

3. มุ่งประโยชน์ของสังคมส่วนร่วม ครูต้องมีความรับผิดชอบอย่างสูงต่อผลของการปฏิบัติที่มีต่อสังคม และชุมชนด้วยการวางแผนพัฒนาปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างแท้จริง (กองวิชาชีพครู, สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา 2539 : 2 – 4)

คุรุสภาซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะองค์กรส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพครูได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูขึ้นเมื่อปี 2533 ประกอบด้วยเกณฑ์ 4 ด้าน คือรอบรู้ สอนดี มีคุณธรรมจรรยาบรรณ มุ่งมั่นพัฒนา และได้เผยแพร่เกณฑ์ดังกล่าวไปยังครู และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ เนื่องจากเกณฑ์ดังกล่าวมีลักษณะเป็นนามธรรม ยากแก่การปฏิบัติและการประเมิน จึงไม่มีความก้าวหน้าในการปฏิบัติตามเกณฑ์เท่าที่ควร การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2533 ประสงค์ อภิโรชนกุล (2534 : 85 – 86) ได้ทำการศึกษาวิจัยพบว่า ระดับพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2533 ของโรงเรียนประถมศึกษาคดีเด่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนโรงเรียนประถมศึกษาทั่วไปโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ในปี 2537 คุรุสภาได้พัฒนาเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูจากเดิม 4 ด้าน เป็น 11 มาตรฐานและในปี พ.ศ. 2544 คุรุสภาได้เพิ่มเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูขึ้นอีก 1 มาตรฐาน เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบัน เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูจึงมีทั้งหมด 12 มาตรฐาน เกณฑ์มาตรฐานนี้ มีเนื้อหาครอบคลุมเกณฑ์เดิม สามารถปฏิบัติและประเมินพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของครูได้ ซึ่งเป็นพฤติกรรม ที่ผลักดันจากศักยภาพภายในตัวครู เกณฑ์มาตรฐานทั้ง 11 มาตรฐานนี้กำหนดขึ้นบนพื้นฐานของความเชื่อว่า เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ครูจึงต้องคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูสามารถเลือกวิธีสอนให้เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน และสภาพ

แวดล้อมอื่นๆ เมื่อสอนไปแล้วครูสามารถตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงและชื่นชมต่อความสำเร็จของผู้เรียน

ในความสำเร็จของงานครูในแต่ละระดับนั้น การทำงานทุกครั้งต้องมีการวางแผนตามลำดับ มีขั้นตอนการดำเนินงานการปฏิบัติงานจึงจะสามารถประเมินผลความสำเร็จได้ว่าอยู่ในระดับใด งานครูก็เช่นกัน เมื่อครูปฏิบัติงานไปแล้ว จะรู้ได้อย่างไรว่าผลสัมฤทธิ์ของงานมีสภาพงานอย่างไร จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ตัวครูต้องมีเกณฑ์มาวัดผลงานหรือเป็นตัวกำหนดชิ้นงานให้มีมาตรฐานและใช้เป็นรูปแบบเดียวกัน ซึ่งคุรุสภาได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูขึ้นเพื่อเป็นเกณฑ์ให้ครูได้ปฏิบัติตรงกันทั่วประเทศ

เกณฑ์มาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพครูของคุรุสภา พ.ศ. 2544 (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, กองวิชาชีพครู, 2544 : 23 - 57) มีทั้งหมด 12 มาตรฐาน ดังนี้

- มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการ เกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ
- มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน
- มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียน ได้เต็มตามศักยภาพ
- มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง
- มาตรฐานที่ 5 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
- มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน
- มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ
- มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน
- มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์
- มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน
- มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา
- มาตรฐานที่ 12 สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์ (สำนักงาน

เลขาธิการคุรุสภา, กองวิชาชีพครู 2544 : 23 – 57)

เกณฑ์มาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพครูของคุรุสภา พ.ศ. 2544 จัดแบ่งตามลักษณะความเป็นครูวิชาชีพได้เป็น 3 ด้านใหญ่ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านเทคนิควิธีและด้านคุณลักษณะ ซึ่งในแต่ละด้านได้จัดมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับด้านนั้นๆ ไว้ดังต่อไปนี้

1. ด้านวิชาการ หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงการมีความรู้ของครูในด้านความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพและวิชาการ คือ ความรู้วิชาชีพ หมายถึง การมีความรู้เกี่ยวกับศาสตร์ที่จำเป็นสำหรับวิชาชีพครู ได้แก่ หลักสูตรการศึกษา หลักการสอน จิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

เทคโนโลยีการศึกษา การประเมินผล และความรู้อื่นๆ ที่จะเสริมสร้างความเป็นครู ความรู้ทางวิชาการ ำ ร ือ ัน ๆ หมายถึง การมีความรู้เกี่ยวกับวิชาการที่ส่งเสริมคุณภาพในการปฏิบัติงานวิชาชีพครู ได้แก่ ความรู้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ ความรู้ทางสังคม การเมือง การปกครอง และความรู้ที่เสริมให้ครูเข้าใจสังคมมากขึ้น ประกอบด้วย 2 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 1 และมาตรฐานที่ 11 ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ

หมายถึง การศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาตนเอง การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการ และการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการ ที่องค์กรหรือหน่วยงานหรือสมาคมจัดขึ้น เช่น การประชุม การอบรม การสัมมนา และการประชุมปฏิบัติการเป็นต้นทั้งนี้ต้องมีผลงานหรือรายงานที่ปรากฏชัดเจน

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 แสวงหาความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครูอยู่เสมอโดยพิจารณาจาก

- การศึกษาเอกสาร ตำรา และสื่อต่างๆ
- การเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา ทางวิชาชีพครู

ระดับ 2 มีบทบาทในการพัฒนาวิชาชีพครูโดยพิจารณาจาก

- การเป็นสมาชิกและการเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กร สมาคมชมรม ที่ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครู นอกเหนือจากที่ทางราชการจัดตั้ง

- การเป็นผู้ดำเนินการหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจกรรมขององค์กรวิชาชีพครู

- การเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ

ระดับ 3 เป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาชีพครูโดยพิจารณาจาก

- เป็นกรรมการ อนุกรรมการ หรือคณะทำงานขององค์กรสมาคมชมรมที่ส่งเสริมการ พัฒนาวิชาชีพครูนอกเหนือจากที่ทางราชการจัดตั้ง

- เป็นวิทยากรการประชุม อบรม สัมมนา หรือกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู

- เป็นผู้จัดทำและเสนอรายงานทางวิชาการในการประชุมอบรม สัมมนา มีผลงานทางวิชาการเผยแพร่อยู่เสมอ

มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสาร ในการพัฒนา

หมายถึง การค้นหา สังเกต จดจำ และรวบรวมข้อมูลข่าวสารตามสถานการณ์ของสังคมทุกด้าน โดยเฉพาะสารสนเทศเกี่ยวกับวิชาชีพครู สามารถวิเคราะห์ วิจัยอย่างมี

เหตุผล และใช้ข้อมูลประกอบการแก้ปัญหา พัฒนาตนเอง พัฒนางาน และพัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสม

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 สามารถแสวงหาข้อมูล ข่าวสาร ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน และนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวกับสภาพทางการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคมในระดับท้องถิ่น ในระดับประเทศ และระดับโลกโดยพิจารณาจาก

- การมีข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบัน

ระดับ 2 สามารถรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น และนำมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนได้ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับเทคโนโลยี เทคนิค วิธีการ นวัตกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน และวิชาชีพครูโดยพิจารณาจาก

- การวิเคราะห์ข้อมูลและนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ระดับ 3 สามารถจัดระบบข้อมูลข่าวสาร นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นปกตินิสัยโดยพิจารณาจาก

- การจัดระบบข้อมูลข่าวสารได้
- การให้บริการข้อมูลข่าวสารได้
- การนำข้อมูลข่าวสารไปใช้ในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

2. ด้านเทคนิควิธี หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงการมีความรู้ความสามารถของครู ในด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ การเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และการวัดและประเมินผล ประกอบด้วย 6 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานที่ 4 มาตรฐานที่ 5 มาตรฐานที่ 6 และมาตรฐานที่ 7 ดังนี้

มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน

หมายถึง การเลือกอย่างชาญฉลาด ด้วยความรัก และหวังดีต่อผู้เรียน ดังนั้น ในการเลือกกิจกรรม การเรียนการสอนและกิจกรรมอื่นๆ ครูต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นหลัก

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรม โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้เรียนเฉพาะในด้านการเรียนการสอนในชั้นเรียนโดยพิจารณาจาก

- เป็นกิจกรรมที่พัฒนาความสามารถของผู้เรียนได้จริง
- เป็นกิจกรรมสร้างนิสัยในการลงมือปฏิบัติแก่ผู้เรียน
- เป็นกิจกรรมสร้างคุณธรรมที่มีผลให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม

ระดับ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมโดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน ทั้งในด้านการเรียนการสอนในชั้นเรียน รวมไปถึงกิจกรรมเสริมความรู้ และกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยพิจารณาจาก

- เลือกปฏิบัติกิจกรรมเสริมตามลำดับความสำคัญก่อนหลัง โดยให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่มีผลต่อเด็กโดยตรง มากกว่ากิจกรรมที่มีผลต่อเด็กโดยอ้อม

ระดับ 3 ตัดสินใจปฏิบัติงานทุกด้านในหน้าที่ครูให้สอดคล้องสัมพันธ์กันและส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาผู้เรียนทุกด้าน โดยพิจารณาจาก

- กิจกรรมทุกอย่างมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของผู้เรียน
- กิจกรรมและงานต่างๆ ในหน้าที่ครูส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนทุกด้าน

- กิจกรรมและการปฏิบัติงานต่างๆ แสดงถึงความสัมพันธ์ในการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ให้ส่งผลถึงตัวผู้เรียนอย่างชัดเจน

มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

หมายถึง การใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถของครู ที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุด ตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ โดยวิเคราะห์ วินิจฉัยปัญหา ความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนที่จะให้ได้ผลดีกว่าเดิม รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเป็นระบบ

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 มีการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน โดยพิจารณาจาก

- การตรวจสอบข้อบกพร่องของผู้เรียน โดยใช้เนื้อหาวิชาเป็นหลัก
- การสอนซ่อมเสริมตามข้อบกพร่องของผู้เรียน

ระดับ 2 มีการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน และพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้สูงขึ้นกว่าเดิมโดยพิจารณาจาก

- การตรวจสอบข้อบกพร่องของผู้เรียน โดยใช้พัฒนาการของผู้เรียนด้านต่างๆ เป็นหลัก
- การจัดกิจกรรมเสริมความสามารถของผู้เรียน โดยการสอนปรับเปลี่ยนวิธีสอนตาม ด้านที่บกพร่อง อย่างเหมาะสม

ระดับ 3 พัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้สูงขึ้นเต็มขีดความสามารถของแต่ละคนอย่างเป็นระบบโดยพิจารณาจาก

- การวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของผู้เรียนเป็นรายคน เป็นรายสมรรถภาพ
- การจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนเหมาะสมและเต็มตามศักยภาพ ตามลำดับขั้นการพัฒนา
- การตอบสนองความถนัด ความสนใจของผู้เรียนรายบุคคล โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้หลายรูปแบบอย่างเป็นระบบ

มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง

หมายถึง การเลือกใช้ ปรับปรุง หรือสร้างแผนการสอนบันทึกการสอน หรือเตรียมการสอนในลักษณะอื่นๆ ที่สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 เลือกใช้แผนการสอนที่มีอยู่ได้อย่างเหมาะสมโดยพิจารณาจาก

- แผนการสอนที่ใช้มีองค์ประกอบต่างๆ ครบถ้วน สัมพันธ์กัน
- แผนการสอนที่ใช้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- แผนการสอนที่ใช้เน้นกิจกรรมการปฏิบัติ ตามกระบวนการแสวงหา

ความรู้และการสร้างความรู้

ระดับ 2 ปรับปรุงแผนการสอนที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับข้อจำกัดของผู้เรียน ครู และสถานศึกษาโดยพิจารณาจาก

- แผนการสอนที่ปรับปรุงมีองค์ประกอบต่างๆ ครบถ้วน สัมพันธ์กัน
- แผนการสอนที่ปรับปรุงเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงมากขึ้น
- แผนการสอนที่ปรับปรุงสอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน และข้อจำกัดของสถานศึกษา

ระดับ 3 สร้างและพัฒนาแผนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ค้นหาคำตอบด้วยตนเองโดยพิจารณาจาก

- แผนการสอนที่สร้างและพัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบต่างๆ ครบถ้วน สัมพันธ์กัน
- แผนการสอนที่สร้างและพัฒนาขึ้นเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติและค้นหาคำตอบด้วยตนเอง

- แผนการสอนที่สร้างและพัฒนาขึ้นสอดคล้องกับความสามารถของ
ผู้เรียน และข้อจำกัดของสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 5 พัฒนาสื่อการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

หมายถึง การประดิษฐ์คิดค้น ผลิต เลือกใช้ ปรับปรุง เครื่องมืออุปกรณ์ เอกสารสิ่ง
พิมพ์ เทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 เลือกใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพได้อย่างเหมาะสมโดยพิจารณา
จาก

- ความสัมพันธ์ของสื่อการเรียนการสอนกับองค์ประกอบของการสอน
คือ ผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้

ระดับ 2 ใช้สื่อการเรียนการสอนประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสม
และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมโดยพิจารณาจาก

- ความเหมาะสมของสื่อกับผู้เรียน กิจกรรม และจุดประสงค์การเรียนรู้
- ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้และบำรุงรักษา
- สื่อมีความหลากหลาย ตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน เน้นการ

ลงมือปฏิบัติของผู้เรียน

- ผู้เรียนได้ใช้สื่อการเรียนการสอน ตามความรู้สึกรู้สึกคิดและการตัดสินใจ
ของตน

ระดับ 3 คิดค้น ผลิต และปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน ที่มีผลต่อการเรียนรู้ และ
ให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมโดยพิจารณาจาก

- ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิดค้น ผลิต และใช้สื่อการเรียนการสอน
- สื่อการเรียนการสอนได้มาจากวัสดุในท้องถิ่น
- ประเมินผลการใช้สื่อ และปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- เผยแพร่ผลการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ได้ผลแล้ว

มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน

หมายถึง การจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการแสวง
หาความรู้ ตามสภาพความแตกต่างของบุคคล ด้วยการปฏิบัติจริง และสรุปความรู้ทั้งหลายได้ด้วย
ตนเอง ก่อให้เกิดค่านิยมและนิสัยในการปฏิบัติจนเป็นบุคลิกภาพถาวรติดตัวผู้เรียนตลอดไป

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนยึดเนื้อหาเป็นหลักโดยพิจารณาจาก

- ผู้สอนเป็นผู้บอกความรู้
- ผู้เรียนปฏิบัติงานตามแบบ หรือทำตามตัวอย่าง
- ผู้เรียนทำตามข้อกำหนด หรือคำสั่ง

ระดับ 2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนยึดความคิดรวบยอด (Concept) เป็นหลักโดยพิจารณาจาก

- ผู้สอนเป็นผู้ช่วยเหลือแนะนำให้ผู้เรียนลงมือทำงานตามกระบวนการสร้างความคิดรวบยอด
- ผู้เรียนค้นหาความรู้ และสรุปความคิดรวบยอดได้เองตามคำแนะนำ

ระดับ 3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนยึดกระบวนการและการสร้างนิสัยเป็นหลักโดยพิจารณาจาก

- ผู้สอนเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนค้นหาความรู้ และพัฒนาความรู้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยการใช้สถานการณ์ต่างๆ อย่างหลากหลาย
- ผู้เรียนเลือกและปฏิบัติงานตามศักยภาพ
- ผู้เรียนประเมินตนเอง และปรับปรุงตนเอง
- การเรียนการสอนมุ่งเน้นการสร้างนิสัยการปฏิบัติ จนเป็นบุคลิกภาพ

ถาวรติดตัวผู้เรียนตลอดไป

มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ

หมายถึง การรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนที่เกิดจากการปฏิบัติการเรียนการสอนให้ครอบคลุมสาเหตุปัจจัย และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง โดยครุณาเสนอรายงานการปฏิบัติ ในรายละเอียด ดังนี้

1. ปัญหาความต้องการของผู้เรียนที่ต้องได้รับการพัฒนา และเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียน
  2. เทคนิค วิธีการ หรือนวัตกรรมการเรียนการสอนที่นำมาใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและขั้นตอนวิธีการใช้เทคนิควิธีการหรือนวัตกรรมนั้นๆ
  3. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามวิธีการที่กำหนด ที่เกิดกับผู้เรียน
  4. ข้อเสนอแนะแนวทางใหม่ๆ ในการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น
- ระดับคุณภาพ**

ระดับ 1 เป็นรายงานการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในภาพรวม ของกลุ่มผู้เรียนหรือห้องเรียนที่รับผิดชอบโดยพิจารณาจาก

- ข้อมูลสภาพปัญหาความต้องการ และเป้าหมายในการพัฒนาที่เป็นภาพรวมกลุ่มใหญ่ หรือผู้เรียนทั้งห้อง
- เทคนิควิธีการ นวัตกรรมที่นำเสนอ เป็นเทคนิคที่ใช้กับผู้เรียนเป็นแบบเดียวกัน
- ข้อเสนอแนะใหม่ๆ เป็นการเสนอในการปฏิบัติต่อนักเรียนเหมือนกันทั้งห้อง

ระดับ 2 เป็นรายงานการพัฒนาคุณภาพที่แสดงถึงการพัฒนาผู้เรียนจำแนกกลุ่มต่างๆ ของห้องเรียนที่รับผิดชอบโดยพิจารณาจาก

- ข้อมูลสภาพปัญหา ความต้องการ และเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียนที่จำแนกเป็นกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง กลุ่มอ่อน หรือกลุ่มเฉพาะอย่างอื่นๆ
- เทคนิควิธีการและนวัตกรรมที่นำเสนอในการพัฒนาผู้เรียนสนองต่อสภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนรายกลุ่ม
- รายงานผลการใช้เทคนิควิธีการหรือนวัตกรรม แสดงผลการพัฒนาผู้เรียนรายกลุ่ม

ข้อเสนอในการพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องต่อการพัฒนาในแต่ละระดับผู้เรียน

ระดับ 3 เป็นรายงานการพัฒนาคุณภาพที่แสดงถึงการพัฒนาผู้เรียน จำแนกเป็นรายบุคคลโดยพิจารณาจาก

- ข้อมูลสภาพปัญหาความต้องการและเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนที่จำแนกเป็นรายบุคคล
- เทคนิควิธีการและนวัตกรรมที่นำเสนอในการพัฒนาผู้เรียนสนองตอบต่อสภาพความแตกต่าง ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล
- รายงานผลการใช้เทคนิควิธีการหรือนวัตกรรม แสดงถึงพัฒนาการของผู้เรียนรายบุคคล
- ข้อเสนอแนะในการพัฒนาผู้เรียนรายบุคคล

3. ด้านคุณลักษณะ หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกที่เหมาะสมต่อการเป็นครู ในด้านการปฏิบัติตนและด้านทัศนคติต่อวิชาชีพครู คือ

ด้านบุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกให้เห็นถึงลักษณะประจำตัวของครู 3 ประการดังนี้ การสื่อสาร หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกในด้านการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียนของครู ลักษณะท่าทาง หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกให้ปรากฏเห็นในการปฏิบัติตน การ

แต่งกายและสุขภาพของครู มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน

ด้านคุณธรรม หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกให้เห็นถึงคุณงามความดีของครู 7 ประการ ดังนี้ วินัย หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงการปฏิบัติตามกฎระเบียบและการมีแบบแผนในการ ปฏิบัติงานของครู ขยัน หมายถึงลักษณะที่แสดงออกถึงความแข็งขันเป็นปรกติสม่ำเสมอในการปฏิบัติงาน การพัฒนาตนเองของครู อดทน หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจในการปฏิบัติงานของครู ประหยัด หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงการรู้จักยับยั้งและระมัดระวังในการใช้ทรัพย์สินของครู ยุติธรรม หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงความเที่ยงธรรม ความมีเหตุผลในการปฏิบัติงานของครู ความรับผิดชอบ หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงความตระหนักต่อภาระหน้าที่ในการปฏิบัติงานของครู ความเมตตากรุณา หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น และความรู้สึกสงสารที่ช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

ด้านความรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครู หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกของครูที่มีความชื่นชอบ ชื่นชมยินดี เชื่อถือและเลื่อมใสต่อวิชาชีพครู

ด้านคุณลักษณะ ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 8 มาตรฐานที่ 9 มาตรฐานที่ 10 และมาตรฐานที่ 12

มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

หมายถึง การแสดงออกการประพฤติและปฏิบัติ ในด้านบุคลิกภาพทั่วไป การแต่งกาย กิริยา วาจาและจริยธรรมที่เหมาะสมกับความเป็นครูอย่างสม่ำเสมอ ที่ทำให้ผู้เรียนเลื่อมใสศรัทธาและถือเป็นแบบอย่าง

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอโดยพิจารณาจาก

- การแต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ
- การใช้วาจาสุภาพ
- มีความประพฤติเรียบร้อย
- มีความเมตตากรุณาต่อผู้เรียน
- รับผิดชอบปฏิบัติงานอย่างขยันขันแข็ง

ระดับ 2 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีอย่างสม่ำเสมอให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องในลักษณะสร้างสรรค์ ตลอดจนสอดแทรกในกระบวนการเรียนการสอนโดยพิจารณาจาก

- การให้คำแนะนำ
- การเชิญชวนให้ปฏิบัติ

- การแก้ไขข้อบกพร่อง
- การสอดแทรกในกระบวนการเรียนการสอน

ระดับ 3 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีจนผู้เรียนเกิดศรัทธาและปฏิบัติตนตามแบบอย่าง que เลือกสรรแล้วเป็นปกตินิสัยโดยพิจารณาจาก

- เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของครูในสถานศึกษา
- เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตัดสินใจเลือกพฤติกรรมของตนเอง
- เสริมแรงทางบวกแก่ผู้เรียน
- เผยแพร่วิธีการที่ถูกต้องในการสร้างคุณธรรม

มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์

หมายถึง การตระหนักถึงความสำคัญ รับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรูความสามารถ ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ของเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาและร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 ปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้ครบถ้วน บรรลุวัตถุประสงค์ของงาน โดยพิจารณาจาก

- ความเข้าใจงาน
- ความสำเร็จของงาน
- ความเต็มใจรับผลกระทบของงาน

ระดับ 2 อาสาเข้าร่วมปฏิบัติงานในสถานศึกษา ตามความรู้ ความสามารถ และความถนัดให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาโดยพิจารณาจาก

- การเข้าร่วมวางแผนและแบ่งงานกันทำ
- การปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์โดยยึดประโยชน์ของส่วนรวม
- ความพึงพอใจในบทบาทของตน ที่ช่วยให้ผลงานบรรลุเป้าหมาย
- ผลงานของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย

ระดับ 3 มุ่งมั่นพัฒนางาน และสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ จนเป็นนิสัยโดยพิจารณาจาก

- การเป็นผู้นำในการวางแผนพัฒนาตามเป้าหมาย อย่างครอบคลุมและสัมพันธ์กับงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
- การเป็นผู้นำในการพัฒนางานอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ

- การช่วยเหลือและพัฒนาผู้ร่วมงาน
- การประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง และกลุ่ม แล้วนำมาปรับปรุง

พัฒนางาน

มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน

หมายถึง การตระหนักในความสำคัญรับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรู้ความสามารถของบุคคลอื่นในชุมชน และร่วมมือปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนางานของสถานศึกษา ให้ชุมชนและสถานศึกษามีการยอมรับซึ่งกันและกัน และปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 ปฏิบัติงานทางการศึกษาเกี่ยวกับชุมชนตามที่ได้รับมอบหมายได้ครบถ้วน บรรลุวัตถุประสงค์ของงาน โดยพิจารณาจาก

- ความรู้ความเข้าใจงานที่ได้รับมอบหมาย
- ความสำเร็จของงานและประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน
- ความเต็มใจรับผลกระทบของงาน

ระดับ 2 อาสาเข้าร่วมปฏิบัติงานทางการศึกษาที่เกี่ยวกับชุมชน ตามความรู้ความสามารถหรือความถนัด โดยพิจารณาจาก

- การเข้าร่วมวางแผนและแบ่งงานกันทำ
- การปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์โดยยึดถือประโยชน์ของส่วนรวม
- ความพึงพอใจในระหว่างการปฏิบัติงาน
- ความพึงพอใจในบทบาทของตน ที่ช่วยส่งผลงานบรรลุเป้าหมาย

ระดับ 3 มุ่งมั่นพัฒนางานการศึกษาเพื่อชุมชน และร่วมมือกันพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างเป็นระบบ เป็นนิสัย โดยพิจารณาจาก

- การเป็นผู้นำในการวางแผนพัฒนาชุมชนที่ครอบคลุมและสัมพันธ์กับงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
- การเป็นผู้นำในการพัฒนางาน ทำให้งานมีประสิทธิภาพเป็นระบบ
- ช่วยเหลือและพัฒนาผู้ร่วมงาน
- การประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองและกลุ่ม แล้วนำมาปรับปรุง

พัฒนางาน

มาตรฐานที่ 12

หมายถึง การสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ หมายถึง การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการนำเอาปัญหาหรือความจำเป็นในการพัฒนาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการเรียนและการจัดกิจกรรม

อื่นๆ ในโรงเรียนมากำหนดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาของผู้เรียนที่ถาวร เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของครูอีกแบบหนึ่งที่จะนำเอาวิกฤติต่างๆ มาเป็นโอกาสในการพัฒนา ครูจำเป็นต้องมองมุมต่างๆ ของปัญหา แล้วผันมุมมองของปัญหาไปในทางการพัฒนา กำหนดเป็นกิจกรรมในการพัฒนาของผู้เรียน ครูจึงต้องเป็นผู้มองมุมบวกในสถานการณ์ต่างๆ ได้ กล่าวที่จะเผชิญปัญหาต่างๆ มีสติในการแก้ไขปัญหา มิได้ตอบสนองปัญหาต่างๆ ด้วยอารมณ์หรือแง่มุมแบบตรงตัว ครูสามารถมองหักมมในทุกๆ โอกาส มองเห็นแนวทางที่น่าสู่ผลก้าวหน้าของผู้เรียน

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 การพัฒนาหรือการแก้ปัญหาและวิกฤติต่างๆ มีลักษณะเดียว โดยพิจารณาจาก

- การพัฒนาหรือการแก้ปัญหาแบบตรงตัว ใช้ตัวแปรตัวเดียว ลักษณะเดียวมีสูตรตายตัว
- กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาผู้เรียนหรือการแก้ปัญหา มีทางเลือกทางเดียวไม่คำนึง ถึงองค์ประกอบอื่นๆ

ระดับ 2 การพัฒนาหรือการแก้ปัญหาใช้องค์ประกอบรอบด้าน โดยพิจารณาจาก

- นำองค์ประกอบรอบด้านมาช่วยทางเลือกหลายๆ ทางแล้วจึงเลือกทางเลือกที่ดีกว่า
- สร้างกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อขจัดปัญหาเดิมที่จะเกิดขึ้นได้ในภายหน้า
- ใช้แนวทางในการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นมากกว่าการแก้ไข

ระดับ 3 สร้างกิจกรรมการเรียนรู้จากปัญหาหรือความจำเป็นในการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องโดยพิจารณาจาก

- มีการนำเสนอองค์ประกอบตัวแปรที่เกี่ยวข้องทั้งระบบ
- ให้ผู้เรียนรู้จักผลกระทบของการกระทำของตน ประเมินการแสดงของตนว่ามีผลดี มีจริยธรรม ความงามมากน้อยเพียงใด
- ให้ผู้เรียนสร้างแนวทางในการพัฒนาตน เพื่อป้องกันปัญหาและวิกฤติที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างถาวร

เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูนั้น นับว่ามีประโยชน์ต่อวิชาชีพครูหลายอย่าง อันได้แก่ ประการแรก ครูสภา ได้ประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู ให้พิจารณานำเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูนี้ไปเป็นเกณฑ์ในการประเมินครู เพื่อประกอบการเลื่อนระดับของข้าราชการครู และทาง ก.ค. ได้รับพิจารณานำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นทางการ โดยรับเกณฑ์

มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา เป็นเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของกระทรวงศึกษาธิการ ประการที่สอง คุรุสภาได้จัดทำชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเองของครูชั้น 1 ชุด โดยมีจุดมุ่งหมายให้ครูได้ฝึกอบรมพัฒนาตนเองให้ได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู จากการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมดังกล่าว ครู 750 คน ใน 5 จังหวัด ที่เข้าร่วมโครงการนำร่อง แสดงความพึงพอใจว่า ชุดฝึกอบรมดังกล่าวจะช่วยพัฒนาครู และพัฒนาการเรียนการสอนของครูได้เป็นอย่างดี ทั้งจะช่วยให้ครูสามารถทำผลงานวิชาการ เพื่อเลื่อนระดับอย่างมีความสัมพันธ์กับงานในหน้าที่ของครูได้เป็นอย่างดี ทั้งภาครัฐและเอกชน ประการที่สาม สถานศึกษาและครูอาจารย์จำนวนมากได้รับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ได้ขอเอกสารดังกล่าวเพิ่มเติมเพื่อนำไปแจกจ่ายแก่ครู อาจารย์ ในสถานศึกษาของตน เพื่อใช้เป็นแนวทางการประเมิน และการพัฒนางาน สถานศึกษาบางแห่งขอให้คุรุสภาไปบรรยายชี้แจงเรื่องนี้โดยเฉพาะ ประการที่สี่ คุรุสภาได้แปลเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูฉบับนี้เป็นภาษาอังกฤษ และจัดพิมพ์เผยแพร่ แก่องค์กรครูต่างประเทศและแก่ชาวต่างประเทศ ในการประชุมสัมมนาวิชาชีพครู จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในงานวิชาชีพครู ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นว่า วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงอาชีพหนึ่งที่ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น การพัฒนาครูไปสู่เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูนั้น คุรุสภาได้ดำเนินการสร้างชุดฝึกอบรมการพัฒนาวิชาชีพครู ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูชั้น 1 ชุด ประกอบด้วยเอกสาร 14 เล่ม เนื้อหาสาระและวิธีการของชุดฝึกอบรม มุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งจะช่วยให้ครูได้ฝึกพัฒนาตนเอง ในงานปกติไปทีละขั้นๆ ซึ่งจะเป็นการสร้างความรู้ และสรุปความรู้ได้เอง จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 52 ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความพร้อมในการเตรียมบุคลากรใหม่ และพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง รัฐพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนา ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ ในมาตรา 53 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรอิสระ ภายใต้การบริหารของสภาวิชาชีพ ในกำกับของกระทรวงมีอำนาจหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพพร้อมทั้งการพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา ให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่นทั้งของรัฐและเอกชน ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา 2542 : 38 – 39)

งานการจัดการเรียนการสอน เป็นงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ กล่าวคือ มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน สามารถคิดเอง ตัดสินใจเอง ลงมือทำเอง สร้างและสร้างความรู้เอง การพัฒนาครูผู้สอน ให้มีลักษณะของการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ จึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถคิดเอง ตัดสินใจเอง จนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และสามารถไปพัฒนานักเรียนของตนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ต่อไป ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ครูคือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการสร้างให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนทุกด้าน เพื่อการมีชีวิตที่ดีในสังคม ดังนั้น ครูต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความเข้าใจ เผยแพร่ความรู้ และเป็นผู้นำการสร้างความรู้เกี่ยวกับ การจัดการเรียนการสอนที่มีผลต่อผู้เรียนอยู่เสมอ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา 2542 : 3)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เฉลียว บุรีรักษ์ (2520 : 25) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ลักษณะของครูที่ดี ได้สรุปบทบาทหน้าที่ของครูไว้หลายประการ ซึ่งอาจแยกเป็นงานของครูโดยตรงคือ เตรียมการสอน บันทึกการสอบ ทำบัญชีเรียกชื่อ สมุดประจำชั้น เป็นครูประจำชั้น ทำระเบียบและสมุดรายงานนักเรียน ปกครองชั้นเรียน สอนวิชาการ ค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม ตรงต่อเวลา รับผิดชอบต่อหน้าที่และสอนเด็กให้เป็นคนดี ส่วนงานของครูโดยอ้อม คืองานที่นอกเหนือจากงานสอน เช่น ได้รับมอบหมายให้ทำงานพิเศษ การเป็นที่ปรึกษา แนะนำ ดูแลความประพฤติเอาใจใส่เด็กอย่างสม่ำเสมอ ช่วยงานสารบรรณ งานธุรการของโรงเรียนรวมทั้งกิจการอื่น ๆ ด้วยความเสียสละ

ประสงค์ อวิโรชนกุล (2534 : 85 - 86) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานด้านวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า มีพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู อยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านความรู้และสอนดี ด้านความมีคุณธรรมและจรรยาบรรณ และด้านความมุ่งมั่นพัฒนา ผลการปฏิบัติงานด้านวิชาการมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมากกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น มีผลงานการปฏิบัติงานด้านวิชาการสูงกว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาทั่วไป

ประทวน อินทร์เถื่อน (2536 : 37) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทรรศนะของข้าราชการครู สังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่มีต่อเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตการศึกษา

7 พบว่า ข้าราชการครูสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีทัศนคติต่อเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูสภาหมวดรอบรู้สอนดี อยู่ในระดับมากและมากที่สุด ส่วนหมวดคุณธรรมจรรยาบรรณและหมวดมุ่งมั่นพัฒนา อยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติของข้าราชการครูต่างสังกัดที่มีต่อเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูสภา เมื่อจำแนกพิจารณาเป็นรายหมวด พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทุกหมวด

สนั่น ราชทิพย์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตในการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับปานกลาง และแนวทางการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในการสอนของครูนั้น ผู้บริหารจะต้องมอบอำนาจหน้าที่และจะต้องยกย่อง ให้เกียรติ ชมเชยครูตามโอกาส จะต้องจัดสวัสดิการ เอาใจใส่ในความทุกข์ สุขของบุคลากร มีการจัดหาสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนให้กับครูผู้สอน มีการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาดูงานตามโอกาส นอกจากนี้ การวิจัยพบ

ผู้บริหารต้องรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรม เป็นกันเอง ไม่วางอำนาจ มีความคุ้นเคยและมีความจริงใจกับทุกคน และมีการสร้างบุคลากรเพื่อทำงานแทนได้ ส่งเสริมให้ใช้กระบวนการกลุ่มในการแก้ปัญหา เพื่อให้ครูปฏิบัติงานร่วมกันได้ในลักษณะเพื่อนช่วยเพื่อน ซึ่งถือว่าเป็นวัฒนธรรมที่จะต้องสร้างขึ้นในองค์กร เพื่อนำไปสู่ความรักความสามัคคีในหมู่คณะ

สมเกียรติ ศรีสุขใส (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูกับการปฏิบัติงานด้านวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พฤติกรรมการปฏิบัติงานด้านวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง และความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู กับการปฏิบัติงานด้านวิชาการ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เสมอ แสงวงศ์ (อ้างถึงใน พรสมบัติ ศาสตร์นอก 2543 : 37) ได้ทำการวิจัยเรื่องพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติตนตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอนโดยภาพรวมเห็นว่า การปฏิบัติตนตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู อยู่ในระดับมาก ศึกษานิเทศก์เห็นว่า ครูประถมศึกษาควรทำการวิจัยการเรียนการสอน การนำผลการวิจัยมาใช้ปรับปรุง

การเรียนการสอนและเผยแพร่เทคนิควิธีการสอนใหม่ๆ อยู่ในระดับมาก หมวดคุณธรรม จรรยาบรรณอยู่ในระดับน้อย

ยงยุทธ์ สืบเนียม (อ้างถึงใน พรสมบัติ ศาสตร์นอก 2543 : 38 - 39) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ การร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ส่วนสภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของครูในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีมากที่สุด คือ การตั้งใจสอนและปฏิบัติหน้าที่ ส่วนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มากที่สุด คือ การมีภาระหนี้สินมาก

พรสมบัติ ศาสตร์นอก (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการประเมินผลการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า กิจกรรมที่ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติ คือ 1) แสวงหาความรู้อยู่เสมอ 2) ตัดสินใจโดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียนในชั้นเรียนเพื่อเสริมความรู้และเสริมหลักสูตร 3) แก้ไขข้อบกพร่องและพัฒนาผู้เรียนได้สูงขึ้น 4) ปรับปรุงแผนการสอนได้สอดคล้องกับข้อจำกัดของนักเรียน ครู สถานศึกษา 5) ใช้สื่อได้เหมาะสมและผู้เรียนได้มีส่วนร่วม 6) จัดกิจกรรมโดยยึดกระบวนการและสร้างนิสัยเป็นหลัก 7) รายงานผลการพัฒนาเป็นกลุ่มของห้องเรียนที่รับผิดชอบ 8) ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีสม่ำเสมอและให้การแนะนำโดยสอดแทรกในการสอน 9) มุ่งมั่นร่วมมือพัฒนางานจนบรรลุเป้าหมาย 10) อาสาเข้าร่วมปฏิบัติงานกับชุมชน และ 11) รวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการสอน

จวีพร แจ่มธรรมมา (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความผูกพันในงานระดับสูง รองลงมาคือ ความพึงพอใจในงานโดยรวม คุณลักษณะงานและความพึงพอใจในงาน รายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง

สรุป

การศึกษาเอกชน มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาของชาติ เพราะการศึกษาเอกชน ช่วยแบ่งเบาภาระในการจัดการศึกษาของรัฐ ครูของโรงเรียนเอกชน เป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งของกลไกทางการศึกษา คุณภาพชีวิตในการสอนที่ดีของครูโรงเรียนเอกชน จึงไม่สามารถมองข้ามได้ เพราะครูมีบทบาทหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ มีความหลากหลายในเนื้อหา มีความสัมพันธ์กับเพื่อนครูทางด้านผู้เรียน ภารกิจที่เป็นงานสอน บุคลากรในชุมชน และอื่นๆ ดังนั้น เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูจึงเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ครูได้ปฏิบัติงานอย่างมีระบบ ต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์ เป็นความพึงพอใจของตัวครูเองและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตในการสอนของครูที่ส่งผลกระทบต่อเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา” ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Exploratory research) โดยใช้ครูผู้สอนเป็นหน่วยวิเคราะห์ และเป็นผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปอย่างมีระบบ และบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย และระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่วางไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ไว้สามขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย เป็นการศึกษาสภาพปัญหาและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตในการสอนของครู การประกอบอาชีพครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู โดยศึกษาจากเอกสาร ตำรา ข้อมูล สถิติ วรรณกรรม รายงานการวิจัย และรายงานของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการจัดทำโครงร่างงานวิจัยตามคำแนะนำและเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ การจัดสร้างเครื่องมือ เสนอโครงร่างต่อภาควิชาเพื่อขอความเห็นชอบและอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ ปรับปรุงแก้ไข นำไป (try out) และเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาตรวจสอบความสมบูรณ์ วิเคราะห์ แปลผล และเขียนรายงานการวิจัยตามคำปรึกษาของอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย เป็นขั้นตอน การจัดทำร่างรายงานการวิจัย เสนอขอสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ นำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่คณะกรรมการการผู้สอบวิทยานิพนธ์ เสนอแนะ พิมพ์และส่งรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขออนุมัติจบการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีประสิทธิภาพสูงสุด และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัย ประกอบด้วย แผนแบบการวิจัย ประชากร ตัวอย่าง และขนาด ตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

แผนแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้ใช้แผนแบบการวิจัยกลุ่มเดียว และวัดค่าเพียงครั้งเดียว ไม่มีการทดลอง (The one - shot, non - experimental case study) ซึ่งเขียนเป็นแผนผัง (diagram) ได้ดังนี้

เมื่อ R หมายถึง	กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม
X หมายถึง	ตัวแปรที่ต้องการศึกษา
O หมายถึง	ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในช่วงเวลาที่ทำการวิจัย

ประชากร

ประชากรเป้าหมายสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา กลุ่มกรุงธนใต้ เขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2544 จำนวน 2,607 คน จากโรงเรียนเอกชนในกลุ่มกรุงธนใต้ จำนวน 65 โรงเรียน

ตัวอย่างและขนาดตัวอย่าง

ตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดขนาดตัวอย่างโดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ เกรซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด 2535 : 39 - 41) ที่ระดับความ

เชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ได้ขนาดตัวอย่าง 335 คน แล้วสุ่มโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน(Multiple random sampling) โดยมีรายละเอียดการได้มา ดังนี้

1. จำแนกครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชน กลุ่มกรุงธนใต้ ออกเป็น 8 เขต ได้แก่ เขตธนบุรี คลองสาน บางขุนเทียน ราษฎร์บูรณะ จอมทอง บางแค ทุ่งครุ และเขตบางบอน
2. สุ่มครูในแต่ละเขตตามสัดส่วน (Proportional stratified random sampling) โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) จากครูทั้ง 8 เขต ได้ครูผู้สอนเป็นจำนวน 335 คน รายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเขตของกรุงเทพมหานคร

เขต	ประชากร	ตัวอย่าง
ธนบุรี	592	76
คลองสาน	156	20
บางขุนเทียน	269	35
ราษฎร์บูรณะ	321	41
จอมทอง	209	27
บางแค	755	97
ทุ่งครุ	221	28
บางบอน	84	11
รวม	2,607	335

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ตัวแปรพื้นฐาน ตัวแปรต้น และตัวแปรตาม มีรายละเอียดดังนี้

1. **ตัวแปรพื้นฐาน** เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อายุการทำงาน และ ระดับการศึกษา
2. **ตัวแปรต้น** คือ คุณภาพชีวิตในการสอนของครูตามแนวคิดของสาชกิน และ เลงเกอแมน (Sashkin and Lengerman 1983 : 133) กำหนดไว้ ประกอบด้วยตัวแปรย่อย จำนวน 5 ตัวแปร ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละตัวแปร ดังนี้

ความเป็นอิสระทางวิชาการ (X_1) หมายถึง ครูมีความเป็นอิสระในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของตนเอง ได้แก่

1. เมื่อครูเกิดปัญหาเกี่ยวกับการสอนของครู ไม่จำเป็นต้องรายงานให้ผู้บริหารทราบ

2. ครูมีความรับผิดชอบในกิจกรรมการเรียนการสอน
3. ผู้บริหารไม่จำเป็นต้องให้คำแนะนำทุกอย่างแก่ครู
4. ผู้บริหารจำเป็นต้องปฏิบัติงานบางอย่างตามข้อเสนอแนะของครู
5. ครูสามารถตัดสินใจได้เอง โดยไม่ต้องมีการตรวจสอบจากผู้อื่น

โอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร (X_2) หมายถึง ครูผู้สอนควรมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ มีโอกาสได้เรียนรู้ทักษะใหม่ๆ รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ริเริ่ม คิดค้น แสวงหาความรู้ให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ และสามารถถ่ายทอดความรู้ได้ ได้แก่

1. ครูควรได้ย้ายไปปฏิบัติในหน้าที่ที่มีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น
2. ครูควรมีโอกาสที่จะเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ ในสายงานของตน
3. ครูควรได้เรียนรู้วิธีการใหม่ๆ เพื่อรู้ทันการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาการต่างๆ
4. ครูควรได้รับการส่งเสริม ให้คิดค้นวิธีการสอนต่างๆ ด้วยตนเอง
5. ครูควรได้เลื่อนไปอยู่ในตำแหน่งที่สูงกว่าและหรืออาจจะเลื่อนไปอยู่ใน

ตำแหน่งอื่นๆ ที่ก้าวหน้ากว่าได้ ถ้ามีความสามารถ

ความรวดเร็วในการปฏิบัติงานและลักษณะของงานที่เป็นงานประจำ (X_3) หมายถึง ลักษณะของงานที่ครูต้องปฏิบัติ ที่เป็นงานประจำ ครูผู้สอนต้องสามารถควบคุมเวลาการทำงานได้ มีความรอบรู้งานในหน้าที่ ปฏิบัติงานด้วยความสุขุมรอบคอบ เช่น

1. เป็นงานที่ครูต้องทำตลอดเวลาทุกวัน หรือทุกสัปดาห์
2. เป็นงานที่ครูต้องทำตามตารางตายตัว จะปล่อยไว้ก่อนแล้วรีบทำในภายหลังไม่ได้
3. เป็นงานที่ครูต้องทำอย่างรวดเร็ว
4. เป็นงานที่ครูสามารถกำหนด และควบคุมตารางการทำงานได้
5. เป็นงานที่ครูต้องทำให้เสร็จสมบูรณ์ตามตารางที่กำหนด

ความเป็นเชิงซ้อนของงาน (X_4) หมายถึง งานการสอนนั้นเป็นงานที่มีความหลากหลาย เป็นงานที่น่าสนใจ เป็นงานที่ทำทลายความสามารถเพราะมีความซับซ้อน และไม่ย่ำสำหรับทุกคน ต้องใช้ความสามารถจึงปฏิบัติได้ ได้แก่

1. งานที่ครูได้รับมอบหมายให้ทำ ต้องใช้ทักษะที่หลากหลาย

2. งานทั้งหมดที่ครูปฏิบัติ คืองานต่างๆ ที่เป็นภารกิจของโรงเรียน
3. งานที่ครูปฏิบัติเป็นงานที่ยาก ต้องทำด้วยความสามารถและต้องใช้ความสามารถ

มาก

4. งานที่ครูปฏิบัติในแต่ละวันมีความหลากหลาย
5. งานที่ครูปฏิบัติไม่ต้องปฏิบัติตามลำดับที่ได้กำหนดไว้แต่ละวัน

ภารกิจที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลากรอื่น (X_2) หมายถึง การสอนนั้นเป็นงานที่ต้องติดต่oprะสาน เกี่ยวข้อง ช่วยเหลือ และปฏิบัติร่วมกันกับบุคคลอื่นๆ ได้แก่

1. งานที่ครูปฏิบัติต้องประสานกับครูคนอื่นๆ
2. งานที่ครูปฏิบัติต้องติดต่อกับครูคนอื่นๆ
3. งานที่ครูปฏิบัติ เพื่อนครูสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้
4. งานที่ครูปฏิบัติต้องเกี่ยวข้องกับเพื่อนครูและคนอื่นๆ เสมอ
5. งานที่ครูปฏิบัติต้องปฏิบัติร่วมกับครูคนอื่นๆ เสมอ

3. ตัวแปรตาม ได้แก่ การปฏิบัติของงานของครูให้ได้ตามตัวบ่งชี้ระดับที่สอง เกณฑ์

มาตรฐานวิชาชีพครูทั้ง 12 มาตรฐาน (Y_{tot}) ตามแนวคิดของคุรุสภา พ.ศ. 2544 นิยามปฏิบัติการ ดังนี้

ด้านวิชาการ (Y_1) ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ มีบทบาทในการพัฒนาวิชาชีพครู โดยพิจารณาจาก การเป็นสมาชิกและการเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กร สมาคมชมรม ที่ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครู นอกเหนือจากที่ทางราชการ จัดตั้ง การเป็นผู้ดำเนินการหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจกรรมขององค์กรวิชาชีพครู การเผยแพร่และใช้ข้อมูลข่าวสาร

มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสาร

สามารถรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น และนำมาใช้ในการปรับปรุงการเรียน การสอนได้ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับเทคโนโลยี เทคนิค วิธีการ นวัตกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน และวิชาชีพครู โดยพิจารณาจากการวิเคราะห์ข้อมูลและนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ด้านเทคนิควิธี (Y_2) ได้แก่

มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน ทั้งในด้านการเรียนการสอนในชั้นเรียน รวมไปถึงกิจกรรมเสริมความรู้ และกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยพิจารณา

จากเลือกปฏิบัติกิจกรรมเสริมตามลำดับความสำคัญก่อนหลัง โดยให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่มีผลต่อเด็กโดยตรง มากกว่ากิจกรรมที่มีผลต่อเด็กโดยอ้อม

มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

มีการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้สูงขึ้นกว่าเดิมโดยพิจารณาจากการตรวจสอบข้อบกพร่องของผู้เรียน โดยใช้พัฒนาการของผู้เรียนด้านต่างๆ เป็นหลัก การจัดกิจกรรมเสริมความสามารถของผู้เรียน โดยการสอนปรับเปลี่ยนวิธีสอนตามด้านที่บกพร่องอย่างเหมาะสม

มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง

ปรับปรุงแผนการสอนที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับข้อจำกัดของผู้เรียน ครู และสถานศึกษาโดยพิจารณาจากแผนการสอนที่ปรับปรุงมีองค์ประกอบต่างๆ ครบถ้วน สัมพันธ์กับแผนการสอนที่ปรับปรุงเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงมากขึ้น แผนการสอนที่ปรับปรุงสอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน และข้อจำกัดของสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 5 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

ใช้สื่อการเรียนการสอนประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสม และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมโดยพิจารณาจาก ความเหมาะสมของสื่อกับผู้เรียน กิจกรรม และจุดประสงค์การเรียนรู้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้และบำรุงรักษาสื่อมีความหลากหลาย ตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน เน้นการลงมือปฏิบัติของผู้เรียน ผู้เรียนได้ใช้สื่อการเรียนการสอน ตามความรู้สึนึกคิดและการตัดสินใจของตนเอง

มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน

จัดกิจกรรมการเรียนการสอนยึดความคิดรวบยอด (concept) เป็นหลักโดยพิจารณาจากผู้สอนเป็นผู้ช่วยเหลือแนะนำให้ผู้เรียนลงมือทำงานตามกระบวนการสร้างความคิดรวบยอด ผู้เรียนค้นหาความรู้ และสรุปความคิดรวบยอดได้เองตามคำแนะนำ

มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ

เป็นรายงานการพัฒนาคุณภาพที่แสดงถึงการพัฒนาผู้เรียนจำแนกกลุ่มต่างๆ ของห้องเรียนที่รับผิดชอบโดยพิจารณาจากข้อมูลสภาพปัญหา ความต้องการ และเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียนที่จำแนกเป็นกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง กลุ่มอ่อน หรือกลุ่มเฉพาะอย่างอื่น ๆ เทคนิควิธีการและนวัตกรรมที่นำเสนอในการพัฒนาผู้เรียนสนองตอบต่อสภาพของผู้เรียนรายกลุ่ม รายงานผลการใช้เทคนิควิธีการหรือนวัตกรรม แสดงผลการพัฒนาผู้เรียนรายกลุ่ม ข้อเสนอในการพัฒนาผู้เรียนสอดคล้องต่อการพัฒนาในแต่ละระดับผู้เรียน

ด้านคุณลักษณะ (Y₃) ได้แก่

มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน “ตัวอย่างที่ดีมีค่ากว่าคำสอน”

ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีอย่างสม่ำเสมอ ให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องในลักษณะสร้างสรรค์ ตลอดจนสอดแทรกในกระบวนการเรียนการสอนโดยพิจารณาจากการให้คำแนะนำ การเชิญชวนให้ปฏิบัติ การแก้ไขข้อบกพร่อง การสอดแทรกในกระบวนการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์

อาสาเข้าร่วมปฏิบัติงานในสถานศึกษา ตามความรู้ ความสามารถ และความถนัดให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาโดยพิจารณาจากการเข้าร่วมวางแผนและแบ่งงานกันทำ การปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์โดยยึดประโยชน์ของส่วนรวม ความพึงพอใจในบทบาทของตน ที่ช่วยให้ผลงานบรรลุเป้าหมาย ผลงานของสถานศึกษابรรลุเป้าหมาย

มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน

อาสาเข้าร่วมปฏิบัติงานทางการศึกษาที่เกี่ยวกับชุมชน ตามความรู้ความสามารถ หรือความถนัด โดยพิจารณาจาก การเข้าร่วมวางแผนและแบ่งงานกันทำ การปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์โดยยึดประโยชน์ของส่วนรวม ความพึงพอใจในระหว่างการทำงาน ความพึงพอใจในบทบาทของตน ที่ช่วยส่งผลงานบรรลุเป้าหมาย

มาตรฐานที่ 12 สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์

การพัฒนาหรือการแก้ปัญหาใช้องค์ประกอบรอบด้าน โดยพิจารณาจากการนำองค์ประกอบรอบด้านมาช่วยหรือแก้ปัญหา นำข้อมูลมารวบรวมสร้างทางเลือกหลายๆ ทางแล้วจึงเลือกทางเลือกที่ดีกว่า สร้างกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อขจัดปัญหาเดิมที่จะเกิดขึ้นได้ในภายหน้า โดยใช้แนวทางในการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นมากกว่าการแก้ไข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ สำหรับครูผู้สอนของโรงเรียนเอกชนเป็นผู้ตอบ แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อายุการทำงาน ระดับการศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดไว้ให้เป็นตัวเลือก (forced choice) จำนวน 4 ตัวเลือก

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการสอนของครูตามกรอบแนวคิดของ
สาชกินและเลงเกอแมน (Sashkin and Lengerman) ที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบสอบถามที่สำนัก
ราชทัณฑ์ แพล และเรียบเรียงไว้จำนวน 25 ข้อ โดยจำแนกตามตัวแปรย่อยดังนี้

1. ความเป็นอิสระทางวิชาการ ข้อ 1 - 5	จำนวน 5 ข้อ
2. โอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร ข้อ 6 - 10	จำนวน 5 ข้อ
3. ความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน ข้อ 11 - 15	จำนวน 5 ข้อ
4. ความเป็นเชิงซ้อนของงาน ข้อ 16 - 20	จำนวน 5 ข้อ
5. การกิจที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ข้อ 21 - 25	จำนวน 5 ข้อ

ระดับคุณภาพชีวิตในการสอนของครูเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน
ประมาณค่า (Rating scale) 4 ระดับคือ

ค่าระดับคะแนน 4 หมายถึง ลักษณะงานที่ครูจะต้องปฏิบัติเช่นนั้นทุกครั้ง
ค่าระดับคะแนน 3 หมายถึง ลักษณะงานที่ครูจะต้องปฏิบัติเช่นนั้นบ่อยครั้ง
แต่ไม่ทุกครั้ง

ค่าระดับคะแนน 2 หมายถึง ลักษณะงานที่ครูจะต้องปฏิบัติเช่นนั้นบางครั้ง

ค่าระดับคะแนน 1 หมายถึง ลักษณะงานที่ครูไม่มีการปฏิบัติเช่นนั้นเลย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงขลา

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ.
2544 ของคุรุสภา ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามขอบข่ายการปฏิบัติงาน และพฤติกรรมบ่งชี้ตามที่คุรุสภา
กำหนด รวมจำนวน 36 ข้อ โดยจำแนกตามตัวแปรย่อย ดังนี้

ด้านวิชาการ

มาตรฐานที่ 1	ปฏิบัติกิจกรรมวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ	
	ข้อ 1 - 3	จำนวน 3 ข้อ
มาตรฐานที่ 11	แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา	ข้อ 4 - 6 จำนวน 3 ข้อ

ด้านเทคนิควิธี

มาตรฐานที่ 2	ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน	
	ข้อ 7 - 9	จำนวน 3 ข้อ
มาตรฐานที่ 3	มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ	ข้อ 10 - 12 จำนวน 3 ข้อ
มาตรฐานที่ 4	พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้ผลจริง	
	ข้อ 13 - 15	จำนวน 3 ข้อ

มาตรฐานที่ 5	พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ	
	ข้อ 16 - 18	จำนวน 3 ข้อ
มาตรฐานที่ 6	จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน	
	ข้อ 19 - 21	จำนวน 3 ข้อ
มาตรฐานที่ 7	รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ	
	ข้อ 22 - 24	จำนวน 3 ข้อ
ด้านคุณลักษณะ		
มาตรฐานที่ 8	ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน	ข้อ 25 - 27 จำนวน 3 ข้อ
มาตรฐานที่ 9	ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์	
	ข้อ 28 - 30	จำนวน 3 ข้อ
มาตรฐานที่ 10	ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน	ข้อ 31 - 33 จำนวน 3 ข้อ
มาตรฐานที่ 12	สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์	
	ข้อ 34 - 36	จำนวน 3 ข้อ

แบบสอบถามในตอนที่ 3 ได้กำหนดน้ำหนักของค่าคะแนนออกเป็น 3 ระดับดังนี้

น้ำหนัก 3	หมายถึง	พฤติกรรมการทำงานของผู้เรียนในระดับสูง
น้ำหนัก 2	หมายถึง	พฤติกรรมการทำงานของผู้เรียนในระดับปานกลาง
น้ำหนัก 1	หมายถึง	พฤติกรรมการทำงานของผู้เรียนในระดับต่ำ

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย

1. ศึกษาหลักเกณฑ์แนวคิด วิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสาร ตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้องและศึกษาแบบสอบถามซึ่ง สนั่น ราชทิพย์ (2541 : 117 - 119) แปลจากแบบสอบถามของ มาแซด สาชกินและโจเซฟ เจ.เลงเกอแมน (Marshall Sashkin and Joseph J.Lengerman, อ้างถึงใน Sergiovanni 1991 : 237) ตลอดทั้งเอกสารเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการสอน และเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา

2. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน (รายชื่อผู้เชี่ยวชาญอยู่ในภาคผนวก ข) โดยใช้เทคนิค IOC (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2540 : 117) และนำมาปรับปรุงแก้ไข ตามที่อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณา และปรับแก้ตามคำแนะนำ

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร

ซึ่งไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 โรงเรียนๆ ละ 4 คน รวมทั้งสิ้น 40 คนในเดือน กันยายน พ.ศ.2545 และนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach 1974 : 161) ได้ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8494

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. นำเรื่องเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำหนังสือถึง หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ดำเนินการต่อถึงคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ขอความร่วมมือในการออกหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ขออนุมัติเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนเอกชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยดำเนินการส่งและขอรับข้อมูลคืนด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้ครูผู้สอนจำนวน 335 คน เป็นหน่วยในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา และใช้เฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์
2. นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนน
3. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านเพศ อายุ อายุการทำงาน ระดับการศึกษาของครูผู้ปฏิบัติการสอนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนเอกชนใช้การแจกแจงความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%)
2. การวิเคราะห์คุณภาพชีวิตในการสอนของครูในด้านความเป็นอิสระทางวิชาการ โอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร ความรวดเร็วในการปฏิบัติงานและลักษณะของงานที่เป็นงานประจำ ความเป็นเชิงซ้อนของงานและภารกิจที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ใช้วิธีการจัดข้อคำถามออกเป็น 5 กลุ่มๆ ละ 5 ข้อตามลำดับของตัวแปร แล้วให้คะแนนของแต่ละกลุ่ม (ดังรายละเอียดตาม

ภาคผนวก จ) นำคะแนนเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบกับคะแนน ซึ่งสาชกินและเลงเกอแมน (Sashkin and Lengerman) กำหนดไว้ แล้ววิเคราะห์หาคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของตัวแปรคุณภาพชีวิตในการสอน 5 ตัว ถ้าคะแนนของตัวแปรที่ 1, 2, 4, 5 สูง แสดงว่าคุณภาพชีวิตในการสอนอยู่ในระดับสูง แต่ถ้าคะแนนของตัวแปรที่ 3 สูง แสดงว่าคุณภาพชีวิตในการสอนอยู่ในระดับต่ำ โดยมีความหมายของคะแนนเฉลี่ยดังนี้

คะแนน 5 - 9 แสดงว่าคุณภาพชีวิตในการสอนของครูอยู่ในระดับต่ำ

คะแนน 10 - 15 แสดงว่าคุณภาพชีวิตในการสอนของครูอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 16 - 20 แสดงว่าคุณภาพชีวิตในการสอนของครูอยู่ในระดับสูง

3. การวิเคราะห์การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำคะแนนที่ได้ของแต่ละด้านไปเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best 1970 : 185 – 190) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 แสดงว่า การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู อยู่ในระดับต่ำ

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 แสดงว่า การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.00 แสดงว่า การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู อยู่ในระดับสูง

4. การวิเคราะห์คุณภาพชีวิตในการสอนของครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูโรงเรียนเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis)

สรุป

การวิจัยในครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อตอบคำถาม 2 ข้อ คือ 1) คุณภาพชีวิตในการสอนและการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ อยู่ในระดับใด 2) คุณภาพชีวิตในการสอนของครู โรงเรียนเอกชนด้านใดที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ในการวิจัยได้กำหนดแผนแบบของการวิจัยเป็นแบบสำรวจ โดยใช้ครูเป็นหน่วยวิเคราะห์ ผู้ให้ข้อมูลคือ ครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ รวม 335 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการสอนของครูตามแนวคิดของสาชกินและ

เลงเกอแมน (Sashkin and Lengerman) และเกณฑ์มาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพครู พ.ศ. 2544 ของคุรุสภา มาเป็นขอบข่ายทางทฤษฎีในการวิจัย และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ (f) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ ขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์และการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย เรื่อง “คุณภาพชีวิตในการสอนของครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา” โดยมีครูผู้ปฏิบัติการสอนจำนวน 335 คน เป็นหน่วยวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังครูผู้ปฏิบัติการสอนทั้งสิ้น 335 ฉบับ ได้แบบสอบถามกลับคืนมา และเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 321 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.55 นำเสนอผลการวิเคราะห์ จำแนกเป็น สามตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 คุณภาพชีวิตในการสอนของครูและการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน

วิชาชีพครู

ตอนที่ 3 คุณภาพชีวิตในการสอนของครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ใช้การหาค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%) ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น หญิง จำนวน 282 คนคิดเป็นร้อยละ 87.9 ชาย จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 12.1 มีอายุ 31 - 40 ปี มากที่สุด จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 35.2 มีอายุ 51 - 60 ปี น้อยที่สุด จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 9.3 อายุการทำงาน 5 - 10 ปี มากที่สุด จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 26.2 น้อยที่สุด 16 - 20 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็น ร้อยละ 14.3 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 260 คน คิดเป็นร้อยละ 80.5 สูงกว่าปริญญาตรี น้อยที่สุด 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5

ตารางที่ 3 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	39	12.1
หญิง	282	87.9
รวม	321	100.0
2. อายุ		
20 - 30 ปี	73	22.7
31 - 40 ปี	113	35.2
41 - 50 ปี	105	32.8
51 - 60 ปี	30	9.3
รวม	321	100.0
3. อายุการทำงาน		
ไม่เกิน 5 ปี	62	19.3
5 - 10 ปี	84	26.2
11 - 15 ปี	58	18.1
16 - 20 ปี	46	14.3
20 ปีขึ้นไป	71	22.1
รวม	321	100.0
4. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	55	17.0
ปริญญาตรี	260	80.5
สูงกว่าปริญญาตรี	6	2.5
รวม	321	100.0

ตอนที่ 2 ระดับคุณภาพชีวิตในการสอนของครูและการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

2.1 การวิเคราะห์คุณภาพชีวิตในการสอนของครู ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์ระดับคุณภาพชีวิต ของ สาขา กิน และ เลง เกอแมน (Sashkin and Lengerman) ที่กำหนดไว้ ผลการวิเคราะห์มีรายละเอียด ตามตาราง ที่ 4 และแผนภูมิที่ 3

ตารางที่ 4 ระดับคุณภาพชีวิตในการสอนของครู

ค่าเฉลี่ย, (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)					ระดับคุณภาพ ชีวิตในการ สอนของครู	ลำดับที่
X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅		
				14.4050 (2.2579)	ปานกลาง	1
	14.1495 (2.5889)				ปานกลาง	2
		10.3489* (1.8649)			ปานกลาง	3
			12.7352 (1.7289)		ปานกลาง	4
12.1931 (1.6546)					ปานกลาง	5
คุณภาพชีวิตในการสอนของครูโดยภาพรวม ($\bar{x}_{tot}$) 12.7664 (1.2041)					ปานกลาง	

หมายเหตุ * คะแนนผกผัน

จากตารางที่ 4 และแผนภูมิที่ 3 พบว่าคุณภาพชีวิตในการสอนของครูโรงเรียน เอกชน ระดับประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}_{tot} = 12.7664$, S.D. = 1.2041) โดยอ่านค่าตามเกณฑ์ของ สาขา กิน และ เลง เกอแมน (Sashkin and Lengerman) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านที่เป็นองค์ประกอบคุณภาพชีวิตในการ สอนของครู พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ซึ่งภารกิจที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรอื่น X₅ มี

ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นลำดับที่ 1 ($\bar{x} = 14.4050$, S.D. = 2.2579) และความ
เป็นอิสระทางวิชาการ X_1 มีค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นลำดับที่ 5 ($\bar{x} = 12.1931$,
S.D. = 1.6546)

	20	5	
	19	6	
ต่ำ	18	7	สูง
	17	8	
	16	9	
	15	10	$X_3 10.3489^*$
$X_5 14.4050$, $X_2 14.1495$	14	11	
	13	12	
ปานกลาง $X_4 12.7352$, $X_1 12.1931$	12	13	ปานกลาง
	11	14	
	10	15	
	9	16	
	8	17	
	7	18	
	6	19	
สูง	5	20	ต่ำ

ค่าคะแนนปกติ

ค่าคะแนนผกผัน

แผนภูมิที่ 3 ค่าคะแนนระดับคุณภาพชีวิตในการสอนตามเกณฑ์ของ สาขา กิน และ เลข เกอแมน
(Sashkin and Lengerman)

2.2 การวิเคราะห์ระดับพฤติกรรม การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูเป็น
การวิเคราะห์เพื่อตอบข้อคำถามในการวิจัยข้อที่ 1 คือ การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชา
ชีพครูของครูโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ อยู่ใน

ระดับใด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ของเบสท์ (Best) ที่กำหนดไว้ ผลการวิเคราะห์ปรากฏตาม ตารางที่ 5

จากตารางที่ 5 พบว่า พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 2.5252$, S.D. = .3225) เมื่อแยกพิจารณาทางด้านพบว่า การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูอยู่ในระดับสูง สองด้าน คือ ด้านวิชาการ ($\bar{x} = 2.8275$, S.D. = .4033) และด้านเทคนิควิธี ($\bar{x} = 2.5471$, S.D. = .3819) ส่วนด้านคุณลักษณะอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.3362$, S.D. = .3095)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู (y_{tot})	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ด้านวิชาการ	2.8375	.4033	สูง
ม.1 ปฏิบัติกิจกรรมวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู	3.2368	.5356	สูง
ม.11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา	2.4382	.4644	ปานกลาง
ด้านเทคนิควิธี	2.5471	.3819	สูง
ม.2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน	2.4590	.4630	ปานกลาง
ม.3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ	2.6075	.5133	สูง
ม.4 พัฒนาแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ	2.3780	.4391	ปานกลาง
ม.5 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง	2.5846	.5295	สูง
ม.6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลตามที่เกิดแก่ผู้เรียน	2.5462	.5218	สูง
ม.7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ได้อย่างมีระบบ	2.7072	.5622	สูง
ด้านคุณลักษณะ	2.3362	.3095	ปานกลาง
ม.8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน	2.5369	.4700	สูง
ม.9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์	2.1620	.3334	ปานกลาง
ม.10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน	2.2035	.3498	ปานกลาง
ม.12 สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์	2.4424	.4847	ปานกลาง
รวม y_{tot}	2.5252	.3225	สูง

ตอนที่ 3 คุณภาพชีวิตในการสอนของครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

การวิเคราะห์คุณภาพชีวิตในการสอนของครูกับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูและคุณภาพชีวิตในการสอนของครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อเป็นการตอบข้อคำถามการวิจัยข้อที่ 2 คือ คุณภาพชีวิตในการสอนของครูโรงเรียนเอกชนด้านใดส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู โดยภาพรวม (Y_{tot}) และรายด้านตามลำดับความสำคัญของการนำเข้าตัวแปร ได้ผลการวิเคราะห์ดังเสนอในตารางที่ 6 – ตารางที่ 10 ต่อไปนี้

ตารางที่ 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคุณภาพชีวิตในการสอนกับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5
X_1	1.000	0.264**	0.145**	0.230**	0.217**
X_2		1.000	- 0.088	0.211**	0.477**
X_3			1.000	0.336**	- 0.97
X_4				1.000	0.152**
X_5					1.000
X_{tot}	0.581**	0.715**	0.372**	0.602**	0.653**
Y_1	0.178**	- 0.329**	0.112**	0.052**	- 0.210**
Y_2	- 0.019	- 0.290**	0.174**	0.005	- 0.157**
Y_3	- 0.023	- 0.231**	0.185**	0.037	0.097
Y_{tot}	- 0.018	- 0.314**	0.185**	0.004	- 0.167**

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์ การถดถอยพหุคูณ ของคุณภาพชีวิตในการสอนของครูโรงเรียนเอกชน
ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูในภาพรวม (y_{tot})

แหล่งความแปรปรวน	SS.	df.	MS.	F	Sig.
Regression	4.115	2	2.058	22.434	000**
Residual	29.166	318	.09172		
Total	33.282	320			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R)	=	.352
ประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2)	=	.124
ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2)	=	.118
ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error)	=	.3029

ตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการ

ตัวแปรพยากรณ์ตาม ลำดับการเข้าสมการ	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig
	$\hat{\beta}$	Std. Err	Beta		
ค่าคงที่	2.769	.139		19.909	.000**
โอกาสความก้าวหน้า ของบุคลากร (X_2)	-.03737	.007	-.300	- 5.692	.000**
ความรวดเร็วในการ ปฏิบัติงานและลักษณะ ของงานที่เป็นงาน ประจำ (X_3)	.2750	.009	.159	3.018	.003**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรที่ได้รับเลือกเข้าสมการตามลำดับ คือ โอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร (X_2) และความรวดเร็วในการปฏิบัติงานและลักษณะของงานที่เป็นงานประจำ (X_3) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) ในการทำนายการปฏิบัติงาน

เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู (Y_{tot}) เท่ากับ .352 ค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2) เท่ากับ .124 นั้นคือโอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร (X_2) และความรวดเร็วในการปฏิบัติงานและลักษณะของงานที่เป็นงานประจำ (X_3) ร่วมกันสามารถทำนายการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ได้ร้อยละ 12.40 ค่าประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ .118 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error) เท่ากับ .3029 ในลักษณะนี้แสดงว่า คุณภาพชีวิตในการสอนของครูโรงเรียนเอกชนด้านโอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร (X_2) และความรวดเร็วในการปฏิบัติงานและลักษณะของงานที่เป็นงานประจำ (X_3) ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูในภาพรวม (Y_{tot}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยโอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร (X_2) ส่งผลในเชิงบวก ส่วนความรวดเร็วในการปฏิบัติงานและลักษณะของงานที่เป็นงานประจำ (X_3) ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์การถดถอยได้ดังนี้

$$Y_{tot} = 2.769 - .0373(X_2) + .2750(X_3)$$

ตารางที่ 8 คุณภาพชีวิตในการสอนของครูโรงเรียนเอกชนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ด้านวิชาการ (Y_1)

แหล่งความแปรปรวน	SS.	Df.	MS.	F	Sig.
Regression	5.628	1	5.628	38.672	.000**
Residual	46.422	319	.146		
Total	52.050	320			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R)	=	.329
ประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2)	=	.108
ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2)	=	.105
ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error)	=	.3815

ตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการ

ตัวแปรพยากรณ์ ตามลำดับการเข้า สมการ	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	$\hat{\beta}$	Std.Error	Beta		
ค่าคงที่	3.562	.118		30.067	.000**
โอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร(X_2)	-.05122	.008	-.329	-6.219	.000**

** มีนัยสำคัญของสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 8 แสดงว่าตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าในสมการ คือ โอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร (X_2) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) เท่ากับ .329 ค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2) เท่ากับ .108 นั่นคือ โอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร (X_2) สามารถทำนายการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูด้านวิชาการได้ร้อยละ 10.8 ค่าประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ .105 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error) เท่ากับ .3815 ในลักษณะนี้แสดงว่า โอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร (X_2) ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูด้านวิชาการในเชิงผูกพัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์การถดถอยได้ ดังนี้

$$\hat{Y}_1 = 3.562 - .05122 (X_2)$$

ตารางที่ 9 คุณภาพชีวิตในการสอนของครู โรงเรียนเอกชนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ด้านเทคนิควิธี (y_2)

แหล่งความแปรปรวน	SS.	df.	MS.	F	Sig.
Regression	4.956	2	2.478	18.894	.000**
Residual	41.709	318	.131		
Total	46.665	320			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) = .326

ประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2) = .106

ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R²) = .101
 ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error) = .3622

ตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการ

ตัวแปรพยากรณ์ ตามลำดับการเข้า สมการ	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	$\hat{\beta}$	Std. Err	Beta		
ค่าคงที่	2.808	.166		16.880	.000*
โอกาสความก้าวหน้า ของบุคลากร (X ₂)	-.04082	.008	-.277	-5.200	.000*
ความรวดเร็วในการ ปฏิบัติงานและลักษณะ ของงานที่เป็นงาน ประจำ (X ₃)	.03062	.011	.150	2.809	.005**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกให้เข้าสมการ คือ โอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร (X₂) ความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน และลักษณะของงานที่เป็นงานประจำ (X₃) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) ในการทำนายการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ด้านเทคนิควิธี (Y₂) เท่ากับ.326 ค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R²) เท่ากับ .106 นั่นคือ โอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร (X₂) และความรวดเร็วในการปฏิบัติงานและลักษณะของงานที่เป็นงานประจำ (X₃) สามารถร่วมกันทำนายการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ด้านเทคนิควิธี ได้ร้อยละ10.6 ค่าประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R²) เท่ากับ .101 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error) เท่ากับ .3622 ในลักษณะนี้แสดงว่า โอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร (X₂) และความรวดเร็วในการปฏิบัติงานและลักษณะของงานที่เป็นงานประจำ (X₃) สามารถทำนายการปฏิบัติงานตามเกณฑ์ มาตรฐานวิชาชีพครูด้านเทคนิควิธี (Y₂) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยโอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร (X₂) ส่งผลในเชิง ผกผัน ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์การถดถอย ได้ดังนี้

$$Y_2 = 2.808 - .04082 (X_2) + .03062 (X_3)$$

ตารางที่ 10 คุณภาพชีวิตในการสอนของครูโรงเรียนเอกชน ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์
มาตรฐานวิชาชีพครู ด้านคุณลักษณะ (y_3)

แหล่งความแปรปรวน	SS.	df.	MS.	F	Sig.
Regression	2.465	2	1.232	13.901	.000**
Residual	28.192	318	.08865		
Total	30.657	320			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R)	=	.284
ประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2)	=	.080
ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2)	=	.075
ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error)	=	.2977

ตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการ

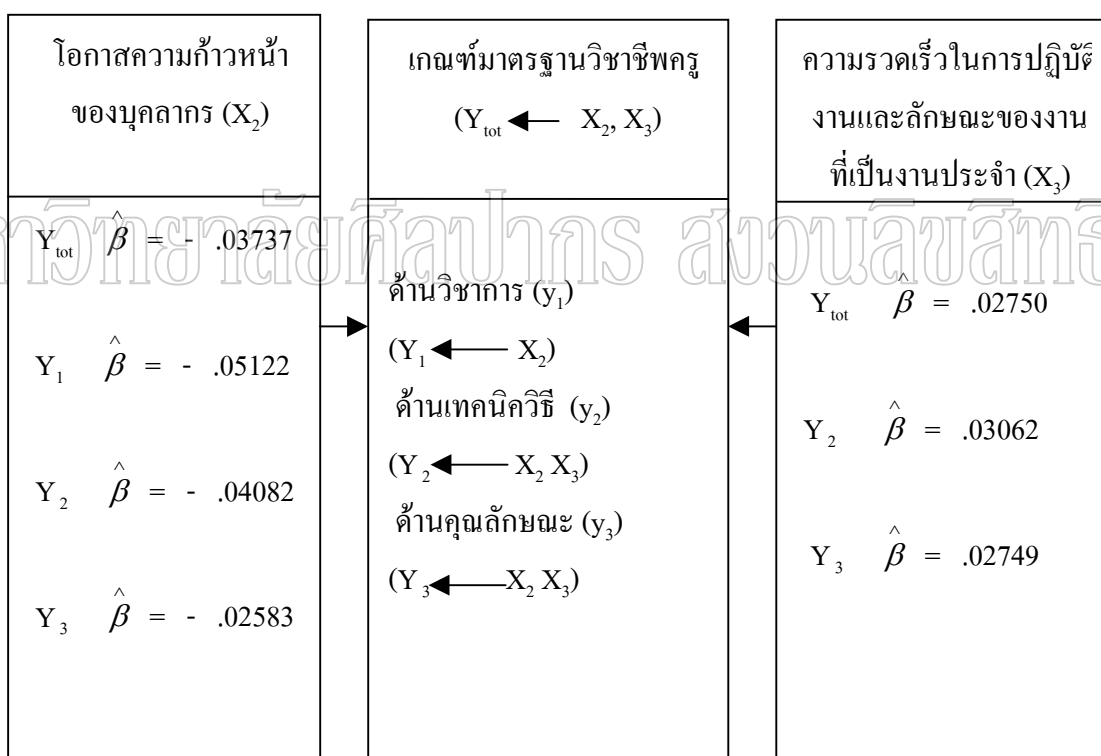
ตัวแปรพยากรณ์ ตามลำดับการเข้า สมการ	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	$\hat{\beta}$	Std. Err	Beta		
ค่าคงที่	2.417	.137		17.676	.000**
โอกาสความก้าวหน้าของ บุคลากร (X_2)	-.02583	.006	-.216	-4.002	.000**
ความรวดเร็วในการปฏิบัติ งานและลักษณะของงานที่ เป็นประจำ (X_3)	.02749	.009	.166	3.068	.002**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรที่ได้รับเลือกเข้าสมการ คือ โอกาสความ
ก้าวหน้าของบุคลากร (X_2) และความรวดเร็วในการปฏิบัติงานและลักษณะของงานที่เป็นงาน
ประจำ (X_3) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) ในการทำนายการปฏิบัติตาม
เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ด้านคุณลักษณะ (Y_3) เท่ากับ .284 ค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนาย (R^2)

เท่ากับ .080 นั่นคือ โอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร (X_2) และความรวดเร็วในการปฏิบัติงานและลักษณะของงานที่เป็นงานประจำ (X_3) สามารถร่วมกันทำนายการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ด้านคุณลักษณะได้ร้อยละ 8.00 ค่าประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ .075 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error) เท่ากับ .2977 ในลักษณะนี้แสดงว่า โอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร (X_2) และความรวดเร็วในการปฏิบัติงานและลักษณะของงานที่เป็นงานประจำ (X_3) ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ด้านคุณลักษณะ (Y_3) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยโอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร (X_2) ส่งผลในเชิงผกผัน ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์การถดถอย ได้ดังนี้

$$Y_3 = 2.417 - .02583 (X_2) + .02749 (X_3)$$

→ หมายถึง ตัวแปรที่เข้าสมการทำนาย
 β หมายถึง สัมประสิทธิ์การถดถอย

แผนภูมิที่ 4 คุณภาพชีวิตในการสอนของครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตในการสอนของครู และการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) คุณภาพชีวิตในการสอนของครู และการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูโรงเรียนเอกชน 2) คุณภาพชีวิตในการสอนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูโรงเรียนเอกชน ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ จำนวน 335 คน แบบสอบถามทั้งหมดที่ส่งไป 335 ฉบับ ได้กลับคืนมาและเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ 321 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.55 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการสอน ตามแนวคิดของ ซาซกิน และเลงเกอร์แมน (Sashkin and Lengerman) ส่วนเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ใช้เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา พ.ศ. 2544 เป็นแนวทางในการศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ (f) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (x) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis)

ข้อค้นพบ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลได้ข้อค้นพบดังนี้

1. สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 282 คน คิดเป็นร้อยละ 87.9 มีอายุอยู่ระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 35.2 อายุการทำงานมากที่สุด อยู่ระหว่าง 5 – 10 ปี จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 26.2 มีการศึกษา ระดับปริญญาตรีมากที่สุด 260 คน คิดเป็นร้อยละ 80.99

2. คุณภาพชีวิตในการสอนของครู โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ภารกิจที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรอื่น โอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร ความรวดเร็วในการปฏิบัติงานและลักษณะของงานที่เป็นงานประจำ ความเป็นเชิงซ้อนของงาน และความเป็นอิสระทางวิชาการ

3. การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ รายด้านพบว่า ด้านวิชาการและด้านเทคนิควิธี อยู่ในระดับสูง ด้านคุณลักษณะอยู่ในระดับปานกลาง

4. คุณภาพชีวิตในการสอน ด้านโอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร (X_2) และด้านความเร็วในการปฏิบัติงานและลักษณะของงานที่เป็นงานประจำ (X_3) ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู โดยภาพรวม (Y_{tot}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .01 โดยที่โอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร (X_2) ส่งผลในเชิงบวก และเมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า

4.1 คุณภาพชีวิตในการสอนด้านโอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร (X_2) ส่งผลในเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูด้านวิชาการ (Y_1) ด้านเทคนิควิธี (Y_2) ด้านคุณลักษณะ (Y_3)

4.2 ด้านความเร็วในการปฏิบัติงานและลักษณะของงานที่เป็นงานประจำ (X_3) ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูด้านเทคนิควิธี (Y_2) และการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ด้านคุณลักษณะ (Y_3)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

การอภิปรายผล

จากข้อค้นพบของการวิจัย เรื่องคุณภาพชีวิตในการสอนของครู ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยที่พบว่าคุณภาพชีวิตในการสอนของครูโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา กลุ่มกรุงธนใต้ มีคุณภาพชีวิตในการสอนอยู่ในระดับปานกลางทั้งโดยภาพรวมและทุกรายด้าน โดยมีด้านภารกิจที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรอื่น (X_5) และโอกาสความก้าวหน้า ของบุคลากร (X_2) อยู่ในสองลำดับแรกทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คุณภาพชีวิตในการสอนของครูซึ่งครอบคลุมถึงลักษณะ 5 ประการของสภาพงานสอน ได้แก่ ความเป็นอิสระทางวิชาการ (X_1) โอกาสความก้าวหน้าของครู (X_2) ความรวดเร็วที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงานและลักษณะของงานที่ครูทำ (X_3) งานที่ครูทำเป็นงานที่ค่อนข้างซับซ้อน (X_4) และงานการสอนเป็นภารกิจที่ทำให้ครูต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ (X_5) นั้น อาจแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการปฏิบัติภารกิจที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพของผู้ปฏิบัติได้ด้วยส่วนหนึ่ง จึงทำให้คุณภาพชีวิตในการสอนของครูอยู่ในระดับปานกลาง ตัวบ่งชี้เหล่านี้คือ ด้านความเร็วในการปฏิบัติงานและลักษณะของงานที่เป็นงานประจำ (X_3) ความเป็น

เชิงซ้อนของงาน (X_4) ภารกิจที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรอื่น (X_5) สำหรับความเป็นอิสระทางวิชาการ (X_1) และ โอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร (X_2) เป็นคุณภาพชีวิตในการสอนของครูที่ต้องอิงอาศัยทั้งความสามารถของตัวครู กับปัจจัยอื่น เช่นผู้บริหาร โรงเรียน หรือเจ้าของสถานศึกษาที่จะช่วยเอื้อให้ครูมีคุณภาพชีวิตในระดับใดได้ ผลการวิจัยที่พบนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สนั่นราชทิพย์ ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตในการสอนของครู โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี เมื่อปี 2541 พบว่า คุณภาพชีวิตในการสอนของครูอยู่ในระดับปานกลาง และมีความสอดคล้องกับผลวิจัยนี้ในรายด้าน ที่เป็นสองลำดับแรก คือ ด้านภารกิจที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรอื่น (X_5) และโอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร (X_2) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ จูริพร แจ่มจรรยา ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 เมื่อปี พ.ศ. 2545 ที่พบว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิจัยคุณภาพชีวิตในการสอนเป็นรายด้านที่พบว่า ด้านภารกิจที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรอื่น (X_5) อยู่ในระดับปานกลางลำดับแรก และความเป็นอิสระทางวิชาการ (X_1) อยู่ในระดับปานกลางเป็นลำดับสุดท้าย อาจเป็นเพราะว่า งานการสอนของครู ซึ่งเป็นเหตุให้ครูต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรอื่นๆ หลายฝ่าย ตั้งแต่ นักเรียน ผู้ปกครอง เพื่อนครู และบุคลากรในชุมชน หรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยการต้องทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประสานเกี่ยวข้องกัน ภารกิจด้านนี้ของครูจึงทำให้ครูอาจได้รับทั้งผลดีและผลเสีย กรณีที่ครูเองมีมนุษยสัมพันธ์สูง สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรอื่นๆ ได้ดีก็จะทำให้ครูมีอารมณ์ดีมีความรู้สึกที่ดีต่อสภาพแวดล้อมด้านสังคมในการทำงาน เพราะประสบความสำเร็จกับการได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรอื่นๆ แต่ถ้าครูไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรอื่นๆ ก็จะมีความรู้สึกตรงกันข้ามกับที่กล่าวมา ดังนั้นการที่ครูโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา มีคุณภาพชีวิตในการสอนด้านนี้ ในระดับปานกลางเป็นลำดับแรก จึงถือว่า ครูประสบความสำเร็จในการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรอื่นๆ ในระดับหนึ่งที่สูงกว่าคุณภาพชีวิตในด้านอื่นๆ และน่าจะเป็นผลดีต่อการปฏิบัติงานด้านอื่นด้วย ดังที่ปรัชญา เวสารัชช์ กล่าวว่า ความสัมพันธ์ในโรงเรียน ซึ่งได้แก่ ลักษณะแวดล้อมทางสังคมในกลุ่มครูด้วยกัน มีผลกระทบต่อการทำงานของครู โรงเรียนที่ครูร่วมมือกันเป็นทีม มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน หรือมีความขัดแย้งกันน้อย ครูย่อมมีกำลังใจในการทำงาน ไม่ต้องเสียเวลา เสียอารมณ์กับความขุ่นข้อง บาดหมางกับผู้อื่น

ความเป็นอิสระทางวิชาการของครูในโรงเรียนเอกชน ที่อยู่ในระดับปานกลางลำดับสุดท้ายน่าจะถือได้ว่า ครูมีอิสระทางวิชาการได้ตามสมควร เพราะสภาพการจัดการของสถานศึกษาเอกชนส่วนมาก ผู้บริหารสถานศึกษาหรือเจ้าของกิจการสถานศึกษา มักเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย แผนงานสำคัญๆ ในการบริหารงาน ทั้งนี้เพื่อให้โรงเรียนประสบ

ความสำเร็จในการบริหารงานทุกๆ ด้าน เพราะจะเป็นผลให้มีชื่อเสียง มีภาพลักษณ์ที่ดี เป็นที่นิยมชมชื่นของผู้ปกครองทำให้ยินดี เต็มใจและไว้วางใจที่จะส่งบุตรหลานเข้ามารับการศึกษาอบรม ในสถานศึกษา ซึ่งก็คือความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน และเป็นความภาคภูมิใจของบุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาแห่งนั้นๆ ตั้งแต่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรอื่น เช่น นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ดังนั้น ความเป็นอิสระทางวิชาการของครูที่อยู่ระดับปานกลางลำดับสุดท้ายนี้ จึงอภิปรายได้ว่า อาจจะเป็นไปได้ทั้งสองประการ กล่าวคือ การมีความสามารถในทางวิชาการของครูประการหนึ่ง ที่มีไม่มากนัก จึงไม่ได้รับความไว้วางใจให้ตัดสินใจทางวิชาการต่างๆ ได้เอง หรืออย่างน้อยก็ต้องให้มีการใช้กระบวนการกลุ่มครูในระดับชั้น หรือรายวิชาเดียวกัน ร่วมกันตัดสินใจตามระบบการบริหารงาน และอีกประการหนึ่งก็คือ ฝ่ายผู้บริหารสถานศึกษา ต้องระมัดระวังภาพลักษณ์และชื่อเสียงของโรงเรียนดังกล่าว จึงทำให้ความเป็นอิสระทางวิชาการของครูโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง เป็นลำดับสุดท้าย

2. ผลการวิจัยที่พบว่า การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะด้านวิชาการ ที่เป็นการปฏิบัติกิจกรรมวิชาการที่เกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู และด้านเทคนิควิธี ที่เป็นการมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้สามารถนำไปใช้ให้เกิดผลได้จริง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลที่เกิดแก่ผู้เรียน และการรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้การเป็นผู้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ซึ่งอยู่ในด้านคุณลักษณะ ก็อยู่ในระดับสูงด้วยเช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน ซึ่งจะมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน ก่อนข้างน้อยกว่าโรงเรียนสังกัดของรัฐเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ครูส่วนใหญ่ต้องกระตือรือร้น ขวนขวายในการพัฒนาตน พัฒนางานในหน้าที่เพื่อให้สำเร็จประโยชน์ต่อนักเรียน ต่อโรงเรียน ซึ่งเป็นความภาคภูมิใจของครูผู้ปฏิบัติเอง และส่วนหนึ่งก็สามารถช่วยให้ครูมีความมั่นคง และเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ซึ่งก็มีผลต่อค่าตอบแทนและเป็นที่ยินยอมของนักเรียน ผู้ปกครอง รวมทั้งฝ่ายบริหารสถานศึกษา ซึ่งก็เป็นไปตามแนวคิดของ มาสโลว์ (Maslow) ที่กล่าวถึง พื้นฐานความต้องการของมนุษย์ 5 ชั้น (Hierarchy of needs) คือ ความต้องการทางร่างกาย (Physiological needs) ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs) ความต้องการทางสังคม (Social needs) ความต้องการได้รับการยกย่อง สรรเสริญ และความต้องการความสำเร็จสมหวังในชีวิต (Self - Actualization needs)

สำหรับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู รายด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านคุณลักษณะ ซึ่งเมื่อพิจารณามาตรฐานย่อยในด้านคุณลักษณะ 3 ายมาตรฐาน คือ การร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ การร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์

และการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทุกสถานการณ์ที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ก็อาจเป็นเพราะว่า ครูโรงเรียนเอกชน ส่วนใหญ่จะมุ่งมั่นปฏิบัติงานที่เป็นหน้าที่โดยตรงให้ดีที่สุดดังได้กล่าวแล้ว ดังนั้นงานที่ค่อนข้างนอกเหนือหน้าที่สำคัญจำเป็น จึงมีการปฏิบัติที่รองลงมา ทั้งนี้อาจมีเหตุผลอื่นที่เกี่ยวกับความสามารถของครูประกอบด้วย เพราะงานตามมาตรฐานดังกล่าว ผู้ที่จะปฏิบัติได้มาก น่าจะมีคุณสมบัติ และความรู้ความสามารถที่อยู่ในระดับดีพอสมควร ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ประสงค์ อวิโรชนกุล ที่ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานวิชาการของครูของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อปี 2534 และ เสมอ แสงวงค์ ที่ศึกษา เรื่องพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย เมื่อปี 2543 แล้ว พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่ผลการวิจัยนี้ขัดแย้งกับ สมเกียรติ ศรีสุขใส ที่ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูกับการปฏิบัติงานด้านวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดเพชรบุรี ที่พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

3. ผลการวิจัยที่พบว่า คุณภาพชีวิตในการสอนของครูโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา ด้านโอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ทั้งโดยภาพรวม และทุกรายด้าน แต่เป็นการส่งผลในเชิงผกผัน อาจจะเป็นเพราะว่า การที่ครูโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา จะมีความก้าวหน้าในวิชาชีพที่ตนเองปฏิบัติอยู่ เช่น ได้เปลี่ยนไปปฏิบัติหน้าที่ที่มีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น มีโอกาสที่จะได้เรียนรู้ทักษะใหม่ๆ ในสายงานเดิม ได้เรียนรู้วิธีการใหม่ เพื่อรู้ทันการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่มีการพัฒนาอยู่อย่างไม่หยุดยั้ง ได้รับการส่งเสริมให้คิดค้นวิธีการสอนต่างๆ ด้วยตนเอง และการได้เลื่อนไปอยู่ในตำแหน่งที่สูงกว่า หรือก้าวหน้ากว่าตำแหน่งเดิม เป็นต้น โอกาสความก้าวหน้าของครูต่างๆ ดังกล่าวนี้อาจยังได้รับมากเพียงใด ย่อมส่งผลให้การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ทั้งโดยภาพรวม และแต่ละรายด้านสามารถทำได้สูงขึ้นมากตามนั้น แต่การที่ครูมีโอกาสด้านความก้าวหน้ามากก็เป็นผลให้ครูต้องแสดงความสามารถในการปฏิบัติงาน และมีงานที่ต้องปฏิบัติเพิ่มมากยิ่งขึ้น ซึ่งก็คือ ภาระที่ครูต้องยอมรับความเหน็ดเหนื่อย และอาจเกิดความอ่อนล้าได้ตามภาระงาน และตำแหน่งหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ ด้วยเหตุนี้ คุณภาพชีวิตในการสอนของครูด้านโอกาสความก้าวหน้า จึงส่งผลในเชิงผกผันต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ทั้งโดยภาพรวม และทุกรายด้าน

สำหรับคุณภาพชีวิตในการสอนของครู ด้านความรวดเร็วในการปฏิบัติงานและลักษณะของงานที่เป็นงานประจำ ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ทั้งโดยภาพรวม และอีกสองรายด้าน คือ ด้านเทคนิควิธีและด้านคุณลักษณะ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ การ

ปฏิบัติงานในหน้าที่ของครู ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูนั้น เป็นความสามารถในการบริหารจัดการ การกับงาน และบริหารเวลาของงานในหน้าที่ของตน ได้ทันตามกำหนดเวลาของงานต่างๆ ที่ปฏิบัติ เมื่อใด ครูที่มีคุณภาพในการปฏิบัติภารกิจนี้สูงย่อมทำให้ การปฏิบัติงานในหน้าที่ เป็นไปตามเกณฑ์ มาตรฐานมากขึ้นเท่านั้น ดังที่ สวงน สุทธิเลิศอรุณ ได้กล่าวถึงบุคคลที่เป็นครูว่า จะต้องสามารถทำ การสอนได้เป็นอย่างดี รู้หลักจิตวิทยา รู้พัฒนาการของเด็ก เป็นนักวางแผน ใช้วิธีสอนที่หลากหลาย เหมาะสม สามารถอบรม แนะนำและปกครองได้เป็นอย่างดี มีหลักคุณธรรม สร้างสัมพันธ์ที่ดีกับ บุคคลทุกฝ่าย ใช้ผลงานวิจัยให้เป็นประโยชน์ ส่วน ปรัชญา เวสารัชช ได้กล่าวถึงภารกิจของครูว่า นอกจากภาระการสอน การเป็นครูประจำชั้นแล้ว งานกิจกรรมอื่นๆ ของโรงเรียน งานธุรการ การ เป็นครูเวร งานอื่นๆ นอกโรงเรียน เช่น เป็นวิทยากรฝึกอบรมต่างๆ ปัจจัยที่มีผลต่อการสอนของครู คือ อุณหภูมิของความเป็นครู ความพร้อม การเตรียมการสอน การปรับปรุงการสอน สื่อ อุปกรณ์ สภาพแวดล้อมในการทำงาน ล้วนเป็นภาระงานของครูทั้งสิ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล และข้อค้นพบของการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทาง เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการสอนของครู กับ การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู และ ข้อเสนอแนะ เพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะของการวิจัย

จากข้อค้นพบของการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. โรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา ควรสนับสนุนและส่งเสริมครูได้พัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ความสามารถ และเทคนิควิธี ที่จะทำงานในหน้าที่การสอน ซึ่งมีลักษณะต้องใช้ความ รวดเร็ว เพื่อให้ทันเวลา และงานอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องได้ดีขึ้น และควรส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาสุขภาพ จิต เพื่อให้รักเด็ก รักงาน และสามารถทำงานที่มีลักษณะเป็นงานประจำนี้ได้อย่างมีความสุข จะช่วย ให้ครูมีคุณภาพชีวิตในด้านนี้สูงขึ้น ซึ่งก็เป็นผลที่ดีต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้ได้ตามเกณฑ์ มาตรฐานวิชาชีพครูที่สูงขึ้น

2. โรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาควรได้ดูแล เอาใจใส่สุขภาพของครู ทั้งสุขภาพ ทางกายและสุขภาพทางจิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูที่ต้องรับภาระหน้าที่ในตำแหน่งงานที่มีความรับ ผิดชอบสูง และเพิ่มสิ่งจูงใจต่างๆ ตอบแทนครูที่มีโอกาสก้าวหน้าในงานด้วยความสามารถของ ตนเอง เพื่อลดความตึงเครียดที่ได้รับจากภาระงานที่เพิ่มมากขึ้น

3. สถานศึกษา หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับ มาตรฐานวิชาชีพครู ควรจัดการพัฒนาครู เพื่อให้การปฏิบัติงานตามมาตรฐานเหล่านั้นสูงขึ้น ด้วยการจัดฝึกอบรม หรือประชุมเชิงปฏิบัติการปฏิบัติเพื่อพัฒนาครู เช่น การจัดทำแผนการสอนที่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียน การแสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา และการร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการสอนของครู และศึกษาเพิ่มเติม ในครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการสอนของครู โรงเรียนเอกชน ระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ที่สัมพันธ์กับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูในสังกัดหน่วยงานของรัฐ
3. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการสอนของครู และการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมสามัญศึกษา. หน่วยศึกษานิเทศก์. การสร้างเสริมประชาธิปไตยภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2534.

กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. การจัดองค์การและการบริหารการศึกษาเอกชน. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2538.

_____. 1 ปีการปฏิรูปการศึกษาเอกชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2543.

_____. ก แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาเอกชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2544.

_____. ข แนวปฏิบัติของครูในสถานศึกษาเอกชนเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2544.

กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู. รวมคำสั่งนายกรัฐมนตรี (พ.ศ. 2536-2539) เกี่ยวกับการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษและสั่งให้ออกจากราชการของข้าราชการครู. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.

กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานปลัดกระทรวง. สำนักนโยบายและแผน การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.

จรวพร ธรณินทร์. “แนวทางในการบริหารงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.” วารสารการศึกษาเอกชน 10, 90 (มกราคม 2543) : 3.

จรัส นองมาก. “โรงเรียนเอกชนยุคใหม่ต้องเน้นการจัดการที่มีประสิทธิภาพ.” วารสารการศึกษาเอกชน 9, 81 (มกราคม 2542) : 8.

จุฑา บุรีภักดี. มนุษย์สัมพันธ์สำหรับครู. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูสวนสุนันทา, 2535.

จรีพร แจ่มธรรมมา. “คุณภาพชีวิตการทำงานของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545.

เฉลียว บุรีภักดี และคนอื่นๆ. รายงานผลการวิจัยเรื่องลักษณะของครูที่ดี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมตำรวจ, 2520.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. “ครูกับอนาคตของชาติ.” เอกสารในการปาฐกถาพิเศษงานประกาศเกียรติคุณครูแห่งชาติ ประจำปีการศึกษา 2541. ณ หอประชุมเล็ก ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย, 15 ธันวาคม 2541. (อัดสำเนา)

ทองศรี กำภู ณ อยุธยา. การบริหารงานบุคคลแนวทางใหม่. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532.

ทิสนา เขมมณี. “การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : โมเดลซีปปา (CIPPA MODEL).” วารสารวิชาการ 2, 5 (พฤษภาคม 2542) : 23 – 29.

เทพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ. พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2529.

ธงชัย สันติวงษ์. องค์กรและการบริหาร. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2535.

นฤมล มีเพียร. “คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน).” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2541.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2535.

ประทวน อินเดือน. “ทรงสนะของข้าราชการครูสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่มีต่อเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของคุรุสภา ศึกษาเฉพาะกรณี เขตการศึกษา 7.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2536.

ประสงค์ อวีโรชนกุล. “พฤติกรรมการปฏิบัติงาน ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่สัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานด้านวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2534.

ปรัชญา เวสารัชช์. การประถมศึกษาในชนบทไทย. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2527.

พรสมบัติ ศาสตร์นอก. “การประเมินผลการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). ธรรมนุญชีวิต : พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2540.

- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. การพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : บริษัทวิศวกร์เพาเวอร์พอยท์, 2526.
- มนตรี จุฬาวัดนทล. นโยบายการผลิตและการพัฒนาครู. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค, 2543.
- ยงยุทธ์ สืบเนียม. “สภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
ประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2541.
- ลัดดา สุวรรณกุล. “การเพิ่มคุณค่าในงานและคุณภาพชีวิตในการสอน.” เอกสารประกอบวิชา
462412 การนิเทศการสอน. ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540. (อัคราเนนา)
- วิชัญญ์ เขาว์ดำรงค์. “รูปแบบการพัฒนาลักษณะความเป็นครูวิชาชีพของนิสิตนักศึกษาครุศาสตร์.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- วิทยาลัยครูสวนสุนันทา. คณะวิชาครุศาสตร์. คณาจารย์ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา. ความเป็น
ครู. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล, ม.ป.ป.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : อักษรพัฒนาพาณิชย์,
2527.
- สงวนศรี วิรัชชัย. จิตวิทยาสังคมเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร, 2527.
- สนั่น ราชทิพย์. “แนวทางเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในการสอนของครู โรงเรียนประถมศึกษาจังหวัด
นนทบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2542.
- สมเกียรติ ศรีสุขใส. “ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ
ครูกับการปฏิบัติงานด้านวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2542.
- สมพงษ์ พลละสุรีย์, บรรณาธิการ. “กงล้อแห่งความดี.” เส้นทางปฏิรูปการศึกษาไทย 1, 14 (5 ตุลาคม
2542) : 1 - 11.
- สมยศ นาวิการ. การพัฒนาองค์กรและการจูงใจ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวงกมล, 2533.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. สาระสำคัญของนโยบายจัดตั้งกองทุนพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากร
ทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, 2543.
- สายัณห์ ผาน้อย. “ลักษณะครูที่ดี.” ประชาศึกษา 37 (พฤษภาคม 2530) : 8 - 12.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. คู่มือการใช้เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา พ.ศ. 2537.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2539.

..... ชุดฝึกอบรมการพัฒนาวิชาชีพครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2542.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. กองวิชาชีพครู. เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว, 2539.

..... เกณฑ์มาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว,
2544.

สิริพร ทิพย์คง. “ความเป็นครู.” ศึกษาศาสตร์ปริทัศน์ 1, ฉบับรวมเล่ม (2536) : 84.

สุพล วังสินธุ์. “เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู.” วารสารมติครู 3, 24 (พฤษภาคม 2539) : 26.

สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ. คุณธรรมของครู: กรณีศึกษาเพื่อการเรียนการสอนส่งเสริมคุณธรรม
จริยธรรมแห่งวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

อนันต์ แก้วกำเนิด. “คุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าหน้าที่วิเคราะห์งบประมาณสำนักงบประมาณ

สำนักนายกรัฐมนตรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2543.

อมรวิชัย นาคทรพรพ. ความฝันของแผ่นดิน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตะวันออกจำกัด มหาชน, 2539.

อำรุง จันทวานิช. ความเป็นครู. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล, 2540.

เอกชัย กี่สุขพันธ์. การบริหารทักษะและการปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์,
2533.

ภาษาต่างประเทศ

Arnold, H. J., and D.C. Feldman. Organizational Behavior. Singapore : McGraw-Hill, Inc.,
1986.

Cronbach, Lee J. Essential of Psychological Testing. 3rd ed. New York : Harper & Row Publisher,
1974.

David, Lewin. “Collective Bargaining and the Quality of Work Life.” Organizational Dynamics
10, 8 (August 1981) : 37 – 53.

Delamotte, Y., and S. Takezawa. Quality of Work Life in International Perspective. Switzerland
: International Labour Organization, 1984.

Hodgetts, M.R. Modern Human Relation at Work. 5th ed. Fort Worth : Dryden Press, 1993.

Katz, Daniel, and Robert L. Kahn. The Social Psychology of Organizations. 2nd ed. New York : John Wiley & Son, 1970.

Mondy, R.W., and R.M. Noe. Human Resuorce Mamagment. New York : Prentice-Hall Inc, 1996.

Nadler, D.A., and D. Gladstein. Organization Development in Health Care Organizations. United States of America : Amon – Wesby Publishing Co., Inc, 1982.

Rossmiller, Richard A. “The Secondary School Principle and Teachers Quality of Work Life.” Educational Management and Administration 20, 3 (1992) : 145.

Sashkin, Marsall, and Joseph J. Lengerman. “Quality of Work Life Scale.” In The Principalship a Reflective Practice Perspetive, 237. Edited by Thomas J. Sergiovanni. Boston : Allyn and Bacon, 1991.

_____. The 1984 Annual Developing Human Resources. Edited by William J. Pfeiffer and Leonard D. Glandstein. California : University Associates, Inc., 1983.

Sergiovanni, Thomas J. Handbook for Effective Department Leadership. Massachusetts : Allyn and Bacon, Inc., 1984.

Worell, Judith, and William E. Stilwell. Psychology for Teacher and Students. U.S.A. : Mcgraw – Hill, Inc., 1981.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ก

หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือวิจัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ที่ ทม (นฐ) 1109/๑๙๘

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

13 มีนาคม 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน

ด้วย นางสาวณัฐตะวัน ลิ้มประสงค์ นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “คุณภาพชีวิตในการ สอนของครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในเขต กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้” มีความประสงค์จะขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือ วิจัย เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์ จากท่าน โปรดเป็นผู้ตรวจเครื่องมือวิจัยให้นักศึกษาคงกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราวรรณ คงคล้าย)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.034243435, 034218788

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. อาจารย์ ดร.สุรศักดิ์ หลาบมาลา ข้าราชการบำนาญ คณะกรรมการสำนักงานมาตรฐานการศึกษา อาจารย์พิเศษของสถาบันราชภัฏธนบุรี
ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติและบริหารการศึกษา
2. ดร.สมบัติ ศรีทองอินทร์ ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
เอกชน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา
3. เรือเอกพงศ์เทพ จิระโร อาจารย์ประจำภาควิชาพยาบาลศาสตร์
โรงพยาบาลพระปิ่นเกล้า ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการทดลองเครื่องมือ
มหาวิทยาลัยศิลปากร และเก็บรวบรวมข้อมูล
สงวนลิขสิทธิ์

ที่ ทม 1106.02/ 154

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
นครปฐม 73000

4 พฤษภาคม 2545

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการทดสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน ครูใหญ่โรงเรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ฉบับ

ด้วย นางสาวณัฐตะวัน ลิ่มประสงค์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำการวิจัยเรื่อง "คุณภาพชีวิตในการสอนของครูที่ส่งผลกระทบต่อเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้"

ในการนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ขอความอนุเคราะห์ให้ นางสาวณัฐตะวัน ลิ่มประสงค์ ทำการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัยในสถานศึกษาของท่าน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปใช้ในการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรพจน์ มุรพันธ์)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

โทร. 0-3421-9136

ที่ ทม (นฐ) 1109/พิเศษ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

17 กรกฎาคม 2545

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน

ด้วย นางสาวณัฐตะวัน ลิ่มประสงค์ นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “คุณภาพชีวิตในการสอนของครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร และครูผู้ปฏิบัติการสอน ในโรงเรียนของท่าน เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ในกรณีนี้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์ จากท่าน โปรดอนุญาตให้นักศึกษาดังกล่าวได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิวรรณ คงคล้าย)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 034243435 , 034218788

ภาคผนวก ง

แบบสอบถามงานวิจัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แบบสอบถาม
งานวิจัยเรื่อง

คุณภาพชีวิตในการสอนของครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของโรงเรียน
เอกชนระดับประถมศึกษา

ดิฉัน นางสาวณัฐตะวัน ลิมประสงค์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง คุณภาพชีวิตในการสอนของครูที่
ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา และ
ประสงค์จะได้ข้อมูลจากท่านเพื่อนำไปวิเคราะห์ถึงคุณภาพชีวิตในการสอนของครูที่ส่งผลต่อการ
ปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะไม่มีผลต่อท่านแต่ประการใด
เพราะจะนำไปวิเคราะห์ในภาพรวม แต่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการสอนของ
ครูต่อไป จึงขอความกรุณาให้ท่านช่วยตอบให้ครบทุกข้อตามสภาพที่เป็นจริง

แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนแรก เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ
แบบสอบถาม ซึ่งในที่นี้ ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ครูผู้สอน ตอนที่สอง ถามเกี่ยวกับลักษณะงาน
ที่ครูจะต้องปฏิบัติมี 25 ข้อ แต่ละข้อมี 4 คำตอบซึ่งมีความหมายดังนี้

ตลอดเวลา	หมายถึง	ลักษณะงานที่ครูจะต้องปฏิบัติเช่นนั้นทุกครั้ง
ส่วนมาก	หมายถึง	ลักษณะงานที่ครูจะต้องปฏิบัติเช่นนั้นบ่อยครั้งแต่ไม่ทุกครั้ง
บางเวลา	หมายถึง	ลักษณะงานที่ครูจะต้องปฏิบัติเช่นนั้นบางครั้ง
ไม่เคยเลย	หมายถึง	ลักษณะงานที่ครูไม่มีการปฏิบัติเช่นนั้นเลย

และตอนสุดท้าย ถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู มี 36
ข้อ แต่ละข้อมี 3 คำตอบ โดยมีเกณฑ์ให้พิจารณาคำตอบในแบบสอบถามนั้นแล้ว

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือที่จะได้รับจากท่าน

นางสาวณัฐตะวัน ลิมประสงค์

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

คุณภาพชีวิตในการสอนของครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู
ในโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพภาพส่วนตัวผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงใน [ ] หน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

สถานภาพ	ช่องนี้สำหรับผู้วิจัย
1. เพศ [ ] ชาย [ ] หญิง	☐ 1
2. อายุ [ ] 20 - 30 ปี [ ] 31 - 40 ปี [ ] 41 - 50 ปี [ ] 51 - 60 ปี	☐ 2
3. อายุการทำงาน [ ] ไม่เกิน 5 ปี [ ] 5 - 10 ปี [ ] 11 - 15 ปี [ ] 16 - 20 ปี [ ] 20 ปีขึ้นไป	☐ 3
4. ระดับการศึกษา [ ] ต่ำกว่าปริญญาตรี [ ] ปริญญาตรี [ ] สูงกว่าปริญญาตรี	☐ 4

ตอนที่ 2 คุณภาพชีวิตในการสอนของครู

คำชี้แจง : คำถามต่อไปนี้ เป็นคำถามที่ต้องการทราบลักษณะของงานที่ท่านหรือเพื่อนครู
ในโรงเรียนทุกคนต้องปฏิบัติ กรุณาตอบคำถามตามสภาพที่เป็นจริง โดยอาจคิดว่าตนเองเป็นผู้
สังเกตการณ์จากภายนอกโรงเรียน แล้วตอบคำถามนี้ได้

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องลักษณะงานที่ครูต้องปฏิบัติเพียงข้อละช่องเดียว

ข้อ ที่	รายการ	ลักษณะงานที่ครูจะต้องปฏิบัติ				ช่องนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		ทุก เวลา	ส่วน มาก	บาง เวลา	ไม่ เคย	
1	ครูในโรงเรียนทุกคนมีโอกาสตัดสินใจในงาน ของตนแต่การตัดสินใจทั้งหมดจะต้องปรึกษากับ ผู้บริหารก่อน หรือไม่ก็ต้องอ้างอิง กฎระเบียบ หลักสูตร หรือคู่มือการวัดผล ประเมินผล					☐ 1
2	ครูมีงานหลายกิจกรรมที่ต้องดูแลรับผิดชอบ จำนวนมาก					☐ 2
3	เมื่อครูเกิดปัญหาในการสอนครูจะต้องเสนอ ปัญหานั้นต่อผู้บริหารเพราะไม่ได้รับอนุญาต ให้แก้ปัญหาด้วยตนเอง					☐ 3
4	ครูสามารถให้ข้อเสนอแนะการปฏิบัติงาน บางอย่างเพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติได้					☐ 4
5	ครูสามารถตัดสินใจได้เองโดยไม่ต้องผ่านการ ตรวจสอบหรือได้รับคำปรึกษาจากผู้อื่น					☐ 5
6	ครูในโรงเรียนทุกคนมีโอกาสได้รับการ พิจารณาให้ไปปฏิบัติหน้าที่ ที่ก้าวหน้า มากขึ้นกว่าเดิม					☐ 6
7	ครูมีโอกาสที่จะเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ ในงาน ที่ทำอยู่เสมอ					☐ 7
8	ครูจะต้องเรียนรู้วิธีการปฏิบัติงานใหม่ๆ เพื่อให้ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการใหม่					☐ 8

ข้อ ที่	รายการ	ลักษณะงานที่ครูจะต้องปฏิบัติ				ช่องนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		ทุก เวลา	ส่วน มาก	บาง เวลา	ไม่ เคย	
9	ครูได้รับการส่งเสริมให้คิดหาวิธีการสอน ใหม่ๆ ด้วยตนเอง					☐ 9
10	ครูมีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับการสอน สามารถ สอนในระดับชั้นต่างๆ และสาขาวิชาอื่นได้					☐ 10
11	ครูต้องปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมาย ทุกวันทุกสัปดาห์					☐ 11
12	ครูต้องทำงานตามตารางที่กำหนดไว้ตายตัว จึงเป็นไปไม่ได้ที่จะปล่อยงานให้ค้างไว้ก่อน แล้วรีบเร่งทำในภายหลัง					☐ 12
13	ครูจะต้องทำงานอย่างรีบเร่ง					☐ 13
14	ครูสามารถกำหนดและควบคุมตาราง การทำงานของตนเองได้					☐ 14
15	งานที่ครูได้รับมอบหมายให้ทำต้องเสร็จ สมบูรณ์ตามตารางที่กำหนดไว้					☐ 15
16	งานที่ครูทำเป็นประจำเป็นงานประจำที่ต้อง ทำซ้ำๆ ซากๆ					☐ 16
17	ครูจะต้องปฏิบัติงานตามกระบวนการที่ได้ กำหนดไว้แล้วโดยไม่มีโอกาสเลือกปฏิบัติ อย่างที่ตนต้องการ					☐ 17
18	ครูจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับงานทั้งหมดของ โรงเรียน					☐ 18
19	ครูไม่มีโอกาสแสดงความสามารถได้อย่าง เต็มที่ เพราะงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำนั้น ง่ายเกินไป					☐ 19

ข้อ ที่	รายการ	ลักษณะงานที่ครูจะต้องปฏิบัติ				ช่องนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		ทุก เวลา	ส่วน มาก	บาง เวลา	ไม่ เคย	
20	การปฏิบัติงานของครูจะต้องปฏิบัติตามลำดับ ที่ได้กำหนดไว้ในแต่ละวัน					☐ 20
21	งานที่ครูต้องทำตามปกติเป็นงานที่ต้อง ประสานงานกับครูคนอื่น					☐ 21
22	ในการสอนของครูแต่ละคนไม่มีการติดต่อกับ ครูคนอื่นหรือมีก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น					☐ 22
23	ครูสามารถที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการ สอน					☐ 23
24	งานสอนของครูทำให้ครูต้องเกี่ยวข้องกับครู คนอื่น ๆ					☐ 24
25	งานที่ครูปฏิบัติเป็นงานที่ต้องปฏิบัติร่วมกับครู คนอื่นด้วย					☐ 25

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

คำชี้แจง โปรดพิจารณาพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูผู้
 ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน ว่าอยู่ในระดับใด โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับพฤติกรรม
 การปฏิบัติงานเพียงช่องเดียว

ข้อที่	การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน วิชาชีพครู	ระดับพฤติกรรมการปฏิบัติงาน			ช่องนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		น้อยกว่า 5 ครั้ง	5 – 10 ครั้ง	มากกว่า 10 ครั้ง	
1	ได้รับรางวัล / เกียรติบัตร เกี่ยวกับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของตนเอง				☐ 1
2	เข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการที่องค์กร หรือหน่วยงาน หรือสมาคมจัดขึ้น				☐ 2
3	นำความรู้จากการสัมมนาหรือประชุมเชิงปฏิบัติการมาใช้เกี่ยวกับการเรียนการสอน				☐ 3
4	ปฏิบัติงานร่วมกับชุมชนด้วยความเต็มใจ				☐ 4
5	รวบรวมข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและนำมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน				☐ 5
6	ใช้ข้อมูลประกอบการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนางาน พัฒนาสังคม ได้อย่างเหมาะสม				☐ 6
7	คำนึงถึงความพร้อมของครูในด้านความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมก่อนที่จะคำนึงถึงนักเรียน				☐ 7
8	เลือกกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมอื่นๆ โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดกับนักเรียน				☐ 8

ข้อที่	การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน วิชาชีพครู	ระดับพฤติกรรมการทำงาน			ช่องนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		น้อยกว่า 5 ครั้ง	5 – 10 ครั้ง	มากกว่า 10 ครั้ง	
9	ตัดสินใจในการปฏิบัติกิจกรรมให้ ตรงตามหลักสูตร โดยคำนึงถึงผลที่ จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน				☐ 9
10	มีการวิเคราะห์ วินิจฉัยปัญหาของ นักเรียนแต่ละคน				☐ 10
11	นำวิธีสอนในรูปแบบต่างๆ มา ทดลองใช้จนกว่าจะเกิดผลดีกับ นักเรียน				☐ 11
12	มีการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของนักเรียนตามศักยภาพของแต่ละ คนอย่างมีระบบ				☐ 12
13	จัดทำแผนการสอนเพื่อให้เป็นไป ตามจุดประสงค์ของหลักสูตร				☐ 13
14	มีการเตรียมการสอน โดยนำไปใช้ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ นักเรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้				☐ 14
15	มีการประเมินแผนการสอน เมื่อจบ บทเรียน / ภาคเรียน / ปลายปี				☐ 15
16	หลังจากการนำแผนการสอนไปใช้ มีการปรับปรุงแผนการสอนอยู่ เสมอ				☐ 16
17	นำนวัตกรรม เทคโนโลยีใหม่ๆ มา ใช้ในการผลิตสื่อการเรียนการสอน				☐ 17
18	เลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสมกับเนื้อหา และสนองต่อความต้องการของ นักเรียน				☐ 18

ข้อที่	การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน วิชาชีพครู	ระดับพฤติกรรมการทำงาน			ช่องนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		น้อยกว่า 5 ครั้ง	5 – 10 ครั้ง	มากกว่า 10 ครั้ง	
19	ปรับปรุง ซ่อมแซม แก้ไขสื่อให้มี ความสมบูรณ์เหมาะสมกับนักเรียน				☐ 19
20	จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ กระบวนการ				☐ 20
21	จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียน แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง				☐ 21
22	จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดย มุ่งให้นักเรียนมีการวิเคราะห์ / สังเคราะห์				☐ 22
23	สำรวจปัญหาความต้องการของ นักเรียนและเป้าหมายของการ พัฒนานักเรียน				☐ 23
24	บันทึกวิธีการ / นวัตกรรมการเรียน การสอน / ขั้นตอนที่น่ามาใช้เพื่อ พัฒนาคุณภาพของนักเรียน				☐ 24
25	รายงานผลการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ตามวิธีที่กำหนด				☐ 25
26	เสนอแนะแนวทางใหม่ๆ ในการ ปรับปรุงและพัฒนานักเรียนให้ ได้ผลยิ่งขึ้น				☐ 26
27	แต่งกายสุภาพ สะอาด เรียบร้อย เหมาะสมกับกาลเทศะ				☐ 27
28	พุดจาสุภาพ เรียบร้อย มี กิจกรรมรยาท ที่เป็นการเสริมแรง ทางบวกแก่นักเรียน				☐ 28
29	รู้จักควบคุมอารมณ์ เข้มแข็งและ แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี				☐ 29

ข้อที่	การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน วิชาชีพครู	ระดับพฤติกรรมการทำงาน			ช่องนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		น้อยกว่า 5 ครั้ง	5 – 10 ครั้ง	มากกว่า 10 ครั้ง	
30	รับฟังความคิดเห็น และยอมรับ ความรู้ความสามารถของเพื่อน ร่วมงาน				☐ 30
31	ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติ กิจกรรมต่างๆ ด้วยความเต็มใจ				☐ 31
32	ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุ เป้าหมายของ โรงเรียน				☐ 32
33	ร่วมมือปฏิบัติงาน กับชุมชนเพื่อ งานของโรงเรียนด้วยความเต็มใจ				☐ 33
34	สามารถนำวิกฤตต่างๆ ในห้องเรียน มาเป็นโอกาสในการพัฒนานักเรียน				☐ 34
35	สามารถมองมุมบวกในสถานการณ์ ต่างๆ ได้ และกล้าที่จะเผชิญปัญหา ต่างๆ อย่างมีสติ				☐ 35
36	ใช้แนวทางป้องกันปัญหาที่จะ เกิดขึ้น มากกว่าแก้ไขปัญหา				☐ 36

ภาคผนวก จ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์
เฉลยคำตอบตอนที่ 2

คะแนนคุณภาพชีวิตในการสอนของครู

ตัวแปร	ข้อที่	ค่าของคะแนน			
		ทุกเวลา	ส่วนมาก	บางเวลา	ไม่เคย
1. ความเป็นอิสระทางวิชาการ (X_1)	1	1	2	3	4
	2	4	3	2	1
	3	1	2	3	4
	4	4	3	2	1
	5	4	3	2	1
2. โอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร (X_2)	6	4	3	2	1
	7	4	3	2	1
	8	4	3	2	1
	9	4	3	2	1
	10	4	3	2	1
3. อัตราเร็วในการปฏิบัติงานและการปฏิบัติงานประจำ (X_3)	11	1	2	3	4
	12	1	2	3	4
	13	1	2	3	4
	14	4	3	2	1
	15	1	2	3	4
4. ความเป็นเชิงซ้อนของงาน (X_4)	16	1	2	3	4
	17	1	2	3	4
	18	4	3	2	1
	19	1	2	3	4
	20	1	2	3	4
5. การกิจที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรอื่น (X_5)	21	4	3	2	1
	22	1	2	3	4
	23	4	3	2	1
	24	4	3	2	1
	25	4	3	2	1

ความหมายของคะแนน

ทำได้ 5 – 9 = คุณภาพชีวิตในการสอนต่ำ   10 – 15 = คุณภาพชีวิตในการสอนปานกลาง

16 – 20 = คุณภาพชีวิตในการสอนสูง

ถ้าคะแนนของตัวแปรที่ 1, 2, 4, 5 สูง แสดงว่ามีคุณภาพชีวิตในการสอนสูง แต่ถ้าคะแนนของ

ตัวแปรที่ 3 สูง แสดงว่ามีคุณภาพชีวิตในการสอนต่ำ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นางสาวณัฐตะวัน ลิมประสงค์
ที่อยู่	388/1 หมู่ 8 ถนนสุขสวัสดิ์ แขวงบางปะกอก เขตราษฎร์บูรณะ กรุงเทพมหานคร 10140 โทรศัพท์ 02-427-6571, 06-528-2412
ที่ทำงาน	โรงเรียนจรรยาพรวินทยา ถนนตากสิน-เพชรเกษม แขวงบางยี่เรือ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600 โทรศัพท์ 02-466-837
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2519	สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนวิสุทธิกษัตริ์ จังหวัดสมุทรปราการ
พ.ศ. 2525	สำเร็จการศึกษาปริญญาครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย จากวิทยาลัยครูธนบุรี กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2542	ศึกษาคณะระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2527 - ปัจจุบัน	ครูปฏิบัติการสอน โรงเรียนจรรยาพรวินทยา แขวงบางยี่เรือ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600 โทรศัพท์ 02-466-837